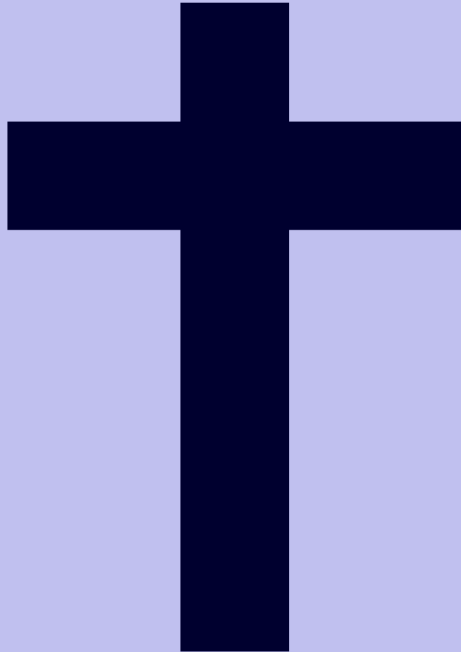

Pai meai Ruka-ro
i'ati emerai-ka

The Gospel of Luke in the Kope dialect of the Northeast
Kiwai language of Papua New Guinea

Pai meai Ruka-ro i'ati emerai-ka
The Gospel of Luke in the Kope dialect of the Northeast Kiwai language of Papua New Guinea
Buk Luk long tokples Kope long Niugini

copyright © 2022 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kope (Kiwai, Northeast)

Dialect: Kope

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-08-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 20 Aug 2022
9037af72-9177-592c-9c45-f5e59828f77e

Contents

Ruka	1
----------------	---

Ruka Pai meai Ruka-ro i'ati emerai-ka

Ruka-ro ii'ati-ka Tiopiroi-do

1-2 Aaba Tiopiro:

Hiiro uubi-ro rimoi-do iobodimo raarai, odii tauo pi'atimo, ioromahoroi-da made himo'a uubi-ro idomai-da ia'aumoi-da ioroadu'utimo emerai-ha pirima'aimo. ³ Aa'o rauri, Aaba Tiopiro, moo rio-ka ara madei ata ma ri'ati meaha, ka ma rotiodoai rooi-do, mabu ioromahoroi-da iobodimo raarai mea hi'a-ha tauo piriooho. ⁴ Moo-ro iibai rododiai mabu roo umoo hi'a ma ii'i-ri, roo turiaha iematomudioumo raarai, Iesu-ri ihaha-ka.

Ioare ootoi iioadu'oi-ka

⁵ Heroda Iudea Pai iemidioi-da, pemidio Aiai poue iema'atidioumo dubui ata, ruu pairai Sakaraia-ka, ruu Abaidia guui meree-ka, Aiai Dubuae oma'ati pa'ai-da. Ruu ooboi Erisabeta, Aiai poue iema'atidio dubui, Arori guui-da oobo-ka. ⁶ Riiti oroi'ioi mea oobo-ra dubu-raka Iehoma hohoi-da. Paidubui madei-re, ka Bubui-re ai-pimabedioido. ⁷ Irai riiti meree bia, mabu Erisabeta kaaro-ka, kamia riiti pa'uri hi'a-ka.

⁸ Himio ata, Sakaraia himia pa'ai uubi rautu irudeme motoi-da oma'ati himioi iohiai-da, ruu poue oma'ati ma a'ai-ri, Iehoma hohoi-da, ⁹ pouei ema'ati bubui pobodoumo, rii ooroo pa'aimo, aa'o oma'ati ma a'ai meree ma emee'aumoi-ri poohoumo, ruu apuimoi-ka, ribo mea herei ma iitoo-ri, irudeme motoi rioi Dubuae totoi-da. ¹⁰ Aa'o himio mabui-da, ribo mea herei iitoo-ri, turiaha uubi kekai-da ai-pirudemeumo.

¹¹ Kaida poobodi ruui-do Paidubui arerui, herei iito totoi iha tui hapuoi-da. ¹² Sakaraia-ro ruu iemee'ai-da urio podaudio, ka ruu toei-ro aiha peidai. ¹³ Irai arerui-ro ruu oduu'ai-ka, "Toe a'ai'a, Sakaraia. Iehoma-ro, roo irudemeai tauo oromai maaka, roo ooboi Erisabeta-ro, roo meree emetei a'ai ohio, ka pairai ita idodo, Ioare. ¹⁴ Rooi-do geema ge'ii-ro oo'ai a'ai, kamia hiiro-hiuro uubi ge'ii a'ai a'ai kaumo Ioare oobodi-da. ¹⁵ Mabu Paidubui, hohoi-da ruu erehe hi'a dubu-ro oo'ai a'ai. Ruu-ro mire obo idio'a. Ka ruu Dubuae Urioi-ro maamui topii haato imamai a'ai. ¹⁶ Hiuro Isara'era uubi imaimai a'ai rii himia Paidubui, Iehomai-do. ¹⁷ Ka ruu Paidubui epuui-da odai a'ai, urioi-re erehei-reida, himogabo dubui Eria aibo. Abeami'oi kaukai ma imehe'eai, mereei rautu gaa'u-ha ma emidioumo. Ka ruu-ro iroroomidio tiatoi, imaimai a'ai, mea emidio oroi'ioi eito. Uubi imaumodii a'ai, Paidubui oo'ui eito."

¹⁸ Sakaraia-ro arerui atohetai-ka, "Moo-ro ara raai ihahai, ra'aibou-da umoo ii'i ra'ai? Moo dubu pa'uri-ka, kamia moo ooboi rautu pa'uri-ka."

¹⁹ Arerui-ro ruu oduu'ai-ka, "Moo Gabiriera-ka. Moo Iehoma hohoi-da rotii, ka moo ruu-ro rotiodoai ara made meai roo ma romoadu'oi-ri. ²⁰ Irai roo-ro, moo madei eidai bia, ara madei ihahai ruu himia hi'a himio mabui-da oobodii'ai. Mabu roo-ro madei eidai biai-ri, roo oroadu'uti oropoi'oi a'ai. Roo piroha emidioi a'ai, modau-die aa'o madei ihahai moobodii."

²¹ Aatu himioi uubi pauo piraromoumo, Sakaraia irudeme motoi-da tutuu-ha iomotiimoi-ri. ²² Ka ruu iohuu'oi-da, made aa'oi modobo bia uubi eito. Rii-ro umoo ii'i-ka, ruu aape raa tauo ea'a maaka, irudeme motoi-da. Ruu-ro rii-do madei aa'oi modobo tiatoi-ri, tui-da perememe'uiou. ²³ Ruu iirudemea himio mabui ioropoi'oi-da, ruu aiha paraimai motoi eito.

²⁴ Ipi-ro iopo'ii-da, ruu ooboi Erisabeta topii emee'ai-ka, ka tu-hapuo (5) ome motoi haato pemidio. ²⁵ Erisabeta-ro aa'oi-ka, "Paidubui-ro ara raai tauo ododiai

maaka mooi-do. Do'ou ara himiou, ruu rioi tauo obodii maaka, ka moo uubi-ro ireemehiipodioumoi, ai-remahu'eta.”

Iesu ootoi iioadu'oi-ka

²⁶ Erisabeta topii tikiti (6) omei ioohiai-da, Aiai Iehoma-ro arerui Gabiriera potiodoai, go'otoi Rasaretai-to Garereia goroi-da. ²⁷ Ruu made pomodau, Iosepa iomodabuaimo meree-behei eito. Ruu, rii Pai, Damida guui meree-ka. Meree-behei pairai, Maria-ka. ²⁸ Arerui oo'ui-ka, ida paa'o, “Miroi roo rautu-ka! Paidubui, roo rautu-ka. Ruu geema hi'a ge'ii-ka rooi-do.”

²⁹ Maria iraromoi pauo pimidai arerui iaa'o madei-da, ka ruu rio-ka umoo ma ii'i madei ihahai. ³⁰ Arerui-ro aa'oi-ka, “Maria, toe a'ai'a. Aiai Iehoma ge'ii-ka rooi-do. ³¹ Roo topii emee'ai a'ai, ka ohio-meree ootoi a'ai, ruu pairai ita aho'oo, Iesu. ³² Ruu geema-ro oo'ai a'ai, ka ruu aho'oi a'ai kaumo ohu hi'ai Paidubui Mere. Aiai Iehoma-ro ruu Pai ododiai a'ai, ruu rariai Damida emerai. ³³ Ka ruu Iakobo arami'oi Pai emidioi a'ai, ka ruu Pai erarai oropoi'oi a'ai bia.”

³⁴ Maria-ro ruu madei pomaaimai, “Ararau mooi-do ra'aibou oobodi ma'ai? Mabu moo dubu tama umoo bia.”

³⁵ Arerui-ro omoaimai-ka, “Dubuae Urioi-ro roo atimai a'ai, Aiai Iehoma erarai, rooato, oo'ai a'ai, aa'o rau-ri, Dubuae mereei aho'oi a'ai kaumo, Iehoma meree. ³⁶ Iraromai, roo riamabiai Erisabeta, poo'a ruu pa'uri, uubi aa'oi ruu kaaro-ka, irai do'ou, ruu topii tikiti (6) omei-ka. ³⁷ Ata raa aahuu bia Aiai Iehomai-do.”

³⁸ Maria-ro aa'oi-ka, “Moo Paidubui himo'a meree-ka. Roo aa'o emerai mooi-do ita oobodi.” Ka arerui-ro, ruu aiha pemeheai.

Maria-ro Erisabeta iaamiai-ka

³⁹ Tutuu bia, Maria hioi-to eremaumodi-ka, ioroi, ro'oa-ro'oa go'oto atai-to, Iudea goroi-da. ⁴⁰ Hiei-da ruu odoroi-ka, Sakaraia motoi, Erisabeta ge'ii made ema'ai-ka. ⁴¹ Ka Erisabeta-ro, Maria ge'ii madei ioromai-da, ruu topii ioidio mereei ge'ii ai-piamuhiodidio. Ka Erisabeta Dubuae Urioi-ro aiha piimamiai, ⁴² ida geema madei-to paa'o, “Roo turiaha upibai'oi-da, Iehoma meai, geegai roo re'ei-daka, roo topii emidio mereei-re. ⁴³ Moo ra'u meai-ra, Paidubui maamui-ro moo ma raamiai? ⁴⁴ Mabu, roo madei aa'oi-da moo topii emidio mereei ge'ii iapuhiodidio. ⁴⁵ Ge'ii-ka, roo bo'u-ro iraromo pupuo eidai, Paidubui iaa'o madei ihahai oobodi a'ai.”

Maria raahoa'ei-ka

⁴⁶ Ka Maria-ro aa'o-ka,
“Moo kaukai-da, Paidubui ai-remarahue;

⁴⁷ Moo urioi rautu geema ge'ii ra'ai, Aiai moo oitorai Dubui-ri,

⁴⁸ mabu ruu-ro, moo ruu himo'a meree, oobo behai, iraromai-ri.
Do'ou imodau ii'ai a'ai himioi, turiaha uubi-ro moo ge'ii-to aho'oodioi a'ai kaumo,

⁴⁹ mabu Erara Aiai-ro, mooi-do a'ai raara paipai-ri.
Ruu pairai Dubuae-ka.

⁵⁰ Ruu gii'epui odai a'ai, roo bo'u-ro memaabe ruui-do,
do'ou abeamioi eito, mereei eito, arami'oi eito, rariami'oi eito.

⁵¹ Ruu tui-da paipai aia'aia raara pidodiai,
ka boi'o-ro oroomoioumo, rii himia iraromoi-da, ruu-ro iburuti-ka.

⁵² Ruu-ro pai erara iemidioumo uubi ai-pimooruodio,
ka himo'oi pimioo.

⁵³ Ruu-ro rioi goro'oro uubi meamea raarai-da piomoto,
ii raara hiiro-hiuro uubi tutuu-ha pitiodoai.

⁵⁴ Ruu-ro, ruu himo'a mereei, Isara'era ai-pomoaabei,
ruui-do gii'epu iraromoi piraromai,

⁵⁵ Aberahamo himia rariami'oi eito iaraa-ha,

rimo abeami'oi eito iaa'o aiboi.”

⁵⁶ Maria, Erisabeta rautu, reto'a-gaa'u (3) ome aibo pemidio, ida paraimai go'otoi eito.

Ioare Babatiso iotoi-ka

⁵⁷ Erisabeta mereei arara'ii-ka, mereei aiha pooto, ohio. ⁵⁸ Ruu riarraami'oi-re, ruu taitai uubi-reiro, ruu Paidubui-ro iomoaabei mea geegai ioroomaimoi-da, ge'ii pa'aimo ruu rautu.

⁵⁹ Puura gaa'ui ioroohodi didimoi, mereei tama ahiai idabuaimoi-ka, ka pairai ma idodoumo Sakaraia, ruu abeai pairai-da. ⁶⁰ Irai ooto maamui-ro aa'oi-ka, “Abia, ruu pairai, Ioarei-to, ita aho'oumo.”

⁶¹ Rii-ro ruu oduu'aimoi-ka, “Roo riarraami'oi-da, iire pairai aho'oumo bia.” ⁶² Ka rii-ro mereei abeai ememe'uiioi-ka, mereei ruu-ro bo'ui-to aho'oi ma'ai.

⁶³ Ka Sakaraia erememe'uiioi-ka i'ati raa-ri. Ka rii urio podaudioumo ruu i'ati-da, “Ruu pairai Ioare-ka.” ⁶⁴ Aa'o ipi haato, Sakaraia madei ara'erai-ka, Aiai aiha pamarahue. ⁶⁵ Riiti taitai uubi, geega toe pa'aimo, ka madei iodai-da ro'oa-ro'oa mati Iudeaito, uubi-ro aa'o raarai madei aiha poromoa'oiamo.

⁶⁶ Diamoi ioroomaimoi-da, uubi geemai-ro ai-piraromoumo, ida paraatomo, “Ara mereeu ra'u-ro oo'ai ma'ai?” Mabu ruu Paidubui erara meree-ka.

Sakaraia ieremamaihidio madei-ka

⁶⁷ Dubuae Urioi-ro, Ioare abeai Sakaraia iimamiai-da, araibau peremamaihidio:

⁶⁸ “Ai-remarahue kaumo Paidubui Iehoma, Isara'era uubi Urio Abeai, mabu ruu tauo oo'u maaka, ruu uubi oroi'ioi eito ma imaimai-ri.

⁶⁹ Ruu-ro erehe hi'a ioitouti mereei tauo rima'ai maaka, Damida guui-da, Damida Iehoma himo'a meree-ka.

⁷⁰ Aiai-ro epuui-to dubuae himogabo uubi madei modoboi, ruu iereemamaihidio aiboi,

⁷¹ ruu-ro rimo iahi'ii a'ai, rimoi-do boho uubi-re, kamia rimoi-do udo uubi-rei erehei goroi-da.

⁷² Ruu-ro rimo rariami'oi gii'epu pima'ai, mabu ruu-ro ai-piraromai rii rautu iereemedee'aumo Dubuae madei.

⁷³ Rimo rariai Aberahamo rautu iereemedee'auido madei,

⁷⁴ rimo boho uubi erehei goroi-da ma riahi'ii, ka ruu himo'a ma ra'aimo toe tiato-ha.

⁷⁵ Ka rimo ruu hohoi-da, dubuae-ra gamo'o-raida ma rodaumo, rimo oroi'ioi a'ai himioi-da.

⁷⁶ Ka roo, moo meree, roo aho'oi a'ai kaumo ho'u hi'ai Paidubui himogabo dubu.

Mabu roo Paidubui epuui-da odai a'ai, ruu gaboi emaumodi,

⁷⁷ ruu uubi umoo ma ima'ai, oroi'ioi eito ma iiraimaimo, rii memihoi imapihiti-da.

⁷⁸ Mabu Aiai geema gii'epu-ka rimoi-do,

aa'o rau-ri rimo ioitouti a'ai mereei oaho himioi hehei aibo oruoi a'ai aromoi-da,

⁷⁹ hehei-da ma emidioumoi-ri, du'i-da emidio uubi-re, ka oroihi du'i-da emidio uubi-re,

ka rimo otoi gamo'o gaboi-da ma rimada'uimo miroi eito.”

⁸⁰ Ka mereei pupuo-ha pii'i tuupi-re urioi-rei rautu, ka opuhe mati-da pemidio, ida didimoi-to poobodi uubi geemai eito, Isara'eraato.

2

Iesu iotoi-ka (Matiu 1:18-25)

¹ Aa'o himioi, Roma hepui paidubui, Kaisara Agusito-ro, erara made ede'ai-ka, uubi gamara paira bukai-da, pairai ma ide'aumoi-ri, Roma hepu geemai goroi-da. ² Epuu paira ime'ei-ka, Kurerio Suria hepui gamara iimidioida. ³ Ka turiaha uubi aiha piiraimutimo, rii himia-himia rariami'oi, go'oto-go'otoi eito, pairai ma imodoumoi-ri.

⁴ Ka aa'o rau-ri Iosepa, Rasareta go'otoi emehei-ka Garereiaato, odai Beterehemai-to, Iudea goroi-da oo'a. Ruu rariai Damida ioobodi go'otoi-ka. Mabu ruu Damida guuida dubu-ka. ⁵ Ruu iodai-da, ruu iomodabuaimo ooboi Maria, ai-pomodau pairai gaa'u-ha ma ide'aidoi-ri. Maria topii irio hi'ai-ka. ⁶ Beterehemaa-to, mereei aiha parara'ii, ⁷ kiauka, ruu boma mereei aiha pooto ohio, hipurai-da oomoi-ka, boromokau duui iihodioumo ipuai-da, aiha pomuta'a. Mabu dima motoi-da, riiti emidio hia'e tiato-ka.

Mamoei dabi uubi-re Arerui-re

⁸ Ka aa'o duoi, mamoei ia'e uubi aami'a, aa'o go'otoi taitai hau'ii-da, mamoei pa'ai dabi pa'aimo. ⁹ Ida poobodi Paidubui Arerui, ka Iehoma erehe hi'a hehei-ro, rii turiaha imemai-da, iha toei pa'aimo. ¹⁰ Irai Arerui-ro aa'o-ka, "Toe a'aimo'a, moo-ro ri'o meai-re, kamia hiiro-hiuro uubi-ro ge'ii hi'a, ma a'aimo made rimomo'u. ¹¹ Do'o hi'au ri'o oroi'ioi eito imodai a'ai mereei, Damida go'otoi-da tauo oobodi maaka, Iehoma-ro Iapui Paidubui, ruu Pai-ka. ¹² Ka ri'o-ro umoo ma ii'imo-ri emee'ai a'ai kaumo, ruu hipurai-da oomomatidio, boromokau duu_i iihodioumo ipuai-da oidio."

¹³ Ka tutuu bia hiuro hi'a areru oobodimoi-ka aromoi-da, ruu rautu oodabuaimoi-ka, Iehoma raahoa'ei-da emarahueumoi-ka,

¹⁴ "Aromoi ho'u hi'ai-da, Aiai Iehoma emarahueumo, kamia miroi hepui-da moo'a-ka, Aiai Iehoma-ro ge'ii ima'ai uubi eito!"

¹⁵ Arerui aromoi eito iraimaimoi-da, mamoei dabi uubi-ro, oromoadu'oi-ka, "Aiha rodau kaumo, Beterehemai-to, Paidubui-ro rimo made, imetiodoi raai emee'ai."

¹⁶ Ka horehore-ha podaumo, Maria-ra Iosepa-rai ime'ai-ka, meree gagei boromokau duui iihodioumo ipuai-da poidio. ¹⁷ Rii-ro iemee'aumoi-da uubi imoadu'uti-ka, arerui-ro mereei iatomudio emerai. ¹⁸ Ka aa'o madei ioromidioumo uubi turiaha urio podaudioumo. ¹⁹ Maria-ro aa'o raarai aiha piraromai mo'ui-da, ka pupuo hi'ai-to piraromo. ²⁰ Mamoei dabi uubi-ro Iehoma raahoa'ei-da emarahueha piraimaimo. Mabu rii-ro turiaha ioromidioumo, kamia iea'aumo raarai arerui-ro aiha iatomudio emerai-ha pimee'aumo.

Iesu pairai iidodoi-ka

²¹ Puura gaa'ui iorohodi didimoi-da, mereei tamai ahiai-ka, pairai aiha pidodoumo Iesu. Arerui-ro iema'ai pairai-ka, ruu maamui topi-da orododai tiatoi-da.

Iesu oa'uei-ka, Irudeme motoi-da

²² Riiti dubuae ma ii'idoi-ri, ieremaumodido himioi ioropoi'oi-da, Mose bubui-da iaa'o emerai, Iosepa-ra Maria-rairo ruu aiha pomodaido, Ierusaremai-to, ma oa'ueumoi-ri Paidubui eito. ²³ Paidubui bubui-da i'atimo emerai, "Epuu tutuei ohio-ra, ma oa'uei Paidubui eito". ²⁴ Kamia ai-podaido, poue raa ma omomohuduaimoi-ri, Paidubui bubui ohidioi-ri, iaa'o emerai, badu-oti tiato-ro oo'aato, ka upi momo'ooti-to.

²⁵ Aa'o himioi Ierusaremaa-to pemidio dubu ata paira-ka Simiora, ruu mea hi'a-ka. Kamia Aiai ai-pemabeedio, ruu ai-pomoti Isara'era uubi ma imoabai meree-ri. Dubuae Urioi ruu rautu-ka, ²⁶ ruui-do Dubuae Urioi-ro, tauo pomoa'eemia, ruu iihiai a'ai bia, modau-die Paidubui iapui mereei memee'a. ²⁷⁻²⁸ Urioi-ro Simiora iimaamiai-da, ruu aiha podoro irudeme motoi eito. Ka maamu-ra abea-rairo Iesu pahapahai

iomoo'uidoi-da, bubui iaa'o raarai idomoiatidioi, Simiora-ro mereei aiha poobai ruu tui-da, ka Iehomai-do ge'ii made aa'oi-ka,

²⁹ “Ara do'ou, Aiai-o, roo ieremamaihidio madei ihahai tauo oobodi maaka, roo-ro moo, roo himo'a mereei, rotiodoai iihiai eito, miroi-da.

³⁰ Mabu moo himia idomai-da tauo remee'a maaka, uubi ioitouti a'ai mereei.

³¹ Roo-ro ai'oi eremaumodi, uubi abeai hohooi-da,

³² roo rioi, roo hehei Iesu-ro, imoa'emiai a'ai, Iuda guui-da paira tiato uubi eito, kamia tomioi imomo'ui a'ai, roo himia uubi Isara'eraido.”

³³ Mereei maamu-ra abea-rai urio podaudioido, Simiora mereei-ri iaa'o raarai-da.

³⁴ Simiora-ro meai ima'ai-ka riibi, ida paa'o mereei maamui Mariai-do, “Ara meree'u Iehoma-ro papui, ruuato hiiro uubi Isara'era-to irahioi a'ai kaumo, kamia hiiro uubi ireibuai a'ai kaumo. Ruu Aiai re'ei-da hoo-ro oroa'eemia, ka hiiro uubi-ro eremamaraiboi a'ai kaumo, ³⁵ kamia rii piro-piro iraromoi hau'i eito imobodii a'ai. Ka e'a hi'ua aibo pauo iraromoi-ro, roo himia hi'a kaukai amuai a'ai.”

³⁶⁻³⁷ Ka hiei-da pemidio pa'uri hi'a himogabo oobo ata, ruu pairai-ka Ara, Paruera meree-behei-ka, Asa guui-da. Ruu semeri (7) burio beha pemidio dubui rautu, ka do'ou, ruu eiti-poa (84) burioi-ka, himui. Ruu-ro irudeme motoi emehei bia, duo-ra himio-raida ruu-ro Iehoma ai-pemarahuedio, ima'ui-re irudemei-rei rautu.

³⁸ Aa'o himio mabui haato, ruu erede'ai-ka, kiauka Aiai eito keito made aa'oi-ka, ka mereei made imoadu'oi-ka turiaha go'oto-go'otoi ioroomotiimo uubi eito, Iehoma-ro Ierusarema-ra Isara'era-ra uubi, ma ioitouti-ri.

Rasaretai-to iiraimai-ka

³⁹ Iosepa-ra Maria-rai, Paidubui Bubui modoboi-da ima'aimo oma'ati, ioropoi'oi-da rii irehe'eai-ka iiraimai, Garereia hepui eito, rii himia go'otoi Rasaretai-to. ⁴⁰ Mereei pupuoi rautu-ha pii'i, ruu pupuo mo'ui geema-ha poo'a. Aiai meai, aiha poo'a ruuato.

Ohioi Iesu, Irudeme Motoi-da

⁴¹ Turiaha burioi Orohodi mahuai eito, Iesu maamu-ra abea-rai ioroa'oiadioumo emerai, imidai-ka odai Ierusaremai-to. ⁴² Iesu tuero (12) burioi-da, rii odaumoi-ka mahuai eito, rii i'atidioumo emerai. ⁴³ Mahuai ioropoi'o didimoi, rii aiha pirehe'eaimo iraimai go'otoi eito, maamu-ra abea-rai umoo ii'i bia, meree ohioi Iesu aiha pemeheaimo Ierusaremaato. ⁴⁴ Riiti-ro ai-piraromoido tabai goroi-da imimada'ui, irai himio gaa'ui didimoi-da pomahoroido ororoohoi riarामी'oi-re uubi-rei tuia-tuai. ⁴⁵ Irai riiti-ro emee'aido bia. Aa'o rau-ri, ai-piraimaido Ierusaremai-to ruu oohoi. ⁴⁶ Reto'a-gaa'u (3) himioi didimoi-da pemee'aido, ruu irudeme motoi-da, Iuda imatomudio uubi tuiai-da pemidio, iroomidio-ra iatohe-rai pa'ai. ⁴⁷ Ka turiaha uubi urio podaudioumo, ruu umooi iemea'aumoi-da, mabu ruui-do iatoheumo madei, gamo'o-ha pimoaimuti. ⁴⁸ Ruu maamu-ra abea-rairo ieme'eaidoi-da, pauo-ha piraromoido, kaida paa'o maamui-ro, “Moo meree, ireibai ra'u-ri ododiai rimoiti-do? Roo abeai-re mooi-re, roo-ro hora kaukau ridodiai, roo oohoi-da.”

⁴⁹ Iesu-ro madei imoaimai-ka, “Ri'oiti-ro moo ra'u-ri rooho duido, ri'oiti umoo ma ii'i, moo abeai motoi-daka.” ⁵⁰ Irai riiti-do iaa'o madei, riiti-ro umoo eidaido bia.

⁵¹ Ka ruu rautu atuha piraimaibiimo Rasaretai-to. Ka riiti-ro ruu iotomuido madei ai-peidai. Ka ruu maamui-ro ara raarai aiha piraromo, ka pupuo-ha pide'a ruu kaukai-da. ⁵² Ka Iesu tuupi-re mo'ui-rei rautu, iha aahuu-aahuu pito'a, Aiai Iehomai-re uubi-reiro ruu ihaha rioi pema'aimo.

3

*Ioare Babatiso Urioi madei imoadu'uti-ka
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Ioare 1:19-28)*

¹ Roma pai, Kaisara Tiberu, iemidio pipitiri (15) burioi-da, pemidio, Poroto Pirato, Iudea gamarai. Heroda ruu Garereia hepui pai-ka, ka ruu raamu-abeai, Piripi, Iturea-ra Tarakori-rai hepui pai-ka, Risaria ruu Abirere hepui pai-ka. ² Ka Arasi-ra Kaiopasi-rai, Iehomai-do poue ema'ati uubi epuuhoroti-ka. Ka aa'o himioi Aiai Iehoma madei oo'ui-ka, Sakaraia mereei Ioarei-do, opuhe mati-da. ³ Ka aa'o madei itooi-da aa'o-ha poroa'oia Ioridara oomoi hapuo-hapuo, "Irehe'eaimo ri'o memihoi re'ei-da oboi-da ma imaaheemoi, ka Iehoma-ro ri'o memihoi imapihiti a'ai."

⁴ Tauo-ha pi'ati, Iehoma himogabo dubui Aisaia bukai-da, "Ata meree itoo aa'o opuhe mati-da,

'Paidubui gaboi emaumodimo roo'o-ha, ruu ma oo'ui.

⁵ Ro'oai boboi iopoumo,

ro'oai ubu-ubui patapata idodiaimo,

Kima gaboi ma i'imuti, gamo'o-ha ma ii'ai,

ro'oai bobo-boboi ma imoopoi.

⁶ Ka Iehoma-ro, uubi ioitouti iotiodoai mereei, turiaha uubi-ro ea'ai a'ai kaumo.' "

⁷ Hiiro hi'a uubi iohai-ka, Ioarei-do, obo ma imaaheemoi-ri, ruu-ro rii-do aa'oi-ka, "Ri'o auo-ka! Ri'o bo'u-ro imoadu'o Iehoma otiodoai toto a'ai riibo-i-da ri'o odaudioi a'ai kaumo? ⁸ Ire raarai ita idodiaimo, ka ruuato ri'o-ro oroahu'omai a'ai kaumo ri'o memihoi-da tauo pirehe'eaimo. Ka ri'o himia ipitui-ai-da omahoroumo'a oromoadu'uti araibau, 'Aberahamo ri'o rariai-ka.' Moo-ro ri'o ai-riduu'ai Iehoma-ro ara ro'oa kopi-kopi-da Aberahamo koemai uubi idodiai modobo-ka! ⁹ Ibuoi tauo-ha peremaumodi, ru'ai hipi-da ma iahioi-ri turiaha, mea hura a'ai tiato ru'ai iahioi a'ai erai tui-ai-da miheu'ato."

¹⁰ Ka uubi-ro ruu atohetai-ka, "Rimo ra'aibou a'ai-ra?"

¹¹ Ioare-ro rii imoaimai-ka, "Bo'u re'ei-darie reto'a (2) teti, ata gaa'ui ma ema'ai hobou-ha mereei eito, kamia bo'u re'ei-darie dui, ma erema'ati."

¹² Kamia taketi imoamee uubi aami'a, oo'umoi-ka, oboi-da ma imaaheemoi-ri, ka rii-ro ruu atohetai-ka, "Imatomudio dubu-o, rimo ra'aibou a'ai ra'ai duumo?"

¹³ Ruu-ro rii pimoaimai, "Roma gamarai bubui-ro iede'a modoboi ohui-da imoamei bia."

¹⁴ Heamo uubi aami'a-ro ruu atohetai-ka, "Rimo mia ra'aibou-ra? Rimo ra'aibou a'ai-ra?"

Ioare-ro rii imoaimai-ka, "Meree ata mori, erehe eito oaidai bia, kamia auma tiato mereei, ematuhuti aibo aho'oi bia. Ri'o himia ta'ii-ha ma imidai udo tiato-ha."

¹⁵ Uubi iraromoi, iioi omahoroi-ka, kamia rii ioroomotidioumo, Ioare Iehoma-ro, uubi imoabai-ri iapui mereei ro'oamoo'a-o? ¹⁶ Ka Ioare-ro rii turiaha iduu'ai-ka, "Ri'o moo-ro oboi-da rimaheemo, irai meree ata raa moo'u. Moo ruu aibo bia, ruu geemaka, moo mea bia ruu oto tamai imi ma romopimuti, ruu-ro ri'o Dubuae Urioi-re, eraireida, imaaheemoi a'ai. ¹⁷ Ruu ru'a hurai itode kukui tui-da ai-o'apudio, ru'a hurai ma itodei-ri, meai ruu du motoi-da, ma iraaho'oi, ka memihoi oropoi'o tiato erai eito ma ipeduai."

¹⁸ Himia-himia emerai-da poadu'o, Ioare-ro paimeai, uubi eito, ka uubi ai-pimoadu'uti, rii ioroi'ioumo emerai-da ma irehe'eaimo. ¹⁹ Irai Ioare-ro pai dubui Heroda erehe madei-to pemaa'o, mabu ruu raamu-abeai, ooboi Herodia ai-poahi'i, kamia hiiro-hiiro memiho raara ai-pa'ai. ²⁰ Kamia Herodai-do memiho hi'a ii'i, Ioare ruu-ro du'i motoi-da pibi'a.

*Iesu oboi-da ioaahemai-ka
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)*

²¹ Turiaha uubi oboi imaaheemo didimoi-da, Iesu obo oahemai-ka. Ka ruu iirudemeai-da, aromoi aiha para'erai. ²² Ka Dubuae Urioi, rui-ai emerai pooruo, ruu

ohui-da emi'ei-ka. Ida made ata aromoi-da paa'o, “Roo moo rio mereei-ka, moo iha ge'ii ra'ai rooi-do.”

*Iesu rariami'oi-ka.
(Matiu 1:1-17)*

²³ Ka Iesu oma'ati iiomahoroi, ruu teeti (30) burioi-ka. Uubi iraromoumoi ruu Iosepa mereei-ka. Iosepa Heri mereei-ka, ²⁴ Heri Matatu mereei-ka, Matatu Remi mereei-ka, Remi Mereki mereei-ka, Mereki Iarai mereei-ka, Iarai Iosepa mereei-ka, ²⁵ Iosepa Matataia mereei-ka, Matataia Amosa mereei-ka, Amosa Rahumu mereei-ka, Rahumu Eseri mereei-ka, Eseri Ragai mereei-ka, ²⁶ Ragai Mahata mereei-ka, Mahata Matataia mereei-ka, Matataia Semeira mereei-ka, Semeira Ioseka mereei-ka, Ioseka Ioda mereei-ka, ²⁷ Ioda Iorara mereei-ka, Iorara Resa mereei-ka, Resa Serubabere mereei-ka, Serubabere Searetiere mereei-ka, Searetiere Reri mereei-ka, ²⁸ Reri Mereki mereei-ka, Mereki Adi mereei-ka, Adi Kosama mereei-ka, Kosama Eramadama mereei-ka, Eramadama Eo mereei-ka, ²⁹ Eo Iosua mereei-ka, Iosua Eriesere mereei-ka, Eriesere Iorima mereei-ka, Iorima Matatu mereei-ka, Matatu Remi mereei-ka, ³⁰ Remi Simiora mereei-ka, Simiora Iuda mereei-ka, Iuda Iosepa mereei-ka, Iosepa Iorama mereei-ka, Iorama Eriakimi mereei-ka, ³¹ Eriakimi Merea mereei-ka, Merea Mera mereei-ka, Mera Matata mereei-ka, Matata Ratara mereei-ka, Ratara Damida mereei-ka, ³² Damida Iese mereei-ka, Iese Obeda mereei-ka, Obeda Boasi mereei-ka, Boasi Saramora mereei-ka, Saramora Rasora mereei-ka, ³³ Rasora Amiradaba mereei-ka, Amiradaba Adamira mereei-ka, Adamira Ari mereei-ka, Ari Hesarora mereei-ka, Hesarora Perese mereei-ka, Perese Iuda mereei-ka, ³⁴ Iuda Iakobo mereei-ka, Iakobo Isa'ako mereei-ka, Isa'ako Aberahamo mereei-ka, Aberahamo Tera mereei-ka, Tera Rahora mereei-ka, ³⁵ Rahora Seruga mereei-ka, Seruga Reu mereei-ka, Reu Perega mereei-ka, Perega Eba mereei-ka, Eba Sera mereei-ka, ³⁶ Sera Keirara mereei-ka, Keirara Apasada mereei-ka, Apasada Sema mereei-ka, Sema Roa mereei-ka, Roa Remeka mereei-ka, ³⁷ Remeka Metusera mereei-ka, Metusera Erika mereei-ka, Erika Iareda mereei-ka, Iareda Maharera mereei-ka, Maharera Kerara mereei-ka, Kerara Erosi mereei-ka, ³⁸ Erosi Seta mereei-ka, Seta Adamu mereei-ka, Adamu Iehoma mereei-ka.

4

*Satari-ro Iesu iematuhuti-ka
(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)*

¹ Iesu erehe'eai-ka, araimai Ioridara oomoi-da. Ka Dubuae Urioi-ro ruu iimamiai-da, aiha pomodau opuhe ipi eito. ² Ka hiei-da Satari-ro pematuhuti poati (40) himioi-to. Aa'o himioi-da, ruu raa ata uuho bia, ka ruu iha dui boboi peerea'aa.

³ Ka Satari-ro aa'oi-ka ruui-do, “Roo Aiai Iehoma mereei-ro oo'aato? Ara ro'oa kopi pupuo made ma ema'ai, ka ruu du-ro orododiai a'ai.”

⁴ Irai Iesu-ro omoaimai-ka, **“Iehoma made bukai-da, tauo pi'atimo, ‘Uubi dui haato, oroi'ioi a'ai bia.’”**

⁵ Kiauka, Satari-ro ruu omioi-ka, ohu hi'a mati atai-to, ka ruu-ro horehore-ha pomoa'emia turiaha ara hepui pai emidio erara raarai. ⁶ Satari-ro ruu oduu'ai-ka, “Moo-ro ema'ai ra'ai rooi-do, turiaha erarai ara raarai rautu, moo-do pirema'ai ka moo-ro bo'ui-do ema'ai riraromo, moo-ro ema'ai ra'ai. ⁷ Ka turiaha ara raarai roo-ro imidai a'ai, roo aia mihimai, moo-do emarahuei.”

⁸ Iesu-ro omoaimai-ka, **“Iehoma made bukai-da, tauo pi'atimo, ‘Roo Paidubui Iehoma-haido ma emarahuei, ka ruu oma'ati behai-ha ma ododiai.’”**

⁹ Kiauka Satari-ro ruu omodai-ka, Ierusaremai-to, ka irudeme motoi ohu hi'ai-da ito'aidoi-ka, ida paa'o ruui-do, “Roo Aiai Iehoma mereei-ro oo'aato? Eemedi'a goroi eito. ¹⁰ Mabu, Iehoma made bukai-da, tauo pi'atimo, ‘Aiai Iehoma-ro ruu arerui made

ima'ai'ai, roo mea hi'a-ha ma emaabeumoi-ri.' ¹¹ Tauo pi'atimo, 'Rii-ro, roo o'apuai a'ai kaumo, rii tui-da, ka roo otoi temeteme eidai a'ai bia, ro'oai-da.' ”

¹² Irai Iesu-ro ruu omoaimai-ka, “Iehoma made bukai-da tauo pi'atimo, 'Roo Paidubui Iehoma, roo-ro emahibai-da, ede'ai bia.' ”

¹³ Ka Satari-ro Iesu ematuhuti turiaha ioropoi'oi-da, ruu-ro, Iesu emeheaibuai-ka.

Iesu oma'ati iomahoroi-ka, Garereiaato
(Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

¹⁴ Kiauka Iesu erehe'eai-ka Garereiai-to araimai, ka Dubuae Urioi erarai ruuato aiha poo'a. Ka ruu pai aburai-ka turiaha aa'o mati ioo'a modoboi. ¹⁵ Ruu-ro idabu motoi-da ai-pimatomudio, ka turiaha uubi-ro ruu ai-pemarahueumo.

Iesu iiraiboumoi-ka Rasaretaato
(Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

¹⁶ Iesu odai-ka Rasaretai-to, ruu ioomotoumo mati eito. Ka Sabati himioi-da, ruu odai-ka idabu motoi eito, ruu i'atidio aiboi. Ruu eibuai-ka, Iehoma made bukai ma iaapoi-ri. ¹⁷ Ka himogabo dubui, Aisaia titi aiha pema'aimo. Apopoi-ka, i'atimo mati aiha pemee'a:

¹⁸ “Paidubui Dubuae Urioi moo rautu-ka,
mabu ruu-ro moo ai-pirapui,
mea madei a'amii uubi eito ma rimoadu'uti-ri.
Ruu-ro moo ai-pirotiodoai, uubi made ma rima'ai-ri,
rii du'i motoi-da iitohitiimoi, moo-ro iiahi'ii ra'ai,
ka idomai tiato uubi idomai ma iaamodiimo,
ka pauo hi'a emidio oroi'ioi re'ei-da ma rimodaadeai,

¹⁹ ka oadu'o himioi tauo oohiai maaka,
Paidubui ruu himia uubi, oroi'ioi eito ma imaimai-ri.”

²⁰ Iesu-ro titi otohiti-ka, aiha pema'ai imoabai mereei eito, ka ruu aiha pemi'ei. Idabu motoi rioi iemidioumo uubi, turiaha idomai ruu-hato pii'aa, ²¹ ruu-ro rii-do, aa'oi-ka, “Ara titi-madei do'ou ihahai tauo obodii maaka, moo-ro iriapoi-da, ri'o-ro imoromidioumo emerai.”

²² Rii turiaha-ro, ruu ge'ii pema'aimo, kamia urio podaudioumo, ruu pu'oi-da iohu'o made meai-da. Ka rii-ro aa'oi-ka, “Ruu Iosepa mereei-ra?”

²³ Iesu-ro rii-do aa'oi-ka, “Moo umoo-ka, do'ou ri'o-ro, aa'oi a'ai kaumo, ara obeegiri moo-do, 'Doketa, roo himiaha-ro, oodomoia.' Ri'o-ro moo ata oduu'ai a'ai kaumo, 'Ata raa ma ra'ai-ri ara rimo himia go'otoi-da, Kaperaraumaato iorododiaimo aiboi, ri'o-ro ioromidioumo emerai.' ” ²⁴ Iesu-ro aa'oi-ka, “Moo-ro ri'o ihaha riduu'ai araibau. Himogabo dubui ruu himia go'otoi-da, emabeumoi a'ai bia.

²⁵ “Moo iaha roromiidioumo: ihaha-ka, Eria himioi-da, upi himui hiiro-ha pemidioumo Isara'eraato, aa'o himioi mihae ia'uti bia reto'a-gaa'u (3) burioi-re tikiti (6) omei-reida, du tiato miomai-ro turiaha aa'o hepui aiha peidai. ²⁶ Ka Eria otiodoai bia meree atai-do Isara'era goroi-da, irai oobo himu atai-do podau, go'otoi Sarapetai-to, Sidoru hepui-da. ²⁷ Ka hiiro hi'a tauo pemidioumo, mobibi gimoi rautu, Isara'eraato, himogabo dubui Erisa himioi-da, irai gaa'ubuo ata oodomoia bia, ii'i Suria dubui Ramari beha-ka.”

²⁸ Idabu motoi uubi-ro iioromaimoi-da, rii turiaha udo pa'aimo. ²⁹ Rii iireibuaumoi-da, Iesu aiha pohi'itimo, go'otoi kekai eito, ka ai-pomodaumo rii go'otoi iididimo ro'oai ohui eito, rii rio-ka, ruu ohi'iodidioi ro'oai dodoroi-da, ³⁰ irai uubi tuiai aiha poroohodii, ka ruu himia gabo-ha podau.

Iesu-ro memiho urioi iibodidioi-ka
(Maka 1:21-28)

³¹ Kiauka, Iesu aiha podau Kaperaraumai-to, go'oto ata-ka, Garereia goroi-da, ka Sabati himioi-da, uubi imatomudioi omahoroi-ka. ³² Rii urio podaudioumo, ruu

iimatomudio emerai-da, mabu ruu erehei rautu-ha poroadu'uti. ³³ Idabu motoi rioi-da pemidio, memiho urio rautu dubu ata. Ruu aapo'iai-ka, pai rautu madei-to, ³⁴ “Aaa, Rasareta Iesu-o, roo ra'u rio ma'ai rimoato? Roo rimo imodoboai amoo'u? Moo umooka, roo bo'u-ra: roo Aiai Dubuae himo'a mereei-ka!”

³⁵ Iesu-ro erehei-to aa'oi-ka, “**Piroha! Ohuu'o ara dubui-da.**” Kiauka memiho urioi-ro, aa'o dubui aiha peheu'ato, rii turiaha hoho re'ei-da, ka aiha pohu'odidio ruuato, ruu omodoboa tiato-ha.

³⁶ Uubi urio podaudioumo, ka rii himia-ro ai-porodu'aitutiimo, “Ra'aibou made raumo ara? Erehei-re pupuoi-rei rautu, ara dubui-ro, memiho urioi made ima'ai-da, aiha ihu'odidioi-ka.” ³⁷ Ka Iesu pai, aiha paburai, aa'o hepui-da.

Iesu-ro hiiro uubi ai-pidomo

(Matiu 8:14-17; Maka 1:29-34)

³⁸ Idabu motoi emehei-ka Iesu, ka ai-podau Simora motoi eito. Simora emapua maamui hamamaa gimo pa'ai, ka rii-ro, Iesu oduu'aimoi-ka, ruu ma omoabaimoi-ri.

³⁹ Iesu odai-ka totoi kekai-da aiha poto'a, ka hamamaa gimoi made ema'ai-ka, ruu ma emehei-ri. Kiauka gimoi-ro, ruu iemehei-da, ruu gaa'ubuo-ha peibua, ka ruu-ro, rii iiho du imododia-ka.

⁴⁰ Himioi ioopi'oma didimoi-da, uubi-ro, Iesu-do imoo'umoi-ka, turiaha boi'o-ro emidioumo, himia-himia gimoi rautu, ka ruu tui iia'oi-ka rii ohui-da, ka rii turiaha meaha ii'imoi-ka. ⁴¹ Memiho urioi hiiro uubiato pihu'otutiimo, ka pairautu madei-to paa'oumo, “Roo Aiai Iehoma mereei-ka.”

Iesu-ro memiho urioi bubu made ima'ai-ka, rii made aa'o tiato-ha ma ii'ai-ri, mabu rii umoo ii'imoi-ka, ruu uubi imoabai-ri, iotiodoai mereei-ka.

Iesu idabu motoi rioi-da iimoadu'uti-ka

(Maka 1:35-39)

⁴² Himioi ioahoi-da, Iesu-ro, go'otoi emehei-ka odai, muio-ipi eito. Ka uubi-ro omahoroika ruu oohoi, ka rii-ro ruu iemee'aumoi-da, rii-ro emahibai-ka ruu emadohoi, ruu-ro rii imehei'ai-ri. ⁴³ Irai rii-do ruu-ro aa'oi-ka, “**Moo-ro ma rimoadu'uti, Iehoma pai emidio erara mea madei, go'oto aami'ai pairi, mabu ire moo Aiai Iehoma-ro ododiai-ri irotiodoai omoa'ati-ka.**”

⁴⁴ Ka ruu-ro idabu motoi rioi-da, ai-pimatomudio, Iudeaato.

5

Iesu-ro epuu obodoo uubi iiaho'oi-ka

(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

¹ Himio ata, Iesu Geresareta damoi* kekai mioi-da potii, ida uubi oo'umoi-ka ruui-do, irai ai-poromoto'oimo Aiai Iehoma madei, oromidioi. ² Ruu-ro reto'a (2) peeti ime'ai-ka, mioi-da pia'oaimo, raa iobo uubi-ro pimeheaimo, ka rii pohoi pimoru'oumo. ³ Iesu oroi-ka aa'o peei atai-da, aa'o peei Simora peei-ka, ruu atohetaika, ma i'imaibuai-ri tuia aiboi eito. Iesu emi'ei-ka peei rioi-da, ka uubi hiiroi, pimatomudio.

⁴ Kiauka, ruu oroadu'uti ioropoi'oi-da, Simorai-do aa'oi-ka, “**Peei oabu gomoi eito, rooi-re, ka roo aami'ai-rei rautu, pohoi ma idobiaumo, raa ma iobomo.**”

⁵ Simora-ro omoaimai-ka, “Epuudubu-o, rimo duo tutuui biai roroa'oia maakaumo, ata raa iobo bia. Irai roo-ro aa'oi-ri, pohoi idobiai ra'ai kaumo.” ⁶ Rii-ro iodobiaumoi-da, hiiro hi'a raa piohaimo, pohoi taitai-ka arahiuti. ⁷ Imeme'uiroi-ka, rii aami'ai pee atai rioi-da, rii imoabai ma oo'umoi-ri. Rii ioo'umoi-da peeti, hiiro hi'a raa piomutimo, peeti taitai-ka ioruoi. ⁸ Ida Simora Petero-ro, iobodimo raai iea'ai-da, ruu popupu

* 5:1 Geresareta damo ata pairai Garereia damo

pihimai, Iesu hohoo re'ei-da, ida paa'o. “Odadeai moo re'ei-da, Paidubu-o! Moo memiho dubu-ka!”

⁹ Ruui-re, ruu rautu aami'ai-rei, urio podaudioumo, rii ioboumo raa hiiroi ia'aumoida. ¹⁰ Gaa'u aibo-ka, Simora aami'ai ihahai, Sebedi meree ohiooti-ka, Iemisi-ra Ioare-rai. Iesu-ro Simorai-do aa'oi-ka, “**Toe a'ai'a, do'oi imodau oo'ai'ai himioi, roo-ro uubi iohi a'ai.**”

¹¹ Rii peeti itomaimoi-ka, mioi ohui eito, turiaha raarai imeheaimoi-ka, Iesu obodooi.

*Iesu-ro mobibi rautu dubui iodomoiai-ka
(Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)*

¹² Himio ata, Iesu go'oto ataato pemidio, ka hiei-da dubu ata, ruu tamai turiaha mobibi haaro pii'a, ruu-ro Iesu iemee'ai-da hohoo re'ei-da ihimai-ka. Ruu oroaro-ka, ida paa'o, “Paidubu-o, roo rio-ro oo'aato, moo odomoiai ka rodomoia.”

¹³ Iesu tui ruu ohui-da iaa'oai-ka, ida aa'o-ka, “**Tee, moo rio-ka, do'o hi'au roo meaha-ka.**” Kiauka mobibi gimoi-ro, ruu emeheai-ka.

¹⁴ Ka Iesu-ro bubu made ema'ai-ka, “**Meree ata omodu'o'a, gamo'o-ha odau poue ema'ati dubui eito. Ka roo ruui-do oroahu'omai a'ai. Poue ita a'ai, Mose bubui-da, iaa'o modoboi. Ka uubi-ro umoo ii'i a'ai kaumo, roo meaha-ka.**”

¹⁵ Irai Iesu odii geega ii'i-ka, ka hiiro hi'a uubi oo'umoi-ka, ruu oromidioi, kamia gimoi-da ma idomoi-ri. ¹⁶ Irai ruu odai-ka muio mati atai-to, irudemai-ri, ruu i'atidio aiboi.

*Iesu-ro dabu dubui iodomoiai-ka
(Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)*

¹⁷ Himio ata, Iesu iimatomudioi-da, Pariseia uubi-re, ka bubui imatomudio uubi-rei, hiei-da pemidioumo, io'umo uubi turiaha go'oto go'otoi-da Garereia goroi-da, ka Iudea goroi-daire, kamia Ierusaremaatoi-re. Paidubui erarai aiha poo'a, Iesu-ro, gimo uubi ma idomoi-ri. ¹⁸ Dubu aami'a-ro, dabu mereei omoo'umoi-ka, tioi rautu, tautapei-da, ka rii-ro emahibai-ka, omodoi-ri motoi rioi eito, Iesu hohoo re'ei-da, ruu ma omuta'aumoi-ri. ¹⁹ Irai uubi hiiroi-ri, rii pauo pemee'aumo ruu ibii'ai. Ka rii-ro ruu ai-pomioumo motoi ubui eito, hia'e ododiai-ka ubui-da. Ka ruu omooruoi-ka tautapei-da, uubi tui'ai-da, Iesu hoho re'ei eito. ²⁰ Iesu-ro, rii pupuo iraromoi iimea'ai-da, ruu-ro dabu dubui eito aa'o-ka, “**Dubu-o, roo memihoi tauo remapihiti maaka.**”

²¹ Bubui imatomudio uubi-re, ka Pariseia uubi-reiro oomahoroi-ka rii himiai-do oromoadu'uti, “Bo'u-rie ara Iehoma pairai omodoboa dubui? Iehoma beha-ka, memihoi imapihiti dubui.”

²² Iesu umoo ii'i-ka, rii iraromoi, ida aa'o-ka rii-do, “**Ra'u-ri miraromo duumo, ire raarai?** ²³ **Modobo bia-ra, araibau aa'oi, 'Roo memihoi tauo emapihiti maaka,' kamia modobo-ra aa'oi, 'Eibua, ma imada'ui.'** ²⁴ **Moo-ro imoahu'omai ra'ai ri'oi-do, Uubihubi mereei erara-ka, ara hepui-da, uubi memihoi ma imapihiti.**” Kiauka ruu-ro aa'oi-ka dabu dubui eito, “**Moo-ro ai-raa'o, eibua, roo tautapei oo'a tioi o'apuai, ka odau motoi eito.**”

²⁵ Kiauka gaa'u-ha peibua rii turiaha hohoi-da, ruu iorobu tioi o'apuai-ka, odai motoi eito, Iehoma emarahue-ha. ²⁶ Rii urio podaudioumo, ka Iehoma rii-ro ai-pemarahueumo iha toei rautu, ida paa'oumo, “Urui odaudio raara tauo ria'a maakaumo, ara himioi-da!”

*Iesu-ro, Remi iaho'oi-ka
(Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17)*

²⁷ Aa'o didimoi, Iesu odai-ka. Ida pemee'a taketi imoamee dubui, pairai Remi, ruu ai-pemidio, taketi imoamee motoi-da. Iesu-ro aa'oi-ka, “**Moo robodoo.**” ²⁸ Ka ruu eibuai-ka, turiaha raarai imeheai-ka, Iesu obodooi.

²⁹ Kiauka Remi-ro, Iesu geema iiho omododiai-ka, ruu motoi-da, hiiro taketi imoamee uubi-re, ka uubi aami'ai-re, turiaha emi'eituti-ka iihoi. ³⁰ Pariseia uubi-re, kamia bubui imatomudio uubi-reiro, pauo pea'aumo, ida paa'oumo, Iesu iimatomudio mereei eito, “Ri'o iiho-ra idio-rai, memiho uubi-re, kamia taketi imoamee uubi-rei rautu, ra'u-ri ma'ai duumo?”

³¹ Iesu-ro rii madei pimoaimai, “Gimo tiato uubi doketa rio a'ai bia. Gimo uubi haa-ro oohoi a'ai kaumo doketa. ³² Moo iroo'ui mea emidio uubi iaho'oi oo'u bia ma irehe'eaimo, irai moo ai-pi-roo'u memiho uubi ma riduu'ai, memiho oroi'ioi-da ma irehe'eaimo.”

Iesu ima'ui hapuo patohetaimo
(*Matiu 9:14-17; Maka 2:18-22*)

³³ Aami'a uubi-ro, Iesu-do aa'oi-ka, “Ioare iimatomudio uubi ima'ui-ra, iirudeme rai geega-ha pi'atidioumo, kamia Pariseia uubi-ro uubi iimatomudio uubi rautu, gaa'u emerai pi'atidioumo. Irai roo obodoumo uubi, iiho-ra idio-rai a'ai kaumo.”

³⁴ Iesu-ro rii madei pimoaimai, “Ri'oi-do modobo-ra, ri'o madei-da, oio idabuai oobo-ra dubu-rai idabuai eito, imiama'ue-ka uubi, iiho tiato ma emidioumo, oio idabuai oobo-ra dubu-rai, dubui ri'o rautu emidioda? Abia. ³⁵ Irai himioi oo'ui a'ai, oio orobai oobo-ra dubu-rai, dubui rii re'ei-da, ma omodadeai-ri. Aa'o himioi-da iama'ue uubi ima'ui emidioda a'ai kaumo.”

³⁶ Iesu-ro, ara obeegiri imoadu'oi-ka, “Meree ata-ro, oio hipurai oahe'ai a'ai bia, pamo hipurai-da, ma oateai-ri. Ruu-ro aia mododiai, ruu-ro, oio hipurai raato tauo ododiai maaka, kamia oio hipurai-da, tauo hipurai oateai a'ai bia. ³⁷ Kamia meree ata-ro, oio mire oboi aatei a'ai bia tauo mire obo beumai-da. Aa'o emerai aia mododiai, oio mire oboi-ro, beumai apo'iai a'ai, ka mire oboi hepui eito oruodi a'ai, kamia beumai rautu memiho ii'i a'ai. ³⁸ Aa'o rau-ri, oio mire oboi, oio beumai haato, ma aatei. ³⁹ Meree ata-ro, oio mire oboi rio a'ai'ia bia, tauo mire oboi idio didimoi-da. Ruu-ro aa'oi a'ai, ‘Tauoi mea hi'a-ka.’ ”

6

Iesu ruu Sabati Paidubui-ka
(*Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28*)

¹ Iesu, uiti hau'i tuia-tuaii pimada'ui Sabati-da, ka ruu obodo uubi-ro uiti epupui ime'ei-ka, tui-da ihii'autiimoi-ka, ihai aiha piihoumo. ² Aami'a Pariseia-ro rii iatohetai-ka, “Ra'u-ri ma'ai duumo, rimo bubui-da eremaabe raai, memiho-ka iibai a'ai Sabati-da.”

³ Iesu-ro rii imoaimai-ka, “Ri'o-ro tauo piapoumo, Damida ra'u a'ai, ruui-re, ruu aami'ai-rei, dui boboi-ro iihoi-da. ⁴ Ruu odoroi-ka, Aiai Iehoma motoi rioi eito, poue iema'aumo paramai eidai-ka, uuhoi-ka, ka aiha pima'ai ruu rautu dububai'oi eito. Irai rimo bubui-ro ai-aa'o, Iehomai-do poue ema'ai paramai, uuho beha meree-ro uuhoi a'ai bia, poue ema'ati mereei ata haa-ro uuhoi a'ai.”

⁵ Iesu-ro, omoopai-ka, “Uubihauhi mereei, ruu Sabati Paidubui-ka.”

Tu dabu rautu dubui
(*Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6*)

⁶ Sabati ata, Iesu odoroi-ka, idabu motoi rioi eito. Ka ai-pimatomudio, ida dubu ata hiei-da pemidio ruu iha tui dabu-ka. ⁷ Pariseiai'oi-re, kamia bubu imatomudio uubi aami'ai-reiro, rii rio-ka Iesu memiho raa ataato ma ememe'e'aumo, ka Iesu ma emaa'oumo. Ka rii-ro taitai hi'a-ha paarodiomo, ruu-ro Sabati-da meree ata odomoiai ama'ai. ⁸ Irai Iesu umoo ii'i-ka, rii ra'u iraromoumo, ka tu dabu rautu dubui eito aa'oi-ka, “Eibua turiaha uubi hoho re'ei-da otoo'a.” Ruu eibuai-ka hiei-da aiha pitoo'a. ⁹ Ka Iesu-ro rii-do aa'oi-ka, “Moo-ro ri'o ai-riatohetai, rimo bubui-ro ra'u rimapui Sabati-da ma ra'aumo-rai, mea ododiai-ra ee, memiho ododiai-ra, oroi'ioi omoabai-ra ee,

omodoboai-ra?”¹⁰ Ruu-ro rii turiaha iiarodio, ida paa'o, aa'o dubui eito, “Itutuai roo tui.” Ruu-ro aiha pododiai, ka ruu tui meaha ii'i-ka.

¹¹ Irai rii pupuoi-to udo-ro, imidai-ka. Ka rii himia tui-ai-da oromoadu'uti omahoroumoi-ka, rii-ro Iesu ra'u omododiai ma'ai duumo.

*Iesu tuero (12) himo'a uubi iiapui-ka
(Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)*

¹² Ata himioi, Iesu ioroi-ka ro'oai ohui eito, irudemai. Ka duo tutuui hiei-da pirudeme Iehomai-do. ¹³ Himioi ioahoi-da, ruu iimatomudio mereei iaho'ootiai-ka, ruui-do. Ida piapui, tuero (12) uubi beha, ruu-ro pairai ai-pima'ai, iiapui made himo'a uubi. ¹⁴ Rii pairai-ka, Simora (Iesu-ro ruu pairai ai-paho'oo Petero) ka ruu riai Eridurui-re, Iemisi-re, Ioarei-re, Piripi-re, Bataromi-re, ¹⁵ Mataioi-re, Tomasi-re, ka Iemisi (Arepeosi meree-ohioi-ka), Simora (ruu Serote* pa'ai dubu-ka), ¹⁶ Iudasi (Iemisi meree-ohioi-ka), Iudasi Isikariota, Iesu oa'uei a'ai mereei-ka.

*Iesu-ro iimatomudioi-re, ka iidomoi-re
(Matiu 4:23-25)*

¹⁷ Iesu ro'oai ho'ui-da tuero (12) himo'a uubi rautu iooruoi-da, hamei-da otoo'ai-ka, ruu iimatomudio uubi hiroi aa'o re'ei-daka. Turiaha mati-mati-da ioo'umo uubi geemai Iudea-toire, Ierusarema-toire, kamia tuia geegai barai ii'aa go'oto paipai, Tai-ai-re, Sidoroi-rei goroi-da. ¹⁸ Rii ai-poo'umo ruu oroomidui, kamia gimoi-da rii ma iidomoi, memiho urioi-ro iima'obeumo uubi rautu ai-poo'umo, ka aiha piidomo. ¹⁹ Turiaha uubi-ro emahibai-ka ruu ahimodi, mabu erarai ruuato ai-pohu'o, ka rii turiaha aiha pidomo.

*Ge'ii hi'ai-re kamia memiho hi'ai-re
(Matiu 5:1-12)*

²⁰ Iesu-ro ruu iimatomudio mereei ia'aa, ida paa'o,

“Ge'ii-ka ri'o boi'o-ra, raara tiatoi,
Iehoma pai emidio erarai ri'oido-ka!

²¹ Ge'ii-ka ri'o do'ou rioi gororo-ra,
ri'o kaupae ii'i a'ai kaumo!

Ge'ii-ka ri'o do'ou idebi-ra,
ri'o mari a'ai a'ai kaumo!

²² “Ge'ii-ka ri'o uubi-ro rio-tiato amima'ai duumo, aia miraibo duumo, ee amime-hipo duumo, kamia aia maa'o duumo, ri'o turiaha memiho uubi-ka, mabu Uubihauhi mereei obodoumoi-ri. ²³ Ri'o ibai-ha amimodobo duumo, ri'o ge'ii geema hi'a, hete rautu ma oroamauti, mabu geema hi'a ta'ii ai-oroomotii, aromoi-da. Rii himia rariami'oi aibo-ka. Rii rariami'oi-ro, aatu memiho raarai tauo pi'atidioumo, Iehoma himogabo uubi eito.

²⁴ Memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, ri'o do'ou raarai hi-ro-hi-ro uubi eito,
mabu ri'o pauo tiato oroi'ioi-da tauo pemidioumo!

²⁵ Memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, ri'o do'ou kaupae uubi eito,
ri'o rioi gororo a'ai a'ai kaumo!

Memiho hi'a-ro oo'ai a'ai ri'o boi'o-ro mari ma'ai duumo do'ou,
ri'o gii'epu idebi a'ai a'ai kaumo!

²⁶ “Memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, ri'o turiaha uubi-ro, ge'ii amima'ai duumo, mabu rii rariami'oi-ro, gaa'u emerai raara pi'atidioumo ierematuhutidioumo himogabo uubi eito.

*Boho uubi gii'epu ma ima'ai
(Matiu 5:38-48; 7:12a)*

* 6:15 Serote pa'ai rio-ka Roma gamarai ereheito ma omoamoumo, ma odaadeaimoi-ri, Isara'era hepui-da.

²⁷ “Irai ri'o boi'o-ro roromidio duumo moo, ri'o ai-riduu'ai, ri'oi-do boho uubi gii'epu-ha ma ima'ai, meai-ha ma imododiai, ri'oi-do udo a'ai uubi-ri, ²⁸ ri'o boru made ima'ai uubi-ri, Aiai Iehoma ma atohetai, ruu meai ma ima'ai, kamia ri'o memiho imododiai uubi eito, aiha ma irudemeai. ²⁹ Meree ata-ro, roo mapeho tamai aia maatotai, hapuo atai rautu ma ememehe'eai, maatotai-ka. Meree ata-ro, ri'o guga'o hipurai aia mimoaidai dubu-urioi rautu ma ema'ai. ³⁰ Ma ima'ati, ri'oi-do aami'a raara-ri oroaro uubi eito, meree ata-ro, ri'o ata raa aia mimaidai, oomaahoi bia. ³¹ Ri'o rioi aami'ai-ro, ri'oi-do ma ododiaimo emerai, ri'o haa-ro ma ododiai rii-do. ³² “Ri'o gii'epu ima'ai uubi behai gii'epu amima'ai duumo, ka ra'u-ri eidai ma'ai duumo, ri'o-ro mea ta'ii? Abia! Memiho uubi rautu, rii gii'epu ima'atidio uubi, gii'epu ima'atidio kaumo! ³³ Kamia ri'o meai, ri'oi-do mea ododiai uubi behai eito amododiai duumo, ra'u-ri eidai ma'ai duumo ri'o-ro mea ta'ii? Abia! Memiho uubi rautu imi'atidio duumo aa'o emerai! ³⁴ Ka ri'o-ro aia mima'ai duumo, ri'o tui imoaimai-ri iraromo uubi behai eito, ra'u-ri eidai ma'ai duumo mea ta'ii? Abia! Memiho uubi-ro, aami'a memiho uubi eito, imi'atidio duumo, gaa'u emerai, rii-ro ima'ai modoboi-ha ma imoaimaimoi-ri! ³⁵ Abiarie! Ri'oi-do boho uubi, ri'o-ro gii'epu-ha ma ima'ai, meai-ha ma imododiai, ka ma ima'ai, irai omoaimai-ri, oroomotii bia. Ri'o ibai amododiai duumo, ta'ii geema-ha oo'ai a'ai, ka ri'o mia ohu hi'ai Paidubui meree ii'i a'ai kaumo. Maburuu gii'epu hi'a-ka, memiho uubi-re, kamia ruui-do, keito made aa'o tiato uubi-rei eito. ³⁶ Ka ri'o abeai Iehoma aibo, uubi gii'epu ma ima'ai.

Aami'ai aumai imaapoi bia
(Matiu 7:1-5)

³⁷ “Uubi aami'ai aumai imaapoi bia, ka Iehoma-ro, ri'o aumai imaapoi a'ai bia. Aami'ai iaho'ooi bia, rii a'ai memihoi ta'ii ma a'aimoi-ri, ka Iehoma-ro ri'o a'ai memihoi ta'ii ma a'aimoi-ri, iaho'ooi a'ai bia. Aami'ai-ro ri'oi-do a'ai memihoi ma imapihiti, ka Iehoma-ro ri'o memihoi imapihiti a'ai. ³⁸ Aami'ai eito ma ima'ai, ka Iehoma-ro, ri'oi-do ima'ai a'ai, ka ri'o ima'ai a'ai huru haato modoboi-da, ka geema hi'a modoboi oruodii a'ai ri'o tui eito, ri'o tui-da i'apudioi modobo tiatoi. Aami'ai eito ri'o-ro ima'ati emerai, Iehoma-ro ri'oi-do ima'ati a'ai.”

³⁹ Ka Iesu-ro ara obeegiri imoadu'oi-ka, “Idomai tiato dubu atai-ro, idomai tiato dubu atai, omodai modobo bia, ruu-ro aia mododiai, riiti orohu'umoi a'ai kaido boboi-da. ⁴⁰ Umooi ooho uubi-ro, rii imatomudio dubui umooi oohoodii a'ai bia, irai turiaha uubi, ruu ematomudioi aia moropoi'o, ruu ematomudio dubui aibo ii'i a'ai.

⁴¹ “Roo riaruumui idomai oo'aa ru'a horoi-ha, ra'u-ri memaro'o, kamia roo himia idomai oo'aa ru'a ipi, erea'aa bia-ra? ⁴² Roo riaruumui eito aa'oi modobo bia, ‘Riaruumu-o, roo idomai oo'a ru'a horoi, ma arahuurai,’ kamia roo himia idomai oo'aa ru'a ipi, eerea'aa bia-ra? Ri'o daea uubi-ka! Epuui roo himia idomai oo'aa ru'a ipi-ha ma araahurai, ka roo-ro hau'i-ha ia'ai a'ai, roo riaruumui idomai oo'a ru'a horoi ma ahuurai-ri.

Ru'ai, ka ruu himia hurai-re
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Mea hi'a ru'ai-ro memiho hura imamirai a'ai bia, kamia memiho ru'ai-ro, mea hura imamirai a'ai bia. ⁴⁴ Turiaha ru'ai, ruu himia imamirai hurai haato oibomai-ka, ri'o-ro topo hi'a ru'a hurai, eepeeapeeai-da, ido'oi a'ai bia, kamia mire hurai, iimuui-da ido'oi a'ai bia. ⁴⁵ Mea mereei-ro, imoo'ui a'ai mea raarai, ruu kaukai-da iraho'oo mea raarai-da. Kamia memiho mereei-ro, imoo'ui a'ai memiho raarai, ruu kaukai-da iraho'oo memiho raarai-da. Pu'oi-da, oroadu'oi-ka, kaukai-da ra'u hiiro-ro mii'a.

Reto'a motoi, iititiido dubuoti-ka
(Matiu 7:24-27)

⁴⁶ “Ri'o-ro moo ra'u-ri raho'oo duumo, ‘Paidubu-o, Paidubu-o’, irai mia ri'o-ro, idodiaimo bia, moo-ro ri'o imoadu'uti raarai. ⁴⁷ Meree ata mooi-do aia moo'u, ida

aamoromidio moo madei, kaida aia midodiai moo aa'o raarai, moo-ro ri'o imoa'emiai ra'ai, ruu ra'aibou mereei-ra. ⁴⁸ Ruu dubu ata aibo-ka, moto pididi, aboi boboi goro hi'a piobuti, motoi aahuu ma otii-ri. Oomoi borei ioo'ui-da, motoi ama'adeai-ka, irai aa'o motoi biai poohiai, oomuo bia, mabu motoi aahuu hi'a-ha pididi. ⁴⁹ Kamia moo madei imoroomidio, irai moo aa'o raarai idodiai bia-ra, ruu dubu ata aibo-ka, motoi ididi, abo tiato, hepu behai-da. Borei-ro aa'o motoi iohiai-da, aiha piiraahiai, ka ruu iiraahiai-da, memiho hi'a ha pii'i!"

7

Roma heamo epuuhoro dubui moto himo'a mereei Iesu-ro iodomoiai (Matiu 8:5-13)

¹ Iesu ara raarai turiaha oroadu'uti ioropoi'oi-da uubi eito, ruu odai-ka Kaperaraumai-to. ² Hiei-da, Roma heamoi epuuhoro dubui-ro, rio pema'atidio, ruu himia moto himo'a meree ata, gimo hi'a-ka, iihiai toto-ha pa'ai. ³ Heamoi epuuhoro dubui-ro, Iesu pai ioromai-da, Iuda epuuhoro uubi aami'a itiodoai-ka, Iesu ma atohetaimoi-ri, ma oo'ui-ri ruu himo'a mereei ma omodomoiai. ⁴ Rii ioo'umoi-da Iesui-do iha hi'a-ha oroarotiai-ka, "Mea hi'a-ka, roo-ro ruu ma omoabai. ⁵ Ruu-ro gii'epu ima'ai rimo uubi, ka ruu himia-ha pididi idabu motoi, rimo-ri."

⁶ Ka Iesu odai-ka, rii rautu. Ruu au'o bia motoi-da, heamo epuuhoro dubui-ro riaraamui itiodoai-ka, ruu ma oduu'aimoi-ri araibau, "Paidubu-o roo pauo iraromo'a, moo mea bia, roo ma odoro moo motoi rioi eito. ⁷ Aa'o rauri, moo himia iraromoi-da, moo modobo biai reereea'a maaka, ma roo'u rooi-do. Irai made beha-ha aa'o, ka moo moto himo'a mereei ma oodomoiai-ka. ⁸ Moo roo aibo dubu ata-ka, epuuhoro uubi aami'a goro ato-ka. Heamo uubi moo goroi-daka. Moo-ro arahiou aia roduu'ai, 'Odaui!' Ruu odai a'ai. Kamia aure hiei aia roduu'ai, 'Oo'u,' oo'ui a'ai. Moo himo'a mereei aia roduu'ai 'Ara raai ododiai,' ruu-ro ododiai a'ai."

⁹ Ara madei Iesu-ro ioroomai-da urio podaudio. Ka ruu iobodoumo uubi iimeteai-da aa'o-ka, "Ri'o moo-ro ai-riduu'ai, Aiai eito pupuo iraromo meree ata, moo-ro, emee'a bia araibau Isara'era goroi-da."

¹⁰ Madei iomodaumo uubi irehe'eai-ka, iiraimai epuuhoro dubui motoi eito. Kaida pemee'aumo ruu himo'a mereei mea tauo-ha pii'i.

Iesu-ro oobo himui meree rituoi ioitorai-ka

¹¹ Tutuu bia Iesu odai-ka, Raira go'otoi eito, ruu iimatomudio mereei rautu, geema uubi-ro pobodoumo. ¹² Ruu go'otoi eito iidouti gaboi hohoi-da iereedee'ai-da, pimee'a rituo mereei tuupi rautu, ioo'umo uubi. Iihiai mereei, himu oobo ata, meree-ohio gaa'u-ka, ka rituoi rautu ioo'umo uubi, maamu himui rautu gaa'u-ha piihuu'oumo. ¹³ Paidubui-ro ruu iemee'ai-da, iha gii'epui pema'ai, ka ruu-ro aa'oi-ka, maamu himui eito, "Idebi a'ai'a." ¹⁴ Ka ruu imada'ui-da, aihimodi-ka rituo mereei iorobu tautapei. Ka iomodaumo dububai'oi ai'oi mitoo'a duumo. Iesu-ro aa'oi-ka, "Meree dodobai-o, roo moo-ro ai-roduu'ai, eibua." ¹⁵ Iihiai mereei eibuai-ka, aiha pemi'ei, ka ruu oroadu'uti oomahoroi-ka. Kiauka Iesu-ro, ruu aiha pema'ai maamui eito.

¹⁶ Rii turiaha toei-ro imidai-da, Aiai aiha pamarahueumo, "Geema hi'a himogabo dubu tauo oobodi maaka, rimo tui'ai-da." Rii-ro aa'oumoi-ka, "Aiai tauo oo'u maaka, ruu uubi oroi'ioi-da ma ide'ai-ri."

¹⁷ Iesu pai aburai-ka, turiaha Iudea hepui, aami'a mati-mati rautu.

Ioare Babatiso aratohetai-ka (Matiu 11:2-19)

¹⁸ Ioare Babatiso iomoadu'oumoi-da, ruu himia iimatomudio mereei-ro, Iesu iidodiai raarai, ka Ioare-ro iaho'ootiai-ka reto'a (2) mereeti, iduu'ai-ka. ¹⁹ Odaido,

Paidubui atohetai, “Roo Aiai Iehoma-ro oo'u made ioadu'o mereei-ra, ee, dubu ata aromoti duumo?”

²⁰ Riiti ioo'uidoi-da Iesui-do aa'oidoi-ka, “Uubi obo imaaheemo dubui, Ioare-ro, riitidoai mama, roo ma ratohetaidoi-ri, ‘Roo ruu-ro oo'u made ioadu'o mereei-ra, ee, dubu ata aromotii duumo?’ ”

²¹ Aa'o himioi haato, Iesu-ro hiiro gimo uubi pidomo, tuupi goroi gimoi-da, memiho urioi iimobodidio, ka hiiro idomai du'i uubi, ia'ai iima'ati. ²² Iesu-ro Ioare iimatomudio mereeti iduu'ai-ka, “**Iraimaido, ka ita omoaduoido Ioare, ri'oiti imia'aído raarai, kamia imiromidiodo madei, idomai du'i, ai-ia'aa kaumo, oto memihoi ai-imada'ui kaumo, tamai mobibi gimo rautui, mea imii'i duumo, hepatoí mumuroi, ai-iromidio kaumo, rituoi imireibuio duumo, oroi'ioi eito, ka pai meai, irimoadu'uti, raara tiato uubi eito.** ²³ Moo ea'a uubi-ro, rii iraromoi mooato irahio bia-ra, rii ge'ii-ha ma a'ai.”

²⁴ Ioare iimatomudio mereeti iodaido didimoi-da, Iesu-ro omahoroi-ka Ioare oadu'oi uubi geemai eito, “**Ri'o aa'o himioi iodaumoi-da Ioarei-do, opuhe mati-da, ri'o-ro ra'u ea'ai iraromoumo? Ioare tata'oi paha gaa'u aibo, ruurui-ro e'imotatidiodo, ma emee'aumoi-ri agiraromoumo? Aabiarie.** ²⁵ Ri'o au'oi-da ra'u ea'ai odaumo? Dubu ata-ra, muari hi'a hipura rautu? Aa'o emerai hipura meameai, kamia mea oroi'ioi-da emidio uubi ime'ai a'ai, ohu hi'a pai motoi-da! ²⁶ Moo romoadu'oumo, ri'o ra'u ea'ai odaumo au'oi-da? Himogabo dubu-ra? Ie, iaha-ka, irai ri'o-ro geega hi'ai ea'a duumo, himogabo dubui-ro omiorai. ²⁷ Ara Ioare ruu-ka, Iehoma made bukai-ro ai-aa'o: ‘Moo-ro otidoai ra'ai himo'a mereei, roo epuui-da, roo gaboi ma omododia-ri.’ ” ²⁸ Iesu-ro odabuai-ka, “**Ri'o moo-ro ai-riduu'ai, Ioare geega-ka, ruu aibo ata, emidio bia epuui-to, kamia do'ou, ara hepui-da. Irai keehibuo hi'ai bo'u-rie, Iehoma pai emidio erarai-da, ruu Ioare-ro omiorai-ka.**”

²⁹ Turiaha uubi-ro ruu ai-poroomaimo, rii-re kamia taketi imoamee uubi-reiro poromaimo, ka rii ai-poroahuomaimo, rii iraromoi Iehoma gaboi meaha-ka mabu rii Ioare-ro oboi-da ai-pimaaheemo. ³⁰ Irai Pariseia uubi-re kamia bubui imatomudio uubi-reiro Iehoma rioi ai-paraiboumo, rii himia rioi-ri, kaida rii rio tiato pa'aimo, Ioare-ro, oboi-da imaaheemoi.

³¹ Iesu imatomudioi aiha podau, “**Ka moo-ro do'ou uubi ra'uató idoboai ra'ai? Rii ra'ui aibo-ra? ³² Rii hau'i tui-ai-da emidio meree keeke aibo-ka. Aami'ai-ro aami'ai iduu'ai-ka, ‘Rimo ge'ii raahoa'ei iabotuti-da, ri'o hete omaumo bia! Rimo idebi raahoa'ei iabotuti-da, ri'o idebi a'aimo bia!’ ³³ Uubi obo imaaheemo dubui Ioare tauo poo'u, ruu ima'ui iemidio kamia mire obo idio bia. Kaida ri'o-ro paa'oumo, ‘Ruu memiho urio rautu-ka!’ ³⁴ Uubihaubi mereei tauo poo'u, ka ruu iiho kamia idio, ka ri'o-ro paa'oumo, ‘Ara dubui ma ea'aumo, iiho-toto hi'a dubu-ka, kamia mire obo idio hi'a meree-ka. Ruu taketi imoamee uubi-re kamia memiho uubi-rei rautu, riaramu-ka.’ ³⁵ Irai Iehoma umooi ieidaimo uubi-ro, ihahai imoa'eemiai a'ai kaumo, rii oroi'io emerai-da.**”

Iesu Pariseia dubui, Simora, motoi-da

³⁶ Pariseia dubui Simora-ro Iesu ama'uei-ka, ruu motoi-da du ma iihoumoi-ri. Ka Iesu odai-ka ruu motoi eito. Ka aiha pemi'eitutimo, iihoi. ³⁷ Aa'o go'otoi-da memiho oroi'io oobo ata, ai-pemidio. Ruu-ro ai-poroomai Iesu Pariseia dubui motoi-da dui iihoi, kiauka ruu-ro ribo mea herei, gaigarua keehi rautu, ruu oomodai-ka. ³⁸ Iesu taitai haato poto'a otoi re'ei-da, idebi ima'ai-die idebi huoi-da ootoi imimoru'o. Kiauka ruu epuui muhoi-da otoi iaditi-ka, ootoi ihomeai-ka, ka ribo mea herei-da otoi imadouti-ka. ³⁹ Ida Iesu io'opai dubui-ro himia poromoadu'o, “Ara dubui ihaha Iehoma himogabo dubui ata-ro oo'aato, ruu umoo mei oo'a-ka ara ruuato atei oboi memiho oroi'io oobo-ka.”

⁴⁰ Kiauka Iesu-ro aa'oi-ka, “**Simora, moo made keehi ata ararie rooi-do.**”

Simora-ro omoaimai-ka, “Ie, imatomudio dubu-o, romoadu'o.”

⁴¹ Iesu-ro aa'oi-ka, “Reto'a dubuoti, dubu atai-do abitore mori-ri paa'oido, atai K500, atai K50. ⁴² Aa'o dubuoti-ro, mori omoaimai modobo tiatoi-ri, abitorei ai-pimahurai. Aa'o dubu oti-da, rii abitorei imahurai dubui, ihaha bo'u-ro rio ema'ai ma'ai?”

⁴³ Simora-ro omoaimai-ka, “Moo iraromoi-da abitorei geema-ha ioahurai mereei-ro rio ema'ai a'ai.”

Iesu-ro aa'oi-ka, “Roo iaha aa'o.”

⁴⁴ Ruu-ro aa'o ooboi eemeteai-ka, ida paa'o Simorai-do, “Ara ooboi roo-ro amea'a? Moo roo motoi irodoroi-da, moo otoi imoru'o obo ema'ai bia. Irai ruu idebi huoi-da rimoru'o maaka, ka ruu epuui muhoi-da riaditi toatoa-ha. ⁴⁵ Moo, roo motoi irodoroi-da, roo-ro moo ohomeai bia, irai ara ooboi-ro, moo ototi ihomei emahurai bia, moo iroo'ui-da imomahoroi-ka, imoo'u do'ou. ⁴⁶ Roo-ro moo epuui here ohi'audi bia. Irai ruu-ro moo ototi riboi mea hi'a herei-da rihi'audi. ⁴⁷ Moo-ro, roo ai-roduu'ai, ara ooboi, hiho memiho tauo remapihiti maaka. Aa'o rauri, ruu geema gii'epu oahu'omai, moo-do. Irai bo'u remapihiti keehibuo memiho, ruu keehibuo gii'epu oahu'omai a'ai.”

⁴⁸ Kiauka, Iesu-ro aa'o ooboi oduu'ai-ka, “Roo memihoi tauo remapihiti maaka.”

⁴⁹ Ruu rautu gaa'u-ha iihoumo uubi himia-ro aratohetai-ka, “Ara bo'u-rie, uubi memihoi ma imapihiti?”

⁵⁰ Ida Iesu-ro aa'o ooboi oduu'ai-ka, “Roo himia pupuo iraromoi-ro, roo mea tauo ododiai maaka. Miroi-da odau.”

8

Iesu iobodoumo upibai'oi

¹ Aami'a himioi didimoi-da, Iesu odai-ka go'oto go'otoi, pai meai madei Aiai Iehoma pai emidio erarai, imoadu'uti-ha. Ruu iobodoumo tuero (12) mereei rautu, ² ka aami'a upibai'oi, ruu-ro memiho urioi imobodidio, kamia gimoi-da idomoiatidioi rautu gaa'u-ha. Maria, paira atai Magadara, ruu re'ei-da semeri (7) memiho urio pomobodidio, ³ Ioara, Heroda raarai iemea'a dubui Kuda, ooboi-ka, Tusara, aami'a upibai'oi rautu ai-poromoabaimo, rii himia raarai-da, Iesu iimatodudio mereei ma imoabaimoi-ri.

Raa mate hurai iiodouti dubui (Matu 13:1-9; Maka 4:1-9)

⁴ Go'oto go'otoi-da, iorohoumo uubi aiha pororu'udio, ka turiaha ioodabuaimoi-da, Iesu-ro ara obeegiri imoadu'oi-ka.

⁵ “Dubu ata, raa mate hurai pipeduo, aami'ai oto gaboi-da pirahioumo, ka uubi-ro iatu'uti-ka, momo'oi ioo'umoi-da aiha piihoumo. ⁶ Aami'ai ro'oa-ro'oa hepui-da pirahioumo, ii'imo irai, pahai ai-pirademeumo, obo tiatoi-ri, ka aiha poroihiimo. ⁷ Aami'ai oro'oro tamitami tuiai-da pirahioumo, ii'imo irai tamitami-ro ai-piaatioumo, ka aiha poroihimo. ⁸ Aami'a hurai mea hepui-da pirahioumo, ii'imo-da mea hi'a, iha pa'aimo, patu gaa'u-gaa'ui-da ai-pime'aumo haridere (100) gaa'u aibo.”

Aa'o madei iaa'o didimoi, Iesu-ro geema madei-to aa'oi-ka, “Roo iroomidio hepato rautu-ra, ka oroomidio.”

Obeegiri oroadu'uti mabui (Matu 13:10-17; Maka 4:10-12)

⁹ Ruu himia iimatodudio uubi-ro aiha patohetaimo, aa'oi-ka araibau, “Ara obeegiri ra'u moroadu'o?” ¹⁰ Ka ruu-ro rii madei imoaimai-ka, “Piro-piro madei, Iehoma pai emidio erarai, tauo ima'ai maaka, ri'oi-do. Irai aami'ai eito, obeegiri-to rimoadu'uti, mabu rii-ro mea'a duumo, irai ea'ai a'ai bia, moromidio duumo, irai umoo ii'i a'ai bia.”

Iesu-ro obeegiri oa'eemiai-ka
(*Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20*)

¹¹ “Ararie obeegiri oa'eemiai, raa matei Iehoma madei-ka. ¹² Raa matei oro'a'oa o to gabo-da irahioumoi, araibau-ka, madei imoromidio duumo uubi-ro, irai Satari oo'ui-ka madei omodadeai, rii kaukai-da, rii-ro madei ihahai eidai moo'ai-ri, kamia rii oroi'ioi eidai toe. ¹³ Raa matei ro'oa-ro'oa hepui-da irahioumoi araibau-ka: madei imoromidio duumo uubi-ro, ge'ii rautu, irai, madei kaukai goroi eito hipi odai bia. Rii-ro keehibuo iraromoi-ka, irai erematuhuti oo'ui-da, rii irahioi-ka. ¹⁴ Oro'oro bu'i-da iiraahioumoi, madei oromidioumoi-ka. Irai ipi-da, araibau raara-ro imomurudioi-ka: oroi'ioi iraromo pauo, iiho-toto oroi'io, kamia hepui ge'ii. Ka rii aahuu ii'i modobo bia, mabu rii ai-piaatioumo oro'oro tami-ro aa'o rauri rii kaurau orobi'o ru'a hura aibo-ka. ¹⁵ Raa mate hurai, mea hepui-da irahioumoi, araibau aa'o, madei rii-ro imoromidio duumo, ka mea eremaabei kaukai-da, aahuu iohidioi-ka, raa matei ii'i-da, meamea hura-ro ma iohui emerai.

Ramepai ipuai goroi-da
(*Maka 4:21-25*)

¹⁶ “Meree ata-ro, ramepai adiai-da ipuai-da atimai a'ai bia, kamia ede'ai a'ai bia totoi goroi-da. Abia, ka aiha ede'a, ramepai himia totoi ho'ui-da. Ka motoi eito iido uubi-ro, ramepai hehei ea'ai a'ai kaumo.

¹⁷ “Piro-piro ra'u-ro mopi'omatidio, hehei-ro obodi a'ai hau'i eito. Ka ra'u momurudio, ruu memee'a duumo, kamia momoo'u duumo hehei eito.

¹⁸ “Roo-ro ara madei mea hi'a-ha ma oromidioi, mabu roo re'ei-da ra'u-ro moo'a, ruu ho'ui-da, roo emaa'oai a'ai. Kamia bo'u meree re'e ato-ra tuahai, ruu re'ei-da oo'a keehibuoi rautu turiaha omoahurai a'ai.”

Iesu riami'oi maamui rautu
(*Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35*)

¹⁹ Iesu riami'oi maamui rautu ai-podaumo ruui-do, ruu rautu ma odabuaimoi-ri, irai modobo bia, mabu uubi hiiro-ka. ²⁰ Ata meree-ro aa'oi-ka Iesui-do, “Roo riami'oi maamui rautu, raamomoti duumo kekai-da, rii rio-ka, roo ma emee'aumo.”

²¹ Rii turiahai-do Iesu-ro aa'oi-ka, “Aiai Iehoma madei, bo'u-ro moromidio, kamia, ruu rioi bo'u-ro mododai, moo maamu-ra riami'o-raika.”

Iesu-ro tuomoi iemadohomai-ka
(*Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41*)

²² Ata himioi, Iesu oroi-ka peei-da, ruu himia iimatomudio uubi iduu'ai-ka, “**Ma raabumo damoi hapuoi eito.**” Ka aiha pahii'aimo aabui. ²³ Iaabumoi-da, Iesu uro uta'ai-ka. Tutuu bia tuomoi omumuai-ka tui-ai-da, oboi araatei omahoroika peei-da. Kiauka, rii oroihi modobo haato pide'a. ²⁴ Ruu iimatomudio uubi odai-ka Iesu oitorai, ida paa'oumo, “Paidubu-o, Paidubu-o! Rimo aiha oroihi ra'ai kaumo!”

Iesu eibuai-ka, tuomo-ra aubo-rai erara made ima'ai-ka, kiauka tuomo-ra aubo-rai aadohuti-ka, piroha ii'i-ka. ²⁵ Kiauka ruu-ro rii turiaha iduu'ai-ka, “**Hei'e-rie, ri'o pupuo iraromoi?**”

Ka rii turiaha urio podaudioumo, ka toei hohoi-ha peremee'aumo, ka hiei-da rii himia aratoheika, “Ara dubui bo'u-rie? Tuomo-ra aubo-rairo, ruu madei-ha oroomai kaumo!”

Memiho urio rautu dubui iodomoiai-ka
(*Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20*)

²⁶ Iesu iimatomudio uubi rautu iaabumoi-da, arioi-ka, Gerasaato, Garereia damoi hapuoi-da. ²⁷ Iesu iaramotoi-da memiho urio rautu dubui-ro emee'ai-ka, ruu aa'o mati-da dubu-ka. Tutuu hi'a poroa'oiadio hipura tiato-ha, kamia motoi-da emidioi modobo bia, oroihi uubi iru'umodioumo ro'oa uu'ui-da pemidiodio. ²⁸ Ruu-ro Iesu

iemee'ai-da, made geema aapo'iai-ka, Iesu otoi re'ei-da irahiai-ka, ida paa'o geega madei-to, “Iesu, ohu hi'ai Aiai meree! Roo ra'u rio ma'ai mooato? Moo ai-roroaro rooi-do, moo ata riibo ema'ai'a!” ²⁹ Ruu aa'o emerau paa'o, mabu Iesu-ro memiho urioi tauo piduu'ai ruuato ma odadeaimoi-ri. Hiiro himio-ka, ruu memiho urioi-ro oa'oi, uubi-ro ema'oidioi-ka, oto-ra tu-rai otohiti-ka aahuu hi'a imi-da. Irai iahiuti-ka, ka memiho urioi-ro omodai-ka opuhe mati eito.

³⁰ Iesu-ro atohetai-ka ruu, **“Roo pairai bo'u-rie?”**

Ruu-ro omoaimai-ka, “Moo pairai-ka, ‘Hiiro’,” mabu hiiro memiho urio-ro pemidoumo ruuato.

³¹ Memiho urioi-ro, Iesui-do oroaroi-ka, rii giimui-to iitiodoi'a.

³² Aa'o re'eu-da boomo pa'a geemai go'u pa'aimo, ro'oi tamai-da. Ka memiho urioi-ro oroarotiaimoi-ka, Iesui-ro, rii erara ma ima'ai boomo pa'ai haito ma odaumoi-ri, kiauka Iesu-ro madei ima'ai-ka. ³³ Aa'o dubui-da, rii ihu'odidioumoi-da, boomoi haato pimamia'aiimo, ka turiaha aa'o boomo pa'ai, dodoroi iromodoimoi-da, aiha paa'umutimo.

³⁴ Boomoi dabi uubi-ro iea'aumoi-da, rii hioi-to podaumo go'otoi-re kamia geema'eema pa'eai-rei, iemidioumo uubi imoadu'uti. ³⁵ Uubi odai-ka, ioobodi raai emee'ai. Rii ioo'umoi-da Iesu emee'ai-ka, memiho urioi-ro iemeheaimo dubui, ruu oto re'ei-da pemidio hipurai rautu, kamia mea hi'a iraromo mo'ui rautu. Ka rii toe peerea'aumo. ³⁶ Idomai-da iea'aumo uubi-ro pimoadu'utimo, aami'ai, aa'o dubui ioodomoia emerai. ³⁷ Ka turiaha Gerasa hepu geemai uubi-ro Iesu oarotiai-ka, ruu-ro rii ma imeheai-ri. Mabu rii toe hi'a pa'aimo. Kiauka Iesu peei-da aiha poroo imaahi'iai. ³⁸ Memiho urioi-ro, iemeheaimo dubui-ro Iesu atohetai-ka, “Moo ai-roo'u, roo rautu.”

Irai Iesu-ro aiha potiodoi, oduu'ai-ka, ³⁹ **“Araimai, go'otoi eito, imoadu'uti, Iehomaro, rooi-do imododiai raai.”**

Ka ruu araimai-ka go'otoi, uubi imoadu'uti, Iesu-ro ruu iomododiai emerai.

*Iairusi meree behei-re, ka ora gimo rautu ooboi-re
(Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)*

⁴⁰ Ka Iesu iaraimai-da damoi hapuoi eito, uubi-ro ge'ii rautu po'opaimo, mabu rii ruu-ha pomotiimo. ⁴¹ Ida poo'u idabu motoi epuuhoro dubui Iairusi, Iesu emaabei-ri ihimai-ka, Iesu oto re'ei-da, Iesui-do pupuoi-to oroaroi-ka ma odaidoi-ri, ruu motoi eito. ⁴² Mabu ruu meree behei gaa'ubuo hi'a-ka, burioi tuero-ka (12), iihiai tooto pa'ai.

Iesu hiei eito iodai-da, uubi tuia-tuiai-ha pimada'ui. ⁴³ Rii tuiai-da tuero (12) burioi-to, ora gimo pi'atidio oobou rautu-ka. Ruu turiaha ii'apudoi, tauo-ha pipoi'o, ruu ma odomoiamoi-ri uubi ima'ati-da, irai ruu meree ata-ro ma odomoiai modobo bia. ⁴⁴ Ka ruu ioo'ui-da, Iesu rautu iodaumo uubi ii'i-da, aiha poroo'opai. Ka Iesu hipurai keehibuo iaihimodi-da, ruu i'atidio ora gimoi-ro aiha pemeheai, gaa'u hi'a-ha. ⁴⁵ Iesu-ro aa'oi-ka, **“O, moo bo'u-ro rahimodi?”**

Rii turiaha ai-paratuhutimo. Petero-ro aa'oi-ka, “Epuudubu-o, roo rautu rimo hiiro uubi-ro rimada'ui kaumo, uubi roo rautu tamai imaraihimo duumo.”

⁴⁶ Ida Iesu-ro aa'oi-ka, **“Ie, moo meree ata-ro rahimodi, moo himia-ro umoo tauo rii'i maaka, moo erarai aami'ai-ro, emeheai-da.”** ⁴⁷ Aa'o ooboi umoo ii'i-ka, ruu tauo poibomai. Ka ruu aamoho'oo-ha poo'u, emaabei-ri ihimai-ka, Iesu hoho re'ei-da. Turiaha uubi hohoi-da, Iesu omoadu'oi-ka, ruu-ro Iesu iaihimodi mabui, ka ruu gimoi gaa'u hi'a-ha ioroopoi'oi. ⁴⁸ Iesu-ro aa'o ooboi eito aa'o-ka, **“Moo meree-behe, roo pupuo iraromoi-ro, roo mea tauo ododiai maaka, miroi-da odau.”**

⁴⁹ Iesu aa'o madei ioroadu'uti-da, himo'a meree ata oo'ui-ka, Iairusi motoi-da, “Roo meree-behe tauo iihiai maaka, imatomudio dubui aiha oomaimuti'a.”

⁵⁰ Ka Iesu-ro, oroomai-ka. Ida paa'o, Iairusi-do, **“Toe a'ai'a, roo iraromoi pupuo-ha oo'a. Ka ruu oodomoiai'ai.”**

⁵¹ Iesu, Iairusi motoi-da iereedee'ai-da, ruu-ro uubi aami'a i'opai bia, ruu rautu ma iidoumoi-ri, ii Petero, Ioare, Iemisi, kamia meree-behei maamu-ra abea-rai haa-ro piidoumo. ⁵² Turiaha uubi gii'epu idebi pa'aimo, meree-behei eito, ida paa'o Iesu-ro, **“Idebi a'aimo'a, mereei iihiai bia, irai ruu uro orobu.”**

⁵³ Rii-ro ruu mari pema'aimo, mabu rii umoo-ka, mereei rituo-ka. ⁵⁴ Irai Iesu-ro, ruu tui-da o'apu'ai-ka, ida pupuoi-to paa'o, **“Moo meree, eibua.”** ⁵⁵ Ruu oroi'ioi araimai-ka. Kiauka, ruu gaa'u hi'a-ha peibua, ida Iesu-ro iduu'ai-ka, uuho raa ata ma ema'aimoi-ri. ⁵⁶ Abea-ra maamu-rai urio podaudioido, ida Iesu-ro iduu'ai-ka, meree ata omoadu'oumo'ai-ri, ra'u-ro oobodii.

9

Iesu tuero (12) himo'a uubi iitiodoi-ka (Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

¹ Iesu-ro, ruu tuero (12) iimatomudio mereei, iaho'ootiai-ka, gaa'u-ha, erarai ma ima'ai-ri. Memiho urioi ma ibodidioumoi-ri, kamia gimoi ma idomoumoi-ri. ² Ida rii itiodoi-ka, Aiai Iehoma pai emidio erarai ma imoadu'utimoi-ri, kamia gimoi ma idomoumoi-ri. ³ Ka ruu-ro rii iduu'ai-ka, **“Tu hai-to odaumo, gara'u bia, ipi haa'o bia, du bia, mori bia, kamia teti ata bia. ⁴ Ri'o raati-da mi'opai duumo, ge'ii rautu aa'o motoi haato ma emidioi, modau-die, ri'o-ro aa'o go'otoi memeheai duumo. ⁵ Ri'o uubi-ro, ge'ii rautu i'opai tiato-ra, ire go'otoi ita emeheimoi, ka otoi tuo'oi ita imamahuruutiimo. Ka ri'o-ro, rii iraromo ima'ai a'ai kaumo.”**

⁶ Ruu iimatomudio mereei emeheimoi-ka, turiaha go'otoi pai meai imoadu'uti-ri, kamia uubi ma idomoiatidioumoi-ri, turiaha mati-da.

Heroda iiraromo pauoi-ka (Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

⁷ Aa'o himioi Garereia paidubui-ka Heroda, ruu-ro ai-piroomidio, turiaha raarai iorododiaimoi. Ka ruu pauo hi'a piraromo, mabu aami'a uubi-ro iaa'oumoi, Ioare oboi-da imaaheemo dubui, ata paraimai oroi'ioi eito. ⁸ Aami'ai-ro ai-paa'oumo, Eria-ro poobodii, kamia aami'ai-ro ai-paa'oumo, tauo hi'ai himogabo dubui ata-ro paraimai oroi'ioi eito. ⁹ Heroda-ro aa'oi-ka, **“Ioare epuui moo-ro pirahiai, irai moo iroomidio raarai, a'ai dubui bo'u-rie?”** Ka ruu-ro ai-pemahibaituti, Iesu ma emee'ai-ri.

Iesu-ro paipi tauseri (5,000) uubi iimotoi-ka (Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Ioare 6:1-14)

¹⁰ Iesu iiapui made himo'a uubi iiraimaimoi-da, ruu omoadu'uti-ka, turiaha rii ia'aimo raarai. Ruu-ro, rii himia hi'a beha-ha i'opai-ka odai, go'oto atai-to, pairai Besaida. ¹¹ Uubi geemai-ro aa'o pai ioroomaimoi-da, Iesu obodoumoi-ka. Ruu-ro, ge'ii rautu pi'opai imoadu'uti, Aiai Iehoma pai emidio erarai oo'aa emerai, kamia ruu-ro idomoiatidii-ri, rio ia'aimo uubi ai-pidomoiatidio.

¹² Himioi oo'uoi iomahoroi-da, Iesu iimatomudio tuero (12) uubi oo'umoi-ka Iesu-do, ida poduu'aimo, **“Uubi itiodoi ma odaumo, ara taitai go'oto-ra pa'ea-rai eito, iihoi-re irobu mati-re ma ioohoumo, mabu ara hiou opuhe mati-ka.”**

¹³ Irai Iesu-ro rii-do aa'oi-ka, **“Ri'o himia-ro, iomotoumo uubi.”**

Rii-ro omoaimai-ka, **“Turiaha rimo re'ei-da ii'ai, tu-hapuo (5) parama ipi beha-ka, reto'a raai-re. Roo rio-ra rimo-ro ma rodaumo ara uubi hiroi du imemei?”**

¹⁴ (Aa'o re'ei-da paipi tauseri (5,000) aibo-ka, dububai'o behai.) Iesu-ro aa'oi-ka, ruu iimatomudio mereei eito, **“Uubi idomoiatidioumo, pipiti (50) aibo, pa'a gaa'u-gaa'uida, ma emi'eitutiimo.”**

¹⁵ Iesu iaa'o emerai, ruu iimatomudio mereei-ro iododiaimo didimoi, ¹⁶ Iesu-ro, tu-hapuo (5) parama ipi, raati rautu iimidai-da, imaromia-ka aromoi eito. Aa'o raarai-ri, Aiai Iehomai-do ge'ii made aa'oi-ka, aiha pihebuti ima'ai-ka, ruu iobodoumo mereei

eito, uubi ma ima'atiimoi-ri. ¹⁷ Rii iihoumo kaupae hi'a. Ka Iesu iobodoumo uubi-ro, ioromoameheaimo ria'ei, iidabuaimoi-da, tuero (12) rehai pidodiaimo.

Uubi aa'oi-da, moo bo'u-rie?
(*Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29*)

¹⁸ Ata himioi Iesu ai-pirudemea himia gaa'u-ha, ida poo'umo ruu iimatomudio mereei, ruui-do. Ruu-ro rii iatohetai-ka, “Uubi aa'oi-da, moo bo'u-rie?”

¹⁹ Rii-ro omoaimai-ka, “Aami'ai-ro ai-aa'o kaumo, roo Ioare-ka, uubi oboi-da, imaaheemo dubui-ka, aami'ai aa'oi Eria, kamia aami'ai aa'oi roo tauoi himogabo dubui ata-ro paraimai oroi'ioi eito.”

²⁰ Ruu-ro rii iatohetai-ka, “Ri'o mia? Ri'o aa'oi-da, moo bo'u-rie?” Petero-ro omoaimai-ka, “Roo Iehoma-ro iapui Paidubui-ka.”

Iesu himia temeteme-ra iihiai-rai ioadu'oi-ka
(*Matiu 16:20-28; Maka 8:30—9:1*)

²¹ Ka Iesu-ro erehe hi'a ereemaabe made ima'ai-ka, ara raai meree ata omoadu'oumo'ai-ri. ²² Ka ruu-ro rii iduu'ai-ka, “Uubihaubi mereei, memiho hi'a temeteme eidai a'ai. Maraibo duumo, epuu otii uubi-ro, Iehoma poue ema'atidio uubi epuu uubi-re, kamia bubui imatomudio uubi-re. Ruu iihiai-da ede'ai a'ai kaumo. Irai didimoi-to, reto'a-gaa'u (3) himioi-da, ruu oitorai a'ai oroi'ioi eito.”

²³ Ka ruu-ro, rii turiahai-do aa'oi-ka, “Meree ata-ro, rio ama'ai moo obodoi, ruu himia dodo ma ororii'ii, satauroi ma aa'otai, ka moo ma robodoi turiaha himioi. ²⁴ Roo bo'u-ro miraromo, roo himia oroi'ioi araaho'oi, ka aatoai a'ai, irai bo'u oroi'ioi maatoai moo-ri, ruu oroi'ioi araho'oi a'ai. ²⁵ Ra'aibou mea-ro oo'ai ma'ai, meree ata-ro hepu geegai ma eidai, kaida, ruu himia oroi'ioi ma aatoai? Aa'a, mea bia! ²⁶ Uubi-ro moo hiipo arema'ai duumo, kamia moo imatomudioi-re, ka rii Uubihaubi mereei-ro, aa'o emerai hiipo ima'ai a'ai, ruu himia tomioi-re, Abeai tomioi-re, kamia dubuae arerui tomioi-rei, rautu oo'ui a'ai-da. ²⁷ Ri'o moo-ro iaha hi'ai riduu'ai, ri'o aami'ai araarie, oroihi a'ai bia modau-die, Aiai Iehoma pai emidio erarai, memee'a duumo.”

Iesu tuupi ioroa'oomoi-ka
(*Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8*)

²⁸ Ara madei iaa'oi-da, eiti (8) himio aibo, tauo poroohodi, Iesu-ro Petero, Ioare, kamia Iemisi i'opai-ka, iioi ro'oi ho'ui eito irudemeai. ²⁹ Ruu irudemeai-da, hohoi ata aibo poroa'oomo, ka ruu hipurai rautu bereberei hehei aibo-ro pioohiai. ³⁰ Aa'o ipi haato, reto'a dubuoti iobodidoi-ka, ruu rautu poroadu'utido, riiti Mose-ra, Eria-raika. ³¹ Aromoi tomioi rautu piobodiido, Iesu Ierusaremaato iihiai a'ai emerai poroadu'utibiimo, Aiai Iehoma madei modoboi. ³² Petero aami'ai rautu uro hi'ai pirobu, irai rii idomai iiaamodiimoi-da, ruu emee'ai-ka, tomioi rautu, reto'a dubuoti rautu potii. ³³ Aa'o dubuoti-ro, Iesu iemeheaidoi haato, Petero-ro aa'oi-ka, Iesui-do, “Epuudubu-o, ra'u meai-ra rimoibi araa-rie! Rimoibi-ro, reto'a-gaa'u (3) moto epuu imoamodoi ra'ai kaumo, roo himia, Mose himia, ka Eria himia.” (Ruu ihaha umoo bia ruu ra'u aa'o).

³⁴ Ruu ioroadu'uti-da dumo kopi aiha poobodi, du'i-ro rii iatimai-ka, ruu iimatomudio mereei iha toei pa'aimo dumoi-ro rii iatimai-da. ³⁵ Kiauka made ata dumoi goroi-da aa'oi-ka, “Ara moo meree-ohioi-ka, ruu moo-ro ai-pirapui, ruui-do oromidioumo.”

³⁶ Madei ioropoi'o didimoi-da, Iesu aa'o dubuoti-ro emehei-ka. Irai aa'o himioi, Iesu iimatomudio mereei-ro, ia'aumo raarai aiha piohiidioumo, meree ata omoadu'uti bia.

Iesu-ro memiho urio rautu meree-ohioi iiodomoiai-ka
(*Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27*)

³⁷ Himio atai-da, Iesu rautu reto'a-gaa'u (3) iimatomudio uubi, ro'oai-da pioo'umo, ida uubi pa'a geema-ro imee'ai-ka. ³⁸ Ida aa'o uubi tuiai-da, dubu ata-ro, geema madei-to paa'o, "Epuudubu-o! Roo moo-ro ai-roarotiai, moo meree-ohioi, gaa'u hi'a-ka, ma rememee'ai-ri. ³⁹ Ruu memiho urioi-ro iimamiiai-da, made geega gaa'u aapo'iai-ka, eheu'atoi-ka hepui-da, iimoaimuti-ka, ka ipuugaahei iamootiai-ka. Ka memiho urioi-ro, ruu aa'o emerai omodoboadio, ka pauoi-to emeheai-ka. ⁴⁰ Roo iimatomudio uubi tauo rimoarotiai maaka, irai rii-ro memiho urioi omobodiomai modobo bia."

⁴¹ Iesu-ro omoaimai-ka, "Ri'o mo'ui gamo'o hi'a tiato uubi-ka, Iehomai-do ri'o pupuo iraromo kaukai, keeke hi'a-ka. Moo ri'o rautu, ra'aibou tutuu emidioi-ra? Moo ha'ima-ro tauo piroohiai, ri'o pupuo iraromoi ii'imo bia." Ruu-ro aa'o dubui eito aa'oi-ka, "Roo mereei omoo'u, ara hiau eito."

⁴² Meree-ohioi iomoo'umoi-da, memiho urioi-ro, hepui-da eheu'atoi-ka, iimoaimutii oomahoroi-ka. Iesu-ro pupuo madei-to memiho urioi obodiomai-ka, ka meree-ohioi aiha poodomoia, ka abeai eito meree-ohioi omoaimai-ka. ⁴³ Turiaha uubi urio podaudioumo, Aiai Iehoma erehe erarai iea'aumoi-da.

*Iesu himia iihiai, ata iioadu'oi-ka
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)*

Irai Iesu ia'ai raarai uubi-ro ge'ii rautu, geema poomaabumo, kaida ruu himia iimatomudio mereei eito aa'oi-ka, ⁴⁴ "Dodo ii'imo'a moo-ro ri'o iduu'ai a'ai raai! Uubihauhi mereei ima'ai a'ai kaumo, uubi erarai eito." ⁴⁵ Irai iimatomudio uubi umoo bia ara madei ihahai iaa'o emerai, mabu madei rii mo'ui-da ai-pimoapi'oma, kamia rii toe pa'aimo ruu atohetai aa'o raarai hapuoi.

Bo'u-rie geema hi'ai?

(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

⁴⁶ Iimatomudio mereei himia eemaa'oi oomahoroi-ka, riiato, bo'u-ro oo'ai ma'ai geema hi'ai. ⁴⁷ Iesu umoo tauo-ha pii'i, rii mo'ui-da ra'u iraromoumoi, ka ruu-ro, meree-keehi ata o'opai-ka, ruu taitai-da omotoboai-ka, ⁴⁸ kaida aa'o-ka rii-do, "Ara meree-keehi bo'u-ro mo'opai, moo pairai-da, moo tauo ro'opai maaka, kamia moo bo'u-ro ro'opai, moo irotiodoai mereei rautu tauo o'opai maaka. Mabu ri'oato keehibuoi bo'u-rie, ruu-ka geema hi'ai."

*Roo omoamoo tiatoi bo'u-ra, ruu roo rautu-ka
(Maka 9:38-40)*

⁴⁹ Ioare-ro aa'oi-ka, "Paidubu-o, rimo-ro dubu ata rea'aa duumo, memiho urioi, roo pairai-da ibodiidio. Ka rimo-ro ruu ai-roduu'ai duumo ma emahuurai-ri, mabu ruu rimo pa'ai-da bia."

⁵⁰ Iesu-ro aa'oi-ka ruui-do, kamia aami'a iimatomudio mereei rautu, "Ri'o-ro ruu emadohomaimo'a, mabu roo omoamoo tiatoi bo'u-ra, ruu roo rautu-ka."

Samaria go'otoi-ro Iesu iaraihoi-ka

⁵¹ Iesu aromoi eito omio himioi taitai-ro ioohiai-da, ruu iraromo peidai, ka odai omahoroi-ka Ierusalem-to. ⁵² Ka ruu-ro made himo'a uubi epuui-da itiodoai-ka, Samaria go'oto atai-to, ruu raara ma emaumodiimoi-ri. ⁵³ Irai aa'o go'otoi uubi-ro, ruu o'opaimo bia, mabu rii umoo-ka, ruu didimoi-to Ierusalem-to odai a'ai. ⁵⁴ Ruu iimatomudio uubi-da, Iemisi-ra Ioare-rairo aa'o raai iea'aidoi-da, rii-ro aa'oi-ka, "Paidubu-o, roo rio-ra rimo-ro erai ma raho'oumo aromoi-da, ma ooruo, rii ma iruuroi?"

⁵⁵ Iesu-ro riiti iimeteai-ka, erehe madei-to imaa'o mamai-ka. ⁵⁶ Kiauka Iesu iimatomudio mereei rautu, aiha podaumo go'oto atai-to.

*Iesu obodoi iraromo uubi
(Matiu 8:19-22)*

⁵⁷ Rii gaboi iimada'uimo himioi haato, dubu ata-ro Iesui-do aa'oi-ka, “Roo raati odai ma'ai, moo-ro roo obodoi-ha ra'ai.”

⁵⁸ Iesu-ro ruui-do aa'oi-ka, “Bu'i umui medee uu'u rautu-ka. Kamia momo'oi toto rautu-ka, irai Uubihaubi mereei hora uta'a mati tiato-ka.”

⁵⁹ Ruu-ro aa'oi-ka, dubu atai eito, “Moo robodoo.”

Irai aa'o dubui-ro aa'oi-ka, “Paidubu-o, epuui tauo, moo abeai uu'umai raaraimai.”

⁶⁰ Iesu-ro omoaimai-ka, “Oroihi rii himia rituoi-ha ma oruu'umoi. Roo-mia odau Aiai Iehoma pai emidio erarai imoadu'uti.”

⁶¹ Meree ata-ro aa'oi-ka, “Moo-ro roo obodoi ra'ai, irai tauo moo ai-raraimai, moo riararamui gii'epu-umoo made ima'ai.”

⁶² Iesu-ro, ruui-do aa'oi-ka, “Meree ata-ro, hepui auhioi oomahoroi-da, ruu aia meremeteuti didimoi eito, ruu modobo bia, Aiai Iehoma pai erarai goroi-da emidioi.”

10

Iesu-ro iitiodoai semeriti-tui (72)

¹ Aa'o didimoi-da Paidubui-ro iapui-ka, ata semeriti-tui (72), itiotuti-ka reto'a (2), reto'a (2), ruu epuui-da ma odaumoi-ri, ruu odai iieremaumodi mati-mati modobo.

² Ruu-ro rii-do aa'oi-ka, “Pa'eai raarai iiho modobo tauo poohiai, irai ia'uubo uubi reto'ati-ka, pa'eai raarai ihai ma idabuaimo. Ma irudemeai pa'eai rautu mereei eito, ka ruu-ro ia'uubo uubi ma itiodoai. ³ Odaumo! Ri'o moo-ro ai-ritiodoai mamoe paha-paha aibo, bu'i umui tuiai eito. ⁴ Mori ioidio haa'o, ipi haa'o, kamia oto tamai rautu, ri'o-ro i'apudioumo'a. Gaboi ipi-da meree ata rautu tutuu-ha oroadu'uti bia.

⁵ Ri'o odai-da raati moto modoro, epuui aiha ma aa'oi, ‘Miroi oo'a, ara motoi-da.’

⁶ Miroi umoo meree-ra, ri'o miroi ruu re'ei-da oo'ai a'ai, ii miroi umoo tiato meree-ra, miroi ma oaimai ri'o himiai-do. ⁷ Aa'o motoi-da ma emidioi, ri'o ra'u mimede'a duumo ma iihoi, kamia ma idioi, mabu oma'ati mereei ta'ii imidai a'ai. Moto aami'ai-to oroa'oiiai bia. ⁸ Ri'o go'oto atai-to aia modau duumo, ida aia mio'opai duumo, ri'o hoho re'ei-da ide'a, dui ma iihoi. ⁹ Gimoi ma idomoiatidioi aa'o go'otoi-da, ka uubi ma iduu'ai, ‘Aiai Iehoma pai emidio erarai ri'o taitai-daka.’ ¹⁰ Ka ri'o go'oto atai-to aia midoo duumo, ida ge'ii rautu io'opaimo tiato-ra, ma odai gaboi ipi eito, ida ma aa'oi,

¹¹ ‘Ri'o go'otoi tuo'oi, rimo otoi-da imaratemoi, ai-rorotobiiti kaumo, ri'o himiai-do. Irai ita iraromoumo, Aiai Iehoma pai emidio erarai ri'o taitai eito, tauo oo'u maaka.’

¹² Moo-ro ri'o iaha hi'ai riduu'ai, aumai iimaapo himioi-da, Aiai-ro Sodoma iema'ai riibo keehibuo-ka, irai ire go'otoi, geega riibo omii'ai a'ai.

Iraromoi irehe'eai tiato go'oto-go'otoi

(Matiu 11:20-24)

¹³ “Korasi go'otoi-o, memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, rooi-do! Besaida go'otoi-o, memihoi hi'a-ro oo'ai a'ai, rooi-do! Mabu ri'o re'ei-da, ia'aimo urio odaudio raarai, Taia-ra Sidorora go'ototi-da a'ai ato, aa'o mati epuui uubi mei emi'eituti kaumo, idi'idi hipurai-da mei aatimo kaumo, tuo'oi-da, ida garadodoumo, mabu rii memihoi re'ei-da tauo pirehe'eaimo. ¹⁴ Irai Aiai-ro Taia-ra Sidorora go'ototi iima'ai riibo keehibuo-ka, irai aumai iimaapoi a'ai himioi-da, ri'o omii'ai a'ai riibo geema-ka. ¹⁵ Kaperarauma go'otoi-o, roo himia oroomioi ama'ai aromoi eito? Bia, roo omooruoi-ha a'ai, giimui-to.”

¹⁶ Ka Iesu-ro aa'oi-ka, ruu iimatomudio mereei eito, “Ri'o boi'o-ro miroomidio duumo, ka moo iroromidio duumo, kamia ri'o boi'o-ro miraibo duumo, moo araibo a'ai kaumo, kamia moo boi'o-ro raraibo duumo, rii-ro moo irotiodoai abeai rautu araibo a'ai kaumo.”

Iesu iitiodoai semeriti-tu (72) dububai'oi iiraimaimoi-ka

¹⁷ Ka iitiodai, semeriti-tu (72), dububai'oi iha ge'ii rautu piiraimaimo, rii-ro aa'oi-ka, “Paidubu-o, rimo-ro memiho urioi, roo pairai-da, erehe irudemea made irima'aimo-da, rii-ro rimo aiha piriroomaimo.”

¹⁸ Iesu-ro rii iduu'ai-ka, “Moo-ro, Satari aiha pirea'a aromoi-da, bereberei emerai piiraahiai. ¹⁹ Oromidioumo! Ri'o erarai tauo pirima'ai, auo-ra, duukorope-rai ho'u-ho'ui, ma oroa'oioumoi-ri, kamia ri'o Boho Mereei pupuoi ma omoapoi'oumoi-ri, ka ata raa-ro, ri'o temeteme ima'ai a'ai bia. ²⁰ Irai ge'ii a'aimo'a, memiho urioi-ro ri'o madei iromidio duumoi-ri, ii ge'ii-ha ma a'ai, mabu ri'o pairai tauo-ha, para'atiimo aromoi-da.”

*Iesu ge'ii rautu Abeai iemarahuei-ka
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)*

²¹ Aa'o himioi haato, Iesu Dubuae Urioi-ro iimamiai-da, ruu geega ge'ii pa'ai, ida paa'o, “Aba-o, aramo-ra hepu-rai, Paidubu-o! Moo-ro, roo ai-remarahue, mabu roo-ro tauo pimoahu'omai ara raarai, umoo tiatoi uubi eito, irai umooi-re mo'ui uubi-rei, re'ei-da, ai-pimopi'oma ara raarai. Ie, Aba-o, roo iraromo meai modoboi-da, tauo oobodii maakaumo.

²² “Moo Abeai-ro raarai turiaha pirema'ai. Meree ata umoo bia, meree-ohioi bo'u-rie, Abea behai umoo-ka, kamia meree ata umoo bia, Abeai bo'u-rie, meree-ohio behai umoo-ka. Ka mereei-ro rio a'ai ruu abeai aami'a uubi eito ma imoa'emiai, ka rii-ro umoo ii'i a'ai kaumo ruu.”

²³ Kiauka Iesu erehe'eai-ka, ruu iimatomudio meree behai imoadu'uti, “Ri'o meaha tauo ii'i maakaumo, do'ou orododiai raarai, ma ia'aamoi-ri. ²⁴ Ri'o ai-riduu'ai, hiiru himogabo uubi-re, kamia Pai uubi-reiro, rio pa'aimo, ri'o ia'aa raarai ma ia'aumoi-ri, irai ia'aa bia, kamia ri'o iromidioumo madei ma iromidioumo, irai iromidioumo bia.”

Mea Samaria dubui

²⁵ Bubui imatomudio dubui ata, rio-ka Iesu dii ma emedee'ai, ruu-ro atohetai-ka, “Imatomudio dubu-o, moo ra'u a'ai ra'ai tutuu oroi'ioi ma reidai-ri?”

²⁶ Iesu-ro ruu omoaimai-ka, “Iehoma made bukai-ro, ra'aibou aa'o? Roo-ro oa'eemiai-da ra'u moroadu'o?”

²⁷ Aa'o dubui-ro omoaimai-ka, “Roo-ro Paidubui Iehoma, roo kaukai-re, roo urioi-re, roo pupuoi-re, roo iraromoi-re turiaha ma ema'ai. Ka roo taitai mereei gii'epu ma ema'ai, roo himia-ro gii'epu erema'ai aiboi.”

²⁸ Iesu-ro aa'oi-ka, “Roo ihaha aa'o, ara raarai ita idodiai, roo oroi'ioi a'ai.”

²⁹ Irai bubui imatomudio dubui rio-ka ruu himia iraromoi-da meai-to araho'oi, ka Iesu atohetai-ka, “Moo taitai mereei bo'u-rie?”

³⁰ Iesu-ro odii ataato omoaimai-ka araibau, “Dubu ata ai-poodoi Ierusaremaato Ierikoi-to, ida piroi-ro poohiaimo, hipurai imomopimutimo, iai'iaumo aumo-aumoi a'ai-da pemeeheaimo, rii odai. ³¹ Ka aa'o himioi Aiai poue iema'atidioumo dubui ata gaa'u, gaboi poodoi, irai aa'o dubui iemee'ai-da, aiha pemahee hapuoi-ha poodoi.

³² Irudeme motoi-da imoabai dubu ata, gaa'u gaboi poodoi aatu emerai, aa'o dubui emee'ai-ka, ka aiha pemeeheai hapuoi-ha poohodii. ³³ Irai Samaria dubu ata, hiei-ha poo'u, ida aa'o dubui-ha pemee'a, ka ruu-ro iemee'ai-da, ruu kaukai-da iha gii'epui peerea'a. ³⁴ Ruu-ro oomodai-ka, tamai ratoi ii'aa re'ei mire obo-ra, here raai-da imimoru'o, umai itohiti-ka, aiha pomi'ai ruu iomodau doriki-da aiha paa'oai, omodai-ka dima motoi-da aiha pede'a, ka hiei-da pea'aamo. ³⁵ Himio atai, reto'a (2) mori huraati iruutiai-ka, motoi iea'aa dubui ema'ai-ka, ida poduu'ai, ‘Meaha ita ea'aa, roo ra'u eheu'ai ma'ai ruuato, moo-ro omoaimai ra'ai arahiou ho'ui-da.’”

³⁶ Kiauka Iesu-ro madei opoi'oi-ka, “Roo iraromoi-da, reto'a-gaa'u (3) uubi-da piroi-ro iai'iaumo dubui tama taitai aibo mereei bo'u-rie?”

³⁷ Bubui imatomudio dubui-ro aa'o-ka, “Ruu gii'epu iema'ai dubui-ka.” Iesu-ro aa'oi-ka, “**Ka roo odau, gaa'u emerai ita a'ai.**”

Iesu-ro Mata-ra Maria-rai piaamiai

³⁸ Ka Iesu, ruu iimatomudio mereei rautu iodaumo gaboi ipi-da, pemee'aumo, go'oto ata. Hiei-da oobo ata paira-ka, Mata, ruu-ro Iesu ge'ii rautu po'opai ruu motoi eito. ³⁹ Ruu ria meree-behei, pairai Maria, Paidubui hoho re'ei haato pei'ei, ka ruu imatomudio emerai-ha poroomidio. ⁴⁰ Mata ge'ii a'ai bia, turiaha oma'ati ruu himia haa-ro ma oma'ati, kaida ioo'ui-da paa'o, “Paidubu-o, roo-ro emaabei meahara? Moo ria meree-behei-ro ai-remeheai maaka, turiaha oma'ati moo himia haa-ro ma roma'ati-ri. Ruu oduu'ai ma oo'ui, moo ma romoabai!”

⁴¹ Paidubui-ro, ruu madei pomoaimai, “**Mata, Mata! Roo iraromoi pauo-ka, kamia auma-ka, roo iraromo raara hiroi-da,** ⁴² **irai gaa'ubuo geema hi'a raa rooi-do, roo-ro rio a'ai. Maria ruu, mea hi'a raai rio ii'i maaka, ka omodadeai a'ai bia ruu aa'o raai re'ei-da.**”

11

*Iesu-ro irudemeai iimatomudioi-ka
(Matu 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Ata himioi, Iesu ai-pirudemea mati ataato. Ka irudemeai ioropoi'oi-da, ruu iimatomudio mereei ata-ro aa'oi-ka, “Paidubu-o, rimo irudemeai ma rimatomudio, Ioare, iimatomudio mereei, iimatomudio emerai.”

² Iesu-ro aa'oi-ka rii-do, “**Irudemeai-da, araibau-ha ma irudemeai, Aba-o,**

Roo dubuae pairai ita emaabeumo;

Roo pai emidio erarai moo'u-ka.

³ **Rimo himio gaa'u-gaa'u modobo dui, rima'ati.**

⁴ **Rimo memihoi rimapihiti,**

mabu rimo-ro aami'a uubi, rimoi-do a'ai memihoi imapihiti-ka.

Ka rimo imatuhuti raarai-da, ita rimomurudio.”

⁵ Iesu-ro aa'oi-ka, ruu iimatomudio mereei eito; “**Roo-ro ma iraromo, roo riaramu rautu-ra, ida ruui-do ma odau duoi tuia hi'ai, ida ma aa'o, 'Riaramu-o, moo reto'a-gaa'u (3) du kopiato romoabai.** ⁶ **Mabu moo riaramu ata, au'o matiato oo'u maaka mooi-do, irai moo ata raa tiato-ka, ruu ma rema'ai!** ⁷ **Kaida, rioi mereei-ro, araibau amaa'o, 'Moo pauo ema'ai'a! Birii tauo romoopai maaka, moo mereei rautu uro mati-daka. Moo eibuai modobo bia, roo ata raa ma romoabai.'** ⁸ **Irai moo-ro ri'o ai-riduu'ai, ruu eibuai a'ai bia, ruu roo riaramui-ri, roo ata raa ma ema'ai, irai roo-ro ruu aia matohe ata-atai hiipo tiato-ha, ruu eibuai a'ai, roo aa'o raarai turiaha ema'ai a'ai.**

⁹ “**Ka moo-ro ri'oi-do ai-raa'o, ma atoheitai, ka ri'o-ro eidai a'ai kaumo, ma oohoi, ka ri'o-ro emee'ai a'ai kaumo, birii ma aama'edei, ka birii ara'era'i a'ai ri'oi-do.**

¹⁰ **Mabu boi'o-ro matohe duumo, rii-ro eidai a'ai kaumo, boi'o-ro moohoo duumo, rii-ro emee'ai a'ai kaumo, kamia birii ara'era'i a'ai, birii amaa'ede uubi eito.** ¹¹ **Ri'o abeamioi eito modobo-ra, roo mereei auo ma ema'ai, ruu raa-ri oroaroi-da? Bia, modobo bia!** ¹² **Kamia duukoropei ema'ai ama'ai, ruu kokoro hurai-ri oroaroi-da? Bia, modobo bia!** ¹³ **Irai ri'o memihobai'o umoo-ka, ri'o mereei meamea raara ima'ati.**

Aromoi Abeai, geema hi'a rio a'ai, Dubuae Urioi ima'ati, ruui-do oroaro uubi eito.”

*Iesui-re Berisaburoi-re
(Matu 12:22-30; Maka 3:20-27)*

¹⁴ Iesu-ro memiho urioi iobodiomai-da, made oroadu'uti tiato dubui-da, memiho urioi aiha pohuu'odidio. Ka memiho urioi iohuu'odidioi-da, aa'o dubui oroadu'uti

oomahoroi-ka. Ka turiaha uubi geemai, urio podaudioumo. ¹⁵ Irai aami'a uubi-ro paa'oumo, “Berisaburo-ro ema'ai Iesu erarai, memiho urioi ma ibodiidio-ri. Ka Berisaburo turiaha memiho urioi epuuhoroi-ka.”

¹⁶ Aami'ai, rii rio-ka Iesu ma emahibaimo, ka ruu atohetaimoi-ka, urio odaudio raa ata, ma obodii-ri. Ka rii umoo ma ii'imo, ruu erarai Iehoma re'ei-da oo'u. ¹⁷ Irai Iesu, umoo ii'i-ka, rii iiraromoumoi. Ruu-ro aa'oi-ka rii-do, “Hepu ata, ruu himia, aia moroaheuti rii himia heamo ma a'aimoi-ri, ara hepui tutuu oo'ai a'ai bia, gaa'u aibo-ka, dubu ata, motoi-da, meree Abea emidioi, aia goroaheuti, ara dubui motoi otii a'ai bia. ¹⁸ Kamia Satari ruu himia pa'ai aia moroaheuti heamo ma a'aimoi-ri, ruu pai emidioi mati ra'aibou oo'ai ma'ai? Bia, modobo bia! Ri'o-ro ai-aa'o kaumo, moo memiho urioi Berisaburo erarai-da riibodiidio. ¹⁹ Ha, moo Berisaburo erarai-da ariibodiidio, ka ri'o iibodoumo uubi bo'u erarai-da, iibodiidioumo memiho urioi? Rii Berisaburo erarai-da, ibodidioumo bia. Ka ea'ai-da, ri'o hobou aa'o kaumo! ²⁰ Irai moo-ro, memiho urioi, Aiai Iehoma erarai-da ariibodiidio, ka Iehoma Pai emidio erarai, ri'oi-do tauo oo'u maaka.

²¹ “Pupuo dubui, heamo raarai rautu, modobo-hara, ruu himia motoi-da, ruu raarai meaha ii'ai a'ai. ²² Irai pupuo hi'a dubui-ro, ruu aia moohiai, ida ruu pupuoi aia momoapoi'o, ka ruu iimomotii heamo raarai oaidai a'ai turiaha, ka aami'a uubi eito, ima'ati a'ai.

²³ “Roo, moo rautu bia-ra, ka roo-ro moo ihaha omoamoi a'ai; meree ata, moo omoabai tiato-ra ibu'iidioi-da, ruu-ro iburuti a'ai.

Memiho urioi oma'ati-ka
(Matu 12:43-45)

²⁴ “Memiho urioi-ro, meree ata aia memeheai, ka ruu oroa'oi-ka, toatoa hepui, hora ahue mati ma emee'ai-ri. Ida ata mati emee'a tiato-ra, ruu-ro himiai-do aa'oi-ka, ‘Moo araimai rodau, moo himia motoi eito.’ ²⁵ Ka ruu araimai-da, motoi emee'ai-ka, tomio-ha tauo-ha potobioumo. ²⁶ Ka ruu ohuu'oi-ka kekai eito, ida imoo'ui-ka, aami'a semeri (7) memiho hi'a urioi, ruu-ro omiorai, hiei-da ma emidioumoi-ri. Turiaha iidoi oropoi'oi-da, aa'o mereei memiho hi'ai-da ereedee'ai-ka, ruu epuui-to iiemidio emerai oohodii-ka.”

Ihaha ge'ii

²⁷ Iesu, aa'o emerai iaa'oi-da, oobo ata-ro, pa'ai tui-ai-da, geema madei-to paa'o, “Ge'ii-ka, roo ooto-ra, oomoto-rai ia'ai ooboi!”

²⁸ Irai Iesu-ro, ruu madei omoaimai-ka. “Ie, irai ge'ii hi'a-ro oo'ai a'ai, Iehoma madei, oroomidio-ra, obodoo-rai a'ai uubi eito.”

Uubi rio-ka urio odaudio raa
(Matu 12:38-42)

²⁹ Uubi-ro Iesu iomaa'eumoi-da, ruu-ro aa'oi-ka, “Memiho hi'a-ka, do'ou ara himioi uubi! Rii ai-oroaro kaumo, urio odaudio raa-ri, irai ata raa ima'ai a'ai bia. Ka moo-ro rii-do ima'ai a'ai raai Iora ia'ai urio odaudio raa gaa'u behai-ka. ³⁰ Aatu emerai-ka, himogabo dubui, Iora ia'ai raai, Ririma uubi eito, ka Uubihaubi Mereei aa'o emerai raa-ha a'ai a'ai, do'ou ara himioi uubi eito. ³¹ Aumai imaapoi a'ai himioi, Seba pai ooboi otoo'ai a'ai, do'ou ara himioi uubi ma imehiipoi-ri, mabu ruu himia hepui-da, au'o poo'u, Soromori orootomu madei oroomidioi-ri, kamia ri'o umoo-ra ara hio'ou-da, ata raa, raa-rie. Moo-ro ri'o ai-riduu'ai Soromori pai-ro omioorai-ka. ³² Aumai imaapoi a'ai himio-da, Ririma uubi otoo'ai a'ai kaumo, ri'o imehiipoi-ri, mabu rii tauo pirehe'eaimo memiho oroi'ioi-da, Iora orootomui iromidioumoi-da, ka ri'o moo-ro umoo ridodiai, meree ata raa-rie Iora goro-ka, ruu ho'u-ka!

Tuupi hehei-ka
(Matu 5:15; 6:22-23)

³³ “Meree ata-ro ramepai adiai-da, opi'omai a'ai bia, kamia ipuai goroi-da ede'ai a'ai bia. Bia modobo bia! Ruu-ro aiha edee'ai a'ai ramepai oo'a re'ei-da, uubi iidouti-da, hehei ma ea'aumoi-ri. ³⁴ Roo idomai ramepai aibo-ka, roo tuupi eito. Roo idomai meaha-ra, ee-ka roo tuupi hehei-daka. Ii roo idomai memiho-ra, ee-ka roo tuupi du'i-daka. ³⁵ Meaha ma erea'ai, roo tuupi hehei du'i ii'i bia! ³⁶ Roo turiaha tuupi, hehe hi'ai-dara, hapuo ata du'i oo'a bia-ra, ka turiaha hehe-haka, ramepai ma iradi emerai rooato.”

Iesu-ro Pariseia uubi-re, bubui imatomudio uubi-rei, erehe madei-to pima'a'o (Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

³⁷ Iesu oroadu'uti ioropoi'oi-da, Pariseia dubu ata-ro, ai-paama'ue, ruu rautu ma iihoidoi-ri, ka ruu motoi iodoro-i-da, aiha pemi'ei, dui ma iihoi-ri. ³⁸ Pariseia dubui urio podaudio Iesu iea'ai-da, dui iihoi-ha poomahoro, tui imoru'o tiatoi-da. ³⁹ Paidubui-ro ruui-do aa'oi-ka, “Ri'o Pariseia uubi, kapusi-ra mereki-rai kekai tamai imoru'o kaumo. Irai ri'o goroi oroi'ioi, iiho-toto, kamia memihoi geega-ka. ⁴⁰ Ri'o amaamo-ka! Iehoma-ro kekai iododiai-da, rioi ododiai bia-ra? Ie, tauo pododiai. ⁴¹ Irai kapusi-ra mereki-rai, rioi raarai, ma ima'ati, raara tiato uubi eito. Ka ri'oi-do turiaha raarai rii'imo tiato ii'ai a'ai.

⁴² “Pariseia uubi-o, memiho hi'a-ro oo'ai a'ai ri'oi-do! Ri'o-ro ema'atidio kaumo, Aiai Iehomai-do, modobo kerei, keekeepai'o topo ribo raabari, kamia aami'a raara pa'eai-da. Irai ri'o-ro, aami'ai eito gamo'o oroi'ioi idodiaimo bia, ka ri'o Aiai Iehomai-do, gii'epu a'aimo bia. Ri'o-ro ire raarai aiha ma a'ai, ka ri'o iibodiidioumo bubui ri'o-ro ha'ima a'ai bia.

⁴³ “Pariseia uubi-o, memiho hi'a-ro, oo'ai a'ai, ri'oi-do! Ri'o rio-ka idabu mati-mati-da, hoho re'ei totoi, kamia raarai oromoamee mati-da, imaabee rautu ma imoadu'utimo. ⁴⁴ Memiho hi'ai oo'ai a'ai ri'oi-do, mabu ri'o, tu rato tiato egai boboi aibo-ka, uubi-ro umoo ii'i tiato-ha, ho'ui ma oroa'oaumo.”

⁴⁵ Bubui imatomudio dubui ata-ro, aa'oi-ka ruui-do, “Imatomudio dubu-o, roo-ro ireibai iaa'odioi-da, roo-ro rimo rautu, ai-rimaa'utidio!”

⁴⁶ Iesu-ro omoaimai-ka, “Bubui imatomudio uubi-o, kamia memiho hi'a-ro oo'ai a'ai ri'oi-do! Ri'o-ro iaa'o kaumo, uubi ho'ui-da riibo, ka riibo hi'a-ka, ima'oiiai modobo bia, irai roo himia-ro, tu hura gaa'u omii'ai a'ai bia, rii ma imoabai riibo-da. ⁴⁷ Memiho hi'a-ro oo'ai a'ai ri'oi-do! Ri'o-ro idodiai kaumo mea hi'a ro'oa uu'ui, oroihi himogabo uubi-ri, aa'o himogabo uubi, ri'o rariami'oi-ro piimotoumo. ⁴⁸ Ri'o himia a'ai raarai-da ai-oobodi kaumo, ri'o rariami'oi ia'aimo raarai, rio a'ai kaumo. Rii-ro piimotoumo himogabo uubi, ka rii iru'umo ro'oa uu'u boboi ri'o-ro imititi kaumo. ⁴⁹ Aa'o ra'u-da, Iehoma moo'ui umooi-da ai-paa'o, ‘Moo-ro, rii imetiodoai ra'ai himogabo uubi, kamia made ima'oiia uubi, rii-ro aami'ai iimotoi a'ai kaumo, ka aami'ai imodoboai a'ai kaumo.’ ⁵⁰ Ka do'ou ara himioi uubi rii aumai-da ide'ai a'ai, mabu tauoi himogabo uubi, rii-ro iimotoumoi-ri hepui iododiai himioi-da, imoo'u do'ou. ⁵¹ Abera iai'iaa himioi-da, ioo'u Sekaraia iai'iaaumo, ruu poue totoi-re, ka dubuae hi'a mati-re, ipituiiai-da, pai'iaaumo. Ie, ri'o moo-ro ai-riduu'ai, ri'o do'ou ara himiou uubi, rii-ri auma eidai a'ai kaumo.

⁵² “Bubui imatomudio uubi-o, memiho hi'ai oo'ai a'ai ri'oi-do! Ri'o-ro o'apudio kaumo mo'ui motoi birii a'euti raai. Ri'o himia iidoo bia, ka ri'o-ro imomurudio kaumo, iido tooto a'aimo uubi!”

⁵³ Iesu, aa'o mati iemeheai-da, bubui imatomudio uubi-re, kamia Pariseia uubi-reiro, riibo madei-to peemeehiipoumo, ka rii-ro hiiro hi'a raara ai-patoheumo. ⁵⁴ Ruu ora'e pemede'aumo, ruu memiho raa ata, aa'oato ma oohiaimoi-ri.

12

Pariseia uubi ma ereemaabei (Matiu 10:26-27)

¹ Aatu himioi-da, hiiro hi'a tauseri (1,000) uubi gaa'u-ha ioodabuaimoi-da, aami'a uubi, aami'ai ho'u-ho'ui-da ai-potoo'utiimo. Iesu-ro epuui-da ruu iimatomudio mereei eito aa'oi-ka, “Ita ereemaabeumo, Pariseia uubi paramai iaupaituti tuo'oi aibo-ka, moo-ro ai-raa'o, rii daea uubi-ka. ² Ra'u momurudio, eremapotai a'ai, kamia goro hi'ai iipi'omatidioi, umoo ii'i a'ai kaumo. ³ Kaida roo-ro du'i-da ra'u maa'o, himioi tuia hi'ai-da, oromidioi a'ai kaumo, ka haadoai-to ra'u maa'o, oropatio ruu'ai goroi-da, motoi ubui-da pairautu madei-to, aa'oi a'ai kaumo.

Iehoma toe-ha ma ema'ai (Matiu 10:28-33; 12:32; 10:19-20)

⁴ “Moo-ro ri'o moo riaruumi ai-riduu'ai, toe a'aimo'a tuupi boi'o-ro ai'iaai ma'ai duumo rituo-ha, irai memiho raa ata ododiai a'ai bia didimoi-da. ⁵ Ri'o moo-ro imapui ra'ai, ri'o-ro bo'u toe ema'ai ma'ai duumo, Iehoma toe ma ema'ai, ruu erara-ka, ruu-ro ai'ia didimoi-da, riibo mati eito ma epeduai. Ie, ri'o moo-ro ai-riduu'ai ruu beha-ha toe ma ema'ai.

⁶ “Tu-hapuo (5) miroria, reto'a (2) mori hurai-to, ide'ai ama'ai? Ie, iaha-ka, Iehoma-ro gaa'ubuo miroriai ata, dodo ii'i a'ai bia. ⁷ Kamia roo epuui muhoi turiaha tauo piaho'outi, kaida toe a'ai bia, roo muari hi'a-ka, turiaha miroriai aibo bia.

⁸ “Moo-ro ri'o ai-riduu'ai, bo'u-ro maa'o turiaha uubi hohoi-da, ruu mooi-doka, Uubihaubi Mereei-ro, gaa'u emerai aa'oi a'ai rii-do, Iehoma arerui hohoi-da. ⁹ Irai boi'o-ro raraibo duumo moo, turiaha uubi hohoi-da, Uubihaubi Mereei-ro rii aa'o emerai iraiboi a'ai Iehoma arerui hohoi-da.

¹⁰ “Meree ata bo'u-ro maa'o omoamoo made ata, Uubihaubi Mereei eito, modobo-ka emapihiti, irai bo'u-ro maa'o memiho omoamoo raara Dubuae Urioi eito, emapihiti a'ai bia.

¹¹ “Rii-ro ri'o aia mimoo'u duumo, idabu motoi uubi-re gamarai-re kamia aami'a epuuhoro uubi hohoi-da iatohei, pauo iraromoi bia, ri'o ra'u aa'oi ma'ai duumo ri'o himia oromatuei ma a'ai. ¹² Mabu Dubuae Urioi-ro, ri'o imatomudioi a'ai aa'o himio mabui-da, ri'o ra'u aa'oi-rie.”

Raara hiiro-hiiro dubui obeegiri-ka

¹³ Dubu ata-ro uubi hiroi tui'ai-da paa'o Iesu-do, “Imatomudio dubu-o, moo raamui oduu'ai, rimoiti abeai-ro irimoameheai raarai, ma roromotoodeaido.”

¹⁴ Iesu-ro ruu omoaimai-ka, “Dubu-o, moo erarai bo'u-ro rema'ai ri'oiti raarai ipitui'ai-da ma rimotoodeai-ri?” ¹⁵ Ka Iesu-ro rii-do aa'oi-ka, “Meaha erea'aumo, ka ita ereemaabeumo ri'o himia, rurubu oroi'ioi-da, mabu oroi'ioi, ihahai uubi iraaho'oo raarai-da ododiai bia, iaho'outi bia, ra'aibou raara hiiro meree-ra.”

¹⁶ Kaida pimoadu'o, Iesu-ro ara obeegiri, “Raara hiiro dubu ata hepu rautu-ka, aa'o hepui-da pa'ea raarai mea hi'a-ha piooumo. ¹⁷ Ruu himia-ro iraromoi oomahoroi-ka, ‘Moo pa'ea raarai iraaho'oo mati tiato-ka, moo ra'u a'ai ra'ai?’ ¹⁸ Ruu himia oromoadu'oi-ka, ‘Moo araibau a'ai ra'ai, moo pa'ea raarai-re, kamia dui ii'a motoi iagogouti ra'ai, paipai ma riititi-ri, ka moo raa hurai-re, kamia aami'a dui hiei-da iraaho'ooi ra'ai. ¹⁹ Ida, moo himiai-do ai-raa'o, moo raara hiiro dubu-ka! Moo rio a'ai meamea raarai turiaha burioi ii'adioi a'ai, pauo tiato oroi'ioi ma reidai-ri iho idioi ma ra'ai, ge'ii rautu ma remidio!’ ²⁰ Irai Iehoma-ro aa'oi-ka ruui-do, ‘Roo amaamo-ka! Do'ou duoi roo oroi'ioi oaidai ra'ai, ka roo ieremaumodi raarai turiaha bo'u-ro imidai ma'ai, roo-ro imeheai a'ai-da?’ ”

²¹ Ka Iesu-ro obeegiri opoi'oi-ka, “Araibau-ka, raara hiiro-hiroi boi'o-ro moromomohi duumo, rii himia-haido, rii Iehoma hohoi-da, raara tiato-ka.”

*Pauo iraromoi bia
(Matiu 6:25-34)*

²² Kaida Iesu-ro paa'o, ruu iimatomudio mereei eito, ri'o moo-ro ai-riduu'ai, pauo iraromoi bia iiho dui eito, ri'o ma oroi'ioumoi-ri, kamia tuupi ima'oaia hipurai eito! ²³ Oroii'ioi ihaha raa-ka, duui aibo bia, kamia tuupi ihaha raa-ka, ima'oaia hipurai aibo bia. ²⁴ Oa'oai ma iraromoumo, rii ru'a hura ioodouti bia, kamia pa'ea raa ia'uboumo bia, rii duu iraaho'oo moto tiato-ka, rii Iehoma-ro iomoto, ri'o muari hi'a-ka, momo'oi aibo bia. ²⁵ Meaha-ra, ri'o pauo iraromo rautu emidioi, pauo iraromoi-ro, roo oroi'ioi keehibuo, tutuu omotutuomai ama'ai? Abiarie. ²⁶ Roo-ro ara keehibuo raai ododiai modobo bia-ra, ka ra'u-ri pauo iraromoi-ra, aami'a raarai eito. ²⁷ Ma ia'aumo bu'i kopoi ra'aibou mii'i duumo, rii oma'atimo bia, kamia hipura idodiaimo bia, rii himia-ri. Irai moo-ro ri'o ai-riduu'ai, Soromori hipurai tomioi aibo bia, kopoi tomioi, muari hi'a-ka. ²⁸ Iehoma-ro iidodiai, bu'i tata'oi tomioi, tata'oi do'ou araarie, toutu uubi-ro, iipeduai a'ai kaumo, erai-ro ma iruuroi-ri. Iehoma-ro rii hipurai ima'ati emerai, ri'o ihaha ima'ati ama'ai? Ie, ihaha ima'ati a'ai! Ri'o pupuo iraromoi keeke hi'a-ka! ²⁹ "Kamia ra'uri-ha iraromoi-ra, iiho-ra, idioi-rai eito, pauo iraromoi bia. ³⁰ Ara hepui-da, Iuda guui-da paira tiato uubi, turiaha himioi ai-iraromodio kaumo, aa'o raarai. Ri'o abeai umoo-ka, ri'o rio-ka aa'o raarai. ³¹ Kaida Iehoma pai emidio erarai ma iraromoi, ka ruu-ro ara hepui-da, ri'o oroi'ioi iraromo raarai, ima'ati a'ai.

*Meamea raarai aromoi-da
(Matiu 6:19-21)*

³² "Toe a'aimo'a, pa'a keehi-o, ri'o Abeai ge'ii-ka, ruu Pai emidio erara ma ima'ai-ri, ri'oi-do. ³³ Turiaha ri'o raarai ma ide'ai oromoamei-ri, ka mori, raara tiato uubi ma ima'ati. Oroahe'a tiato mori haa'o, ita eremaumodiimo, ka ri'o mea iraho'oo raarai ita ide'aumo aromoi-da. Ka rii oropoi'oi a'ai bia, mabu piro ata-ro ime'ei a'ai bia, kamia tete ata-ro itoe'auti a'ai bia. ³⁴ Ri'o kaukai ii'ai a'ai, meamea raarai ii'aa re'ei-da.

Ma eremaumodi oo'ui a'ai raai eito

³⁵ "Ma ereemaumodi, ra'u-ro oo'ui ma'ai eito, ka ma orododiai, oobodii a'ai raarai eito, kamia ramepai ma adiai, ³⁶ himo'a uubi-ro, rii epuuhoro dubui ma omotiimo emerai, oobo-ra dubu-rai idabuai mahuai re'ei-da, oo'ui a'ai aiboi. Ruu araimai-da, birii amaa'edei a'ai, ka birii gaa'u hi'a-ha ma ema'eraimo. ³⁷ Ge'ii hi'a-ka, himo'a uubi rii epuuhoro dubui-ro, oroi'ioi-da amimee'a ruu araimai-da, kamia tauo ageremaumodiimo! Moo-ro ri'o ihaha riduu'ai, ruu eremaumodi a'ai, ka rii iduu'ai a'ai ma emi'eitutimoi-ri, ruu-ro ma iomotoi-ri. ³⁸ Ruu duoi tui'ai-da, kamia didimoi-to oo'ui a'ai-da, rii tauo ageremaumodiimo, ida amimee'a, rii ge'ii hi'a-ka. ³⁹ Kaida ri'o umoo hi'a ma oo'ai, motoi rautu mereei umoo-ra piroi, oo'ui a'ai himioi, ruu-ro omoa'uei a'ai bia motoi ma ehebiai-ri. ⁴⁰ Ka ri'o rautu ma eremaumodi, mabu Uubihabi Mereei oo'ui a'ai himioi, ri'o umoo oo'ai a'ai bia."

*Mea himo'a meree kamia memiho himo'a meree
(Matiu 24:45-51)*

⁴¹ Petero-ro atohetai ka, "Paidubu-o, ara obeegiri rimo behaido-ra, ee turiaha uubi rautu-ra?"

⁴² Paidubui-ro omoaimai-ka, "Ka bo'u-rie mea eremaabe emidioi, kamia mo'ui rautu himo'a mereei? Ruu beha-ka, epuuhoro dubui-ro, epuuhoro meree ododiai a'ai motoi ma ea'ai-ri, kamia aami'a moto himo'a uubi duui ma ima'ati-ri, duui ima'ati himio hi'ai-da. ⁴³ Ge'ii hi'a-ka, ire moto himo'a mereei, ruu epuuhoro dubui, araimai-da, ruu aa'o emerai a'ai-da amemee'a! ⁴⁴ Ie, ri'o moo-ro ai-riduu'ai, moto epuuhoro dubui-ro, motoi himo'a mereei epuuhoro apui a'ai, ruu raarai turiaha ma emea'ai-ri. ⁴⁵ Irai ire himo'a mereei-ro, ruu himiai-do aibau amaa'o, 'Moo epuuhoro dubui, tutuu hi'a himio eidai ma araimai-ri.' Kaida ruu-ro iimotoi amoomahu'uai, aami'a moto himo'a upi dubui, iiho-ra idiorai-da ima'ai, kamia amaamo oboi-da. ⁴⁶ Kaida

ruu epuuhoro dubui ata himioi oo'ui a'ai-da motoi eito, himo'a mereei-ro ruui-do omoti tiato himioi-da, kamia ruu umoo ii'i tiato himioi-da, epuuhoro dubui-ro ruu ama'adei a'ai, ka otiodoai a'ai iroomidio tiato uubi eito, rii rautu ma emidioi-ri.

⁴⁷ “Moto himo'a mereei umoo-ra, ruu epuuhoro dubui-ro, ra'u oma'ati ema'ai, irai ruu-ro a'ai bia, kamia ruu-ro ereemaumodi bia-ra, ka ruu pairautu hi'a ororihoi a'ai.

⁴⁸ Irai moto himo'a mereei umoo bia-ra, ruu epuuhoro dubui-ro ra'u oma'ati ema'ai, kamia ruu-ro memiho aia ma'ai, ruu modobo-ka, keehibuo aibo ororihoi. Hiirori ema'ai mereei eito, hiirori oroaroi-ka. Kamia hiirori hi'a ema'ai mereei eito, hiirori hi'a-ri oroaroi-ka.”

Oroomoamoi
(Matiu 10:34-36)

⁴⁹ “Moo ai-piroo'u hepu geemai erai-da adiai, ka moo rio-ka ara erai iradi ma oomahoroi! ⁵⁰ Moo temetemei-da ma romo'uuumidioumoi-ri romotii, ka pauo iraromoi odai a'ai moropoi'o! ⁵¹ Ri'o iraromoi-da, moo miroi aromoo'u ara hepu geemai eito? Abiarie, miroi bia, irai himia orootodei! ⁵² Do'ou ara ipi-da, imodau ii'ai a'ai himioi, maamu, abea, meree, tu-hapuoito orootodei a'ai kaumo, reto'a-gaa'ui-ro (3) reto'ai (2) imoamoi a'ai kaumo, kamia reto'ai-ro (2) reto'a-gaa'ui (3) imoamoi a'ai kaumo. ⁵³ Abeami'oi-ro ohio mereei imoamoi a'ai kaumo, ka ohio mereei-ro abeamioi imoamoi a'ai kaumo. Maami'oi-ro buhe mereei imoamoi a'ai kaumo, ka buhe mereei-ro maami'oi imoamoi a'ai kaumo. Daami'oi-ro eteamioi imoamoi a'ai kaumo, ka eteamioi-ro daami'oi imoamoi a'ai kaumo.”

Himio mabui umoo ma oo'ai
(Matiu 16:2-3)

⁵⁴ Iesu aa'oi-ka uubi eito, “Ri'o-ro bubui aia mea'aa duumo, himioi ooruo hapuoida ioroi-da, ri'o-ro gaa'u hi'a-ha aa'oi a'ai kaumo, ‘Mihaei oo'ui a'ai,’ kiauka mihaei aia oo'ui-ka. ⁵⁵ Kamia ri'o-ro aia merea'aa duumo, hapuo atai koroboi omumui-da, ka ri'o-ro aa'oi-ka, ‘Mati erara-ro oohiai a'ai.’ Kiauka, erarai-ro oohiai-ka. ⁵⁶ Ri'o daea uubi-ka! Ri'o-ro hepu-ra aramo-rai imia'aa duumo, ri'o umoo-ka ra'u-ro oobodi ma'ai, irai ra'u mabu-ra ri'o-ro ara himioi orododiai raarai ihahai umoo ii'i tiato?

Rooi-do udo mereei rautu madei ma idomoiai
(Matiu 5:25-26)

⁵⁷ “Ri'o-ro himia ma ea'aumo, mea ododiai raai ra'u-ra? ⁵⁸ Meree ata-ro, roo aia meemehiipo, pauoi-to ma emahibai idomoiai-ri, roo omodau toe-ka, bubu uubi hohooi eito. Roo-ro a'ai tiato-ra, roo oaredioi a'ai kaumo, bubu uubi hohoo re'ei eito, ka ruu-ro roo ima'ai a'ai idi uubi eito. Kaida roo ede'ai a'ai kaumo, du'i motoi-da. ⁵⁹ Ka roo hie'ei-da, emidioi a'ai modau-die, roo iaraa mori gaa'ui-da, ta'ii ma'ai-die.”

13

Memihoi-da irehe'eaimo

¹ Aa'o himioi-da uubi aami'a, hie'ei-daka, rii-ro poduu'aimo Iesu, Pirato-ro Garereia uubi iimoto emerai, Iehomai-do poue raarai iema'atidioumoi-da. ² Iesu-ro rii imoaimai-ka, “Ire Garereia uubi aa'o emerai gaboato agimotoumo, ri'o iraromoi-da, rii memiho hi'a uubi-ra, aami'a Garereia uubi rautu idoboai-da? ³ Abiarie! Ka ri'o moo-ro ai-riduu'ai, ri'o irehe'eai tiato-ra memihoi-da, ri'o rii rautu oroishi a'ai kaumo. ⁴ Ra'aibou-ra ire eitiri (18) uubi iimotoi Siroamua-to, moto tutuu ata iirahiai, rii ho'ui-da? Ri'o iraromoi-da rii memiho hi'a uubi-ra, aami'a Ierusarema uubi rautu idoboai-da? ⁵ Abiarie! Ka ri'o moo-ro ai-riduu'ai, ri'o memihoi-da irehe'eai tiato-ra, ka ri'o rii rautu oroishi a'ai kaumo.”

Ru'ai-re ruu hurai-re

⁶ Ka Iesu-ro rii ara obeegiri imoadu'oi-ka, “Dubu ata ai-pemidio, ruu hura iiho ru'a ata, mire pa'eai-da potii. Ruu ai-poroa'oiadio ru'ai hura ma imee'ai-ri, irai

hura imee'ai bia. ⁷ Ka ruu pa'eai iemea'a mereei eito aa'oi-ka, 'Moo reto'a-gaa'u (3) burio tauo pirorooho, ara ru'ai-da hura ma rimee'ai-ri, irai moo-ro, ata hura iohuiato imee'a bia. Ita e'ebo, ruu-ro hepui meai hobou eidai.' ⁸ Irai pa'eai iea'aa mereei-ro pomaaimai, 'Dubu-o, tauo emeheai, burio gaa'u ata, moo-ro mabui emahuuti ra'ai, ka romomoohi roro hepui ata-to. ⁹ Kaida ru'ai hura amimamirai goroi burioida, meaha-ka, ii tuaha-ra, ka eme'eboi ra'ai.' ”

Memiho urioi-ro eitiri (18) burioi-to iemetebuti oobo

¹⁰ Sabati ataato, Iesu ai-pimatomudio idabu motoi-da. ¹¹ Ka oobo ata, memiho urioi-ro tuupi ai-paamia eitiri (18) burioi-to, hie'ei-daka. Aa'o oobo gamo'o-ha otoo'ai modobo bia. ¹² Iesu-ro ruu ieme'eai-da, aho'ootiai-ka, ruu ma oo'ui-ri, ida poduu'ai, "Oobo-o, roo do'ou gimoi-ro, emeheai'ai." ¹³ Ka Iesu tui ruu ho'ui-da ide'ai-da, ruu aiha pitoo'a gamo'o-ha, kiauka Iehoma emarahuei-ka.

¹⁴ Irai, idabu motoi epuuhoro dubui, iha udoi pa'ai, Iesu-ro meree ata Sabatida iodomoiai-ri, kaida ruu-ro aa'oi-ka uubi eito, "Rimoi-doi, tikiti (6) himio-ka ma roma'atimo, ka aa'o himioi-da, ri'o ma oo'ui idomoiatidioi-ri, ii Sabati-da oo'ui bia!"

¹⁵ Paidubui-ro rii imoaimai-ka, "Ri'o daea uubi-ka! Ri'o meree ata modobo-ka boromokau, kamia doriki, omohuu'oi kekai eito, Sabati-da obo ma idioi-ri!" ¹⁶ Ka ara oobo Aberahamo aramui-ka, Satari-ro paamia eitiri (18) burioi-to, ka ruu modobo-ka, Sabati-da odomoiai!" ¹⁷ Iesu-ro rii iimoaimai madei-ro, ruui-do heamo uubi hiipo hi'a-ha pidodiai, ii aami'ai ge'ii hi'ai pa'aimo, ruu ia'ai raara meameai-ri.

Iehoma erara emidio mati obeegiri-ka
(Matu 13:31-33; Maka 4:30-32)

¹⁸ Iesu-ro aratohetai-ka, "Iehoma pai emidio erarai ra'aibou-rie? Moo-ro ra'u ato odoboai ra'ai?" ¹⁹ Ka ruu araibau-ka, dubu ata-ro keehibuo hi'a ru'a hura, ma aroi hepui-da, ka aa'o raa matei ii'i-da, ru'a-ro amorododiai, ka momo'oi motoi aa'o ru'ai ekei-da, ititi a'ai kaumo."

²⁰ Ata Iesu-ro aratohetai-ka, "Iehoma pai emidio erarai, moo-ro ra'u ato odoboai ra'ai?" ²¹ Ka ruu araibau-ka, oobo ata-ro hiio hi'a parama, paramai iaupai muramurai rautu ma ia'omei, ka paramai geema ii'i a'ai."

Gohe keehi
(Matu 7:13-14,21-23)

²² Iesu go'oto-go'otoi, imatomudio-ha podau, ruu iodau modobo Ierusaremai-to. ²³ Meree ata-ro Iesu atohetai-ka, "Paidubu-o, kiauka-ra, reto'ati uubi beha-ra, ee aami'ai imoabai ama'ai?"

Iesu-ro aa'oi-ka rii-do, ²⁴ "Pauoi-to ma emahibai gohe keehi ma odoro, mabu hiio uubi-ro emahibai a'ai kaumo iidoi, irai modobo oo'ai a'ai bia, rii ma iidoumoi-ri. ²⁵ Irai, motoi abeai eibuai-da birii aia momoopai, ka ri'o birii ama'edei oomahoro a'ai kaumo, ida aa'oi a'ai kaumo, 'Epuuhoro dubu-o, rimo birii rima'erai, ma riidoumo!' Ruu-ro aa'oi a'ai, 'Moo umoo bia ri'o, ri'o raati-da moo'u duumo.' ²⁶ Kaida ri'o-ro omoaimai a'ai kaumo, 'Rimo roo rautu iho idioi pira'aimo, roo-ro pirimatomudio, rimo himia go'otoi-da!' ²⁷ Irai ruu-ro ata aa'oi a'ai, 'Moo umoo bia ri'o, ri'o raati-da moo'u duumo, oodadeaimo moo re'ei-da, ri'o turiaha memiho raara idodiai uubi-ka!'

²⁸ "Aberahamo, Isa'ako, Iakobo kamia Iehoma himogabo uubi ia'ai a'ai-da, Iehoma pai emidio erarai-da, ri'o giri iimodoruuti rautu idebi iotoi a'ai kaumo, ri'o kekai eito iipeduai a'ai-da. ²⁹ Uubi oo'ui a'ai kaumo turiaha mati-mati-da, emi'eituti a'ai kaumo mahuai a'ai-da, Iehoma pai emidio erarai-da. ³⁰ Amoromidio duumo, do'ou boi'o-ra epuui-da, rii epuui-da ii'ai a'ai bia, kaida do'ou boi'o-ra didimoi-da, rii epuui-da ii'ai a'ai."

Iesu, Ierusarema idebi iema'ai-ka
(Matu 23:37-39)

³¹ Aa'o himioi-da, aami'a Pariseia uubi ioo'umoi-da, paa'oumo Iesui-do, “Roo ara mati ita emeeheai, ita odau mati atai-to, mabu Heroda rio-ka roo rituo-ha ai'iiiai.”

³² Iesu-ro rii imoaimai-ka, “Odaumo ire bu'i umui oduu'ai, ‘Moo memiho urioi riibodidio, ka uubi rautu iridomoiatidio, do'ou ara himioi-re toutui-re, ka aa'o didimoi-da, oropoi'oi a'ai moo oma'ati.’ ³³ Irai moo aiha rodau do'ou, toutui-re, kamia ara himioti didimoi-re, mabu mea bia himogabo dubui, ata matiato iihiai, Ierusarema haato iihiai meaha-ka.

³⁴ “Ierusarema! Ierusarema! Roo-ro piimoto himogabo uubi, ro'oa kopi-da iiama'ede, Iehoma-ro ri'o iimetiodoai, made himo'a uubi! Hiio himio, moo rio-ka, ri'o turiaha, moo tamui-da ma rimo'omaatidio, kokoro maamui-ro, kokoro keekei imo'omaatidiodio emerai, ruu tamui goroi-da, irai ri'o-ro moo omoa'ue bia!

³⁵ Amoromidio duumo, ri'o motoi muio ii'ai a'ai. Moo-ro ri'o ihaha hi'ai riduu'ai, ri'o-ro moo ea'ai a'ai bia modau-die, ida himio ata oo'ui a'ai, ri'o-ro aa'oi a'ai kaumo, ‘Iehoma meai ruu rautu-ka, bo'u-ro moo'u Paidubui pairai-da.’ ”

14

Iesu-ro gimo dubui iiodomoiai-ka

¹ Sabati ata-to, Iesu ai-podau Pariseia uubi epuuhoro dubu ata, motoi-da ma iihoidoi-ri, kamia uubi-ro ihaha pema'otidioumo, ruu a'ai raa ma emee'aumoi-ri.

² Oto-ra tu-rai iaupaimo dubui hie'ei-da emee'ai-ka. ³ Kaida piatohetai Iesu-ro, bubui imatomudioumo uubi, Pariseia uubi rautu, “Rimo bubui-da modobo-ra, Sabati-da uubi idomoiatidiosi, ee modobo bia-ra?”

⁴ Irai rii piroha pii'imo. Iesu-ro aa'o dubui, o'apuui-ka, iodomoiatidio, ka aiha potiodoai. ⁵ Kaida piatohetai, “Sabati-da ri'o meree ata meree ohioi, kamia boromokau, boboi-da aia moohu'umatidio, roo-ro hioi-to omioi ama'ai?”

⁶ Irai rii-ro, modobo bia ruu madei omoaimai.

Roo himia oromomioi bia

⁷ Iesu-ro umoo ii'i-ka, iiama'ue uubi-ro totoi-da meamea mati-ha iaraho'outimoi, ka ruu-ro obeegiri imoadu'oi-ka. ⁸ “Roo meree ata-ro aia maama'ue, oobo-ra dubu-ra idabuui mahuai eito, mea mati haato emi'ei bia. Aami'a himioi, oobodii a'ai roo pai-ro omiorai pai, aama'uei a'ai kaumo, ⁹ kaida ri'oiti gaa'u-ha iama'ue mereei oo'ui-da, roo oduu'ai a'ai, ‘Ire mati omoameheai.’ Kaida roo hiipo hi'ai erea'ai a'ai, ka roo goro hi'ai-da emi'ei a'ai. ¹⁰ Kaida roo aia maama'ue duumo ma odai goro hi'ai mati ataato ma emi'ei, ka roo aama'ue mereei oo'ui-da rooi-do aa'oi a'ai, ‘Abeata-o, eibua ara mati eito.’ Ka roo pairai emaabei a'ai kaumo aami'a iiama'ue uubi hohoi-da.

¹¹ Boi'o-ro morododiai duumo rii himia pai, rii iimoruoi a'ai kaumo, kamia boi'o-ro iimoruoumo, rii pai idodiai a'ai kaumo.”

¹² Ka Iesu-ro iiama'ue mereei eito aa'oi-ka, “Roo-ro himio tuia du, kamia adimo du, amima'ai, roo riarauui iama'uei bia, roo taitai hi'ai uubi-re, roo riami'oi-re, roo raami'oi-re, roo ora-gaa'u-ha uubi-re, kamia roo raara hiio riarauui-re, mabu rii-ro roo kama aama'uei a'ai kaumo, aa'o emerau-da, roo ta'ii a'ai a'ai kaumo, roo ra'u ododiai rii-do. ¹³ Roo mahuai a'ai-da, raara tiato uubi, dabu uubi, tuupi hapuoi ioroiihimo uubi, ka idomai tiato uubi ma iama'uei, ¹⁴ ka roo meai eidai a'ai, mabu rii-ro roo kama omoaimai a'ai bia. Iehoma-ro, roo ta'ii omoaimai a'ai, meaha iemidioumo uubi rituoi-da ireibuui a'ai himioi-da.”

Mahua geegai obeegiri-ka

(Matiu 22:1-10)

¹⁵ Iiama'ue uubi ata-ro, gaa'u-ha iihoumo mati-da, ara madei ai-promidio, ruu-ro aa'oi-ka Iesui-do, “Ge'ii hi'a-ro oo'ai a'ai mahuai-da emi'eituti a'ai uubi eito, Iehoma pai emidio erarai-da!”

¹⁶ Iesu-ro aa'oi-ka ruui-do, “Dubu ata-ro geega mahua pa'ai, ka hiiro uubi piama'ue. ¹⁷ Mahuai himioi iohiai-da, ruu raa himo'a mereei otiodai-ka, ruu-ro iama'ue uubi idu'aituti, ‘Oo'umo, raarai-da ri'o turiaha tauo imaumodii maaka.’ ¹⁸ Irai omahoroumoi-ka, iiorobodoumoi-da, aami'a orohodi made aa'oi, epuui mereei-ro aa'oi-ka, ‘Moo hepu reidai-die, ida ea'ai odai ra'ai, moo gii'epu madei roaidai.’ ¹⁹ Atai-ro aa'oi-ka, ‘Moo teri (10) boromokau rimidai-die, moo ai-rodau rii imahibai, ida moo gii'epu madei roaidai.’ ²⁰ Ata gaa'ui-ro paa'o, ‘Moo ooboi do'ou romia maaka, ida moo oo'ui a'ai bia.’

²¹ “Ka moto himo'a mereei iaraimai-da, turiaha raarai aiha pomoadu'uti epuuhoro dubui eito, ka ruu iha udoi pa'ai, ida paa'o, ruu moto himo'a mereei eito, ‘Hioi-to odau gabo geegai, kamia go'otoi gabo keekei eito, ka i'opo raara tiato uubi-re, tuupi hapuoi ioroihiimo uubi-re, dabu uubi-re, ka idomai ia'a tiato uubi-re.’ ²² Kiauka, moto himo'a mereei-ro aa'oi-ka, ‘Dubu atau-o, roo-ro imaa'o emerai tauo-ha orododiai maaka, irai ruu'ai hia'ei imoo'a.’ ²³ Epuuhoro dubui-ro aa'oi-ka, ruu moto himo'a mereei eito, ‘Odau, hepu geegai gaboi-re, ka aami'a oto gaboi eito, uubi pupuoi-to idu'aituti, ma oo'umo moo motoi huru ma ii'i-ka. ²⁴ Ri'o moo-ro ai-riduu'ai, moo-ro epuui-da iiriamau'ue uubi mereei ata-ro moo adimo dui, topo odoboai a'ai bia.’”

*Roo rio-ra Iesu-ro ematomudio meree ii'i, ka meaha ma iraromoi
(Matiu 10:37-38)*

²⁵ Himio ataato, hiiro hi'a uubi Iesu rautu pimada'uimo, ruu iereemeteai-da paa'o rii-do, ²⁶ “Meree ata aia moo'u mooi-do, ida ruu moo-ro ematomudio meree ii'i amiraromo, ruu abea-ra maamu-raire, oobo-ra meree keeke-raire, raami'o-ra mabiami'o-raire, kamia ruu himia hi'a oroi'ioi-re, kekai-da ma ide'ai, ka ruu moo-ro ematomudio meree ii'i modobo-ka. ²⁷ Ri'o boi'o-rie satauroi ia'otatidio tiato, kaida moo didimoi-da moo ma robodoumo, ri'o modobo bia moo-ro imatomudio meree ii'imoi.

²⁸ “Ri'o meree ata moto tutuu ma ididi-ri aia meremaumodi, epuui-to roo emi'ei a'ai, ka eme'ui oi a'ai mori modoboi, roo moto tutuui ma opoi'oi-ri. ²⁹ Kamia roo mori modobo bia-ra, roo moto tutuui opoi'oi a'ai bia, goroi ododiai oropoi'oi-da, ka turiaha boi'o-ro mea'a duumo ra'u-ro morododiai, roo mari ema'ai a'ai kaumo, mabu roo motoi opoi'o bia. ³⁰ Rii-ro aa'oi a'ai kaumo, ‘Roo moto tutuui ididi tauo poomahoro, irai oma'ati opoi'oi modobo bia.’

³¹ “Gaa'u aibo-ka, paidubu ata aia moobodi teri tauseri (10,000) beha uubi rautu, ma arai'iai-ri paidubu atai tueriti tauseri (20,000) dubui rautu, ka ruu arai'iaai eito odau tiatoi-da, ruu emi'ei a'ai, ma iraromoi-ri, ruu pupuoi modobo-ra, ata paidubui rautu ma arai'iaidoi-ri. ³² Kamia ruu modobo tiato-ra, ka made himo'a uubi itiodoi a'ai, paidubu atai ma emee'aumoi-ri, ka miroi ma ododiaimo ruu taitai eito oohi'ia tiatoi haato.” ³³ Iesu-ro madei opoi'oi-ka, “Aa'o emerai gaboi-da, roo ioohiidio raarai imeheai bia-ra, roo modobo bia moo-ro ematomudio meree ii'i.”

*Damerai ruu himia meai
(Matiu 5:13; Maka 9:50)*

³⁴ “Damerai meai meaha-ka, irai ruu himia meai aia moropoi'o, ata gabo oo'a bia, damerai ruu himia meai ata ma orododiai. ³⁵ Aa'o damerai mea bia, raa matei imomohi hepu to'oi eito, iipeduai a'ai kekai eito. Ida ri'o hepato rautu-ra oromidioumo.”

15

*Iaraatoai mamoei
(Matiu 18:12-14)*

¹ Ata himioi taketi imoamee uubi, kamia aami'a memiho oroi'io uubi rautu, ai-poo'umo Iesu oromidioi. ² Ka Pariseia uubi, bubui imatomudio uubi rautu, piro-piro

made aa'oi oomahoroumoi-ka, “Ara dubu, memiho uubi ge'ii rautu imi'opo, kamia rii rautu imi'ho!” ³ Ka Iesu-ro rii ara obeegiri imoadu'oi oomahoroi-ka.

⁴ “Ri'o meree ata haridere gaa'u (100) mamoei ma ia'ai, ida gaa'ubuo ata ma araatoai, ka roo ra'u a'ai ma'ai? Ka roo-ro rairiti-rairi (99) imeheai a'ai, hau'ii-da. Ka odai a'ai iaraatoai gaa'ui oohoi, modau-die memee'a. ⁵ Roo-ro emee'ai a'ai-da, ge'ii hi'a rautu, berai-da aa'otai a'ai, ⁶ momoo'u-die go'otoi eito, kaida iaho'oi a'ai roo riararamui-re, roo taitai uubi-re gaa'u-ha, ida aa'oi a'ai rii-do, ‘Moo ge'ii hi'a-ka, moo iaraatoai mamoei tauo remee'a maaka. Oo'umo ge'ii ma ra'aimo!’ ⁷ Aatu emerai-ka, ri'o moo-ro ai-riduu'ai, aromoi-da ge'ii hi'a-ro oo'ai a'ai, gaa'ubuo hi'a memiho oroi'io mereei erehe'eai-da, imaabee rairiti-rairi (99) uubi ge'ii aibo bia, boi'o-ro iraromoumo, rii tauo pirehe'eaimo.”

Iaraatoai mori hurai

⁸ “Kamia oobo ata teri (10) mori hura-hura rautu-ra, ida aamaatoai ata gaa'ui, ruu ra'u a'ai ma'ai? Ruu-ro ramepai adiai a'ai, ka ramepai hehei-da motoi otobioi a'ai, mea hi'a-ha oohoi a'ai, modau-die memee'a. ⁹ Ida ruu-ro emee'ai-da, ruu riamabiai-re, ruu riararamui-re, kamia ruu taitai uubi-rei rautu, turiaha iaho'ooi a'ai gaa'u-ha, ida aa'oi a'ai rii-do, ‘Moo ge'ii hi'ai-ka, moo iaraatoai mori tauo remee'a maaka. Oo'umo, ge'ii ma ra'aimo!’ ¹⁰ Aatu emerai-ka, ri'o moo-ro ai-riduu'ai, Iehoma arerui ge'ii hi'a-ka, gaa'ubuo memiho oroi'io mereei erehe'eai-ri.”

Abeai-ro meree ohioti, rio iima'ai-ka

¹¹ Ida, Iesu-ro paa'o, “Dubu ata, ruu meree ohioti rautu-ka. ¹² Riai-ro aa'oi-ka ruu-do, ‘Aba-o, moo paira raarai romotoodeai do'ou.’ Ka aa'o dubui-ro, ruu raarai itoodeai-ka riiti ipitui'ai-da, riiti paipai. ¹³ Himio aami'a, ioropoi'oumo didimoi-da, riai raarai mori-to pomoaameumo, ka aa'o mori rautu, go'otoi emehe'ai-ka. Ruu aiha podau au'o hi'a hepui atai-to, ka mori aiha pipoi'o, ereemaabe tiato oroi'ioi-da. ¹⁴ Ruu raarai ioropoi'oi haato, aa'o hepui-da, du tiato himioi oohiai-ka, ka aa'o himiou-da ruu ata raa oromoameheai bia. ¹⁵ Ka ruu odai-ka, aa'o hepui dubu atai-do, oma'ati. Ka aa'o dubui-ro, ai-potiodoai ruu pa'ea geegai eito, boomoi ma emea'ai-ri. ¹⁶ Ruu dui bobo hi'a pa'ai, ka ruu rio-ka boomoi iihoumo birii hurai ma iihoi. Mabui meree ata-ro, ruu uuho raa ata ema'ai bia, ma uuhoi-ri. ¹⁷ Iarai-da, ruu moo'ui imaimai-ka, ida poromoadu'o ruu himiai-do, ‘Turiaha moo abeai eito ta'ii-ri oma'ati uubi, geema'eema hi'ai imi'ho duumo, irai moo ara hiou-da, dui boboi iihiai ra'ai! ¹⁸ Moo eibuai a'ai-da, odai ra'ai, moo Abeai eito, ida aa'oi ra'ai, “Aba-o, moo Iehomai-re, rooi-re, ri'oiti hohoi-da, memiho pira'ai. ¹⁹ Moo modobo bia roo-ro, roo mereei-to ma raho'o, moo rooi-do ta'ii-ri oma'atimo meree gaa'u ata, aibo ita rododai!”’ ²⁰ Kiauka, ruu eibuai-ka, araimai abeai eito.

“Ruu au'o hi'ai haato, pemee'a abeai-ro, ka kaukai-da gii'epu hi'a pema'ai, iaahootiai-da emai'iimai-ka, aiha pohomeai.

²¹ “Mereei-ro aa'o-ka, ‘Aba-o, moo Iehomai-re, rooi-re, ri'oiti hohoi-da memiho pira'ai, ida modobo bia moo, roo mereei-to ma raho'oo.’ ²² Irai abeai-ro, ruu moto himo'a uubi iaho'ootiai-ka, ruu-ro aa'oi-ka, ‘Hioi-to, muari hi'a hipura, omomoo'umo, ma atimaimo, tui kakahii garaa omioumo, oto tama omiourioumo. ²³ Ka odaumo, mea hi'a da'oda'o, roro boromokau, omoo'umo, ai'iaumo, ka ge'ii, mahua rautu ma ra'aimo! ²⁴ Mabui, ara moo mereei, tauo piihiai, irai do'ou ruu ai-oroi'io, ruu ai-paraatoai, irai ruu tauo remee'a maaka.’ Kiauka, mahua-ra gama-rai aiha poromahoro.

²⁵ “Aa'o himioi, raamu-abeai hau'ii-daka. Ruu iaraimai-da, motoi taitai-ro iohiai-da, gama-ra hetere-rai diamoi-ha, piroomai. ²⁶ Ka ruu-ro, moto himo'a meree atai,

aho'otiai-ka, ida, patohetai, 'Ra'u ma'ai duumo?' ²⁷ Moto himo'a mereei-ro omoaimai-ka, 'Roo riai, tauo araimai maaka motoi eito, ka roo abeai-ro, mea hi'a da'oda'o, roro boromokau ai'ia maaka, mabu roo riai mea hi'a-ha araimai maaka.'

²⁸ "Raamui iha udoi pa'ai, ka motoi eito odoro bia, ida pohuu'o abeai, oduu'ai-ka, ma odoroi-ri rioi eito. ²⁹ Irai raamui-ro, ruu abeai omoaimai-ka, 'Amoromidio, ara burio hiiroi, moo rooi-do piroma'ati, ta'ii tiato-ha, roo moto himo'a meree aibo. Ka moo-ro, roo rio raa ata, ododiai tiato oo'a bia. Roo-ro, moo ra'u rema'ai? Gouti keehi ata bia, moo mahua ma ra'ai, moo riarraamui rautu. ³⁰ Irai, ara roo meree ohioi-ro, roo raarai imoi-da pomoapoi'o. Ka ruu imaraimai-da, mea hi'a da'oda'o, roro boromokau, emai'ia maaka!' ³¹ Abeai-ro omoaimai-ka, 'Moo meree, roo ara hiou-da emidio, moo rautu, turiaha himioi. Ka moo re'ei ii'aa raarai, turiaha roo raara-ka! ³² Irai meaha-ka, ge'ii ma ra'aimo, mabu roo riai ai-piihiai, irai do'ou ruu ai-oroi'io, ruu ai-paraatoai, irai ruu do'ou tauo remee'a maakaumo!'"

16

Mo'ui, raa himo'a mereei

¹ Iesu-ro aa'oi-ka, ruu iimatomudio uubi eito, "Raara hiiro-hiuro dubu ata, ai-pemidio, ruu raa himo'a dubui-ro pemea'aa raarai. Raara hiiro-hiuro dubui ai-poduu'aimo, ruu raarai iemea'aa dubui-ro ruu raarai ai-pomohu'omai. ² Kiauka, ruu aho'ootiai-ka rioi eito, ida paa'o, 'Ra'u-rie ara raau, moo-ro ai-riromidio, uubi re'ei-da? Moo rema'ai turiaha roo oma'ati emerai geuai, mabu roo moo raara emea'a meree aibo bia, do'ou modau-die, oo'ai a'ai himioi eito.' ³ Ka raarai iemea'aa dubui-ro, himia poromoadu'o, 'Moo epuu dubui-ro, omodadeai a'ai oma'ati-da, moo ra'u ododiai ra'ai? Moo pupuo hi'a bia, boboi iobuti, kamia moo hiipo-ka, uubi imoaroi. ⁴ Iee, do'ou moo umoo tauo rii'i maaka, moo ra'u a'ai ra'ai, ka moo oma'ati emehei-da, moo taitai uubi emidioi a'ai kaumo, rii-ro moo rii motoi eito, ge'ii rautu o'opoi a'ai kaumo.'

⁵ "Ka raa himo'a dubui-ro, raarai iima'ati uubi iaho'oi-ka, ruu epuuhoro dubui, raarai ma omoaimutiimoi-ri. Ruu-ro meree atai atohetai-ka, 'Roo re'ei-da, moo epuuhoro dubui, ra'aibou omoaimai-ro mii'a?' ⁶ Ruu-ro omoaimai-ka. 'Orime herei haridere (100) gaigarua.' Raa himo'a mereei-ro poduu'ai, 'Roo omoaimai araa-rie, emi'ei, ka pipiti-ha (50) i'ati.' ⁷ Ka ruu-ro atai atohetai-ka, 'Roo ra'aibou omoaimai-ro moo'a?' Ida ruu-ro omoaimai-ka, 'Turiaha gaa'ubuo tauseri (1,000), geega'eega apoho uiti-ka.' Ka raa himo'a mereei-ro, aa'oi-ka, 'Roo omoaimai pepai ararie, eiti-haridere-ha (800) i'ati.'

⁸ "Aa'o emerai iorododiaiai-da, memiho raara himo'a dubui, epuuhoro dubui-ro, ai-pemarahue, mabu raarai iemea'aa dubui-ro, iododiai mo'ui, ruu-ro mea hi'a-ha, pea'aa. Ka ara hepui uubi mo'ui hi'a-ka, aami'a uubi rautu raara idodiai, irai hehei uubi ibai bia."

⁹ Kaida Iesu-ro paa'o, "Ri'o moo-ro, ai-riduu'ai, ri'o himia riarraamu orododiaimo, ara hepui raarai rautu, ka aa'o raarai oropoi'oi a'ai-da, ri'o ge'ii rautu ma ii'opaimoi-ka, tutuu oroi'io motoi eito. ¹⁰ Bo'u-rie, keeke raarai meaha imaa'otidioi, ka ruu-ro, geega'eega raarai mea hi'a-ha, imaa'otidioi a'ai. Kamia bo'u-rie keeke raarai meaha imaa'otidio tiato, ka ruu-ro geega'eega raarai mea hi'a-ha imaa'otidioi a'ai bia. ¹¹ Kamia ara hepui raarai, ri'o-ro meaha imaa'otidio tiato-ra, ka ri'o-ro meamea hi'a raarai meaha imaa'otidioi a'ai bia. ¹² Kamia dubbii dubu ata, raarai ri'o-ro emamaa'otidio tiato-ra, ka ri'o himia raarai, ima'ai a'ai bia.

¹³ "Raa himo'a mereei-ro, reto'a epuuhoro dubuoti, raa himo'a a'ai modobo bia. Ruu-ro atai rio tiato ema'ai a'ai, ka ata behai rio ema'ai a'ai. Kamia roo-ro, Aiai Iehomai-re, mori-re, gaa'u-ha imoabai modobo bia."

*Bubui iimoadu'uti-ka**(Matiu 11:12-13; 5:31-32; Maka 10:11-12)*

¹⁴ Pariseia uubi-ro, Iesu ioroadu'uti madei ioromidioumoi-da, mari pema'aimo, mabu rii rio hi'a-ka mori, ¹⁵ ida Iesu-ro aa'oi-ka, “Ri'o aa'o uubi-ka, boi'o-ro mi'atidio duumo, aami'ai idomai gaboi-da ma imarahueumoi-ri, irai Iehoma umoo-ka, ri'o kaukai. Uubi-ro, ri'o pai iraromo raarai, Iehoma idomai-da, hobou raa-ka.

¹⁶ “Mose bubui-re, kamia himogabo uubi-ro i'atimoi-re, ra'u iimatomudioumo imoo'u, Ioare Bapatiso himioi eito, aa'o himiou didimoi-da, Aiai Iehoma pai emidio erarai, mea madei ai-pimoadu'utimo. Kamia hiiro uubi, pauoi-to iidoo toto a'ai kaumo. ¹⁷ Irai aahuu hi'a-ka, aramo-ra, hepu-rai, ma araatoaimo, ii modobo bia bubui hapuo keehi ata, omodadeai.

¹⁸ “Dubu ata oboi aia memeheai, kaida oobo ata amomia, ruu imo a'ai-ka, kamia bo'u-ro momia emeheai oboi, ruu rautu imo-ka.”

Raara hiiro-hiiro dubui, Rasaro rautu

¹⁹ Kaida pimoadu'o ara obeegiri Iesu-ro. “Raara hiiro-hiiro dubu ata, ai-porododiatutidio, geema'eema hi'a ta'ii hipurai-da, kamia ioroi'ioi, ho'u hi'a poroi'io, turiaha himioi. ²⁰ Kamia raara tiato dubu ata, ruu pairai, Rasaro, turiaha ruu tuupi umai haa-ro pii'a, ruu ai-poa'oiadioumo raara hiiro-hiiro dubui, birii eito. ²¹ Ruu rio a'ai-ka, raara hiiro-hiiro dubui, araaho iiho du to'urei, ma iihoi-ri, kamia umui oo'umoi-ka, ruu umai ma ohomeumoi-ri.

²² “Ka raara tiato dubui iihiai-ka, ka arerui-ro, ruu urioi aiha pomodaumo Aberahamo taitai eito. Kaida raara hiiro-hiiro dubui rautu aiha piihiai, uu'umaimoi-ka. ²³ Kaida, giimui uubi re'ei-da, geega temeteme pa'ai, ida iimaromiaida, pemee'a Aberahamo au'o hi'ai-da, Rasaro ruu kekai-da pemidio. ²⁴ Kaida geega madei-to paa'o, ‘Aba Aberahamo, moo gii'epu rema'ai! Rasaro otiodoai tu hurai oboi-da ma odobai, ka moo totobei guua'o ma rododiai, mabu moo temeteme hi'a-ka, ara erai tuiai-da.’

²⁵ “Irai Aberahamo-ro, omoaimai-ka, ‘Moo meree, roo-ro amiraromo, roo ioroi'io himioi-da, rooi-do meamea hi'a raarai-ro pii'a, irai Rasaroi-do memiho hi'a raarai-ro, pii'a. Ka ruu do'ou ge'ii-daka, ahiau-da, kamia roo, temetemei-daka, irehie'ei-da. ²⁶ Kamia ire gomo hi'a boboi ireirie rimo ipituiiai-da, kaida bo'u rio-rie oo'ui, modobo bia, kamia modobo bia meree ata ma aabui roo hapuoi eito.’ ²⁷ Raara hiiro-hiiro dubui-ro aa'oi-ka, ‘Aba Aberahamo, moo ai-roroaro, Rasaro otiodoai ma odai, moo abeai motoi eito. ²⁸ Moo riami'oi tu-hapuo (5) ohio bai'o-ka, moo rio-ka ruu ma odai, rii umoo idodiai, rii oo'u toe-ka temeteme mati eito.’

²⁹ “Aberahamo-ro aa'oi-ka, ‘Mose, kamia himogabo uubi, i'atimo madei rii umoo-ka, rii-ro ma oromidioi.’ ³⁰ Raara hiiro-hiiro dubui-ro, omoaimai-ka, ‘Irai, Aba Aberahamo, meree ata aia meibua, iihiai-da, ka ma odai-ri, rii iduu'ai, ka rii irehe'eai a'ai kaumo, memihoi-da.’ ³¹ Irai Aberahamo-ro aa'oi-ka, ‘Rii Mosei-re, kamia himogabo uubi-rei eito iroomidio tiato-ra, ka iihiai-da eibuai a'ai meree, madei oromidioi a'ai bia.’ ”

17*Memihoi-da iiraahioi**(Matiu 18:6-7,21-22; Maka 9:42)*

¹ Iesu-ro ruu iimatomudio meree eito aa'oi-ka, “Uubi memihoi-da iiraahioi a'ai raarai ai-iobodiituti kaumo, irai memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, aa'o erematuhuti oomahoro a'ai meree eito. ² Memiho-ka meree ata gigii-da, ro'oa kopi geega otohiai, ka tibiri tuiai-da ma epeduai, irai memiho hi'a-ro oo'ai a'ai meree keehi ata bo'u-ro momodau memiho raara ma a'ai-ri. ³ Kaida meaha ma erea'ai roo ra'u ma'ai.

“Kamia roo riaraamui memiho oroi'io ama'ai, erehei-to ma otomui, ida ruu memiho oroi'ioi aia memeheai, ka ruu memihoi ma emapihiti. ⁴ Kamia rooi-do memiho oroi'io

ama'ai, himio gaa'ui goroi-da semeri (7) modoboi-to, ka orooho semeri (7) himio gaa'u-gaa'ui-da, ruu-ro aia maa'otuti, 'Moo memiho oroi'ioi tauo pirimeheai', ka roo-ro ruu memihoi ma emapihiti."

Pupuo iraromoi-ka

⁵ Iiapui made himo'a uubi-ro aa'oi-ka, Paidubui eito, "Rimo pupuo iraromoi geega'eega rimododiai."

⁶ Paidubui-ro imoaimai-ka, "Ri'o pupuo iraromoi hi'uai hura keekei aibo-ra, ka ri'o-ro ara ru'a geegai oduu'ai a'ai kaumo, 'Roo aa'uubai hipi rautu turiaha, ka odau tibiri tuiai-da ma araraaro,' ka ruu-ro, roo aa'o modoboi ododiai a'ai."

Himo'a mereei, oma'ati-ka

⁷ "Kamia ri'o gaa'ubuo ata, himo'a meree rautu-ra, ida hepui ma auhioi, ee, mamoei ma ia'ai hau'ii-da, ida aa'o re'ei-da araimai-da, roo-ro ruu oduu'ai ama'ai, dui hioito ma iihoi-ri? ⁸ Abiarie! Modobo bia! Roo-ro ruu oduu'ai a'ai, 'Moo adimo dui remaumodii, meaha orododiai, ka roo dui iito hipurai oromio, ka moo roomoto, moo riiho-ka, riidio-ka, roo dui didimoi-to iihoi a'ai.' ⁹ Himo'a mereei, iraromoi a'ai bia epuuhoro dubui-ro, keito made ma ema'ai ruu rioi ododiai-ri. ¹⁰ Aa'o emerai-ka roo rautu, roo ododiai-ri oduu'ai raarai turiaha aia midodiai, ma aa'oi, 'Rimo raa himo'a uubi beha-ka, rimo himia oma'ati ra'ai kaumo.'"

Iesu-ro, teri (10) dububai'oi iidomoiai-ka

¹¹ Iesu gaboi iimada'ui-da, Samaria-ra, Garereia-rai, ieremahiaimo hia'ei-ha podau, Ierusaremai-to. ¹² Iesu go'oto ata podoro, ida pimee'a, teri (10) dububai'o mobibi gimoi rautu, rii au'oi haato pitoo'utiimo. ¹³ Ida pai rautu madei-to paa'oumo, "Iesu-o! Epuudubu-o! Rimo gii'epu rima'ai!" ¹⁴ Iesu-ro, rii iimee'ai-da piduu'ai, "Odaumo, Iehomai-do poue ema'atidio dubui-ro, ri'o ma ima'eemuti."

Ka rii iodaumo goroi haato, tamai oodomoiaumo-ka. ¹⁵ Ata gaa'ui-ro himia iereemee'ai-da, ruu tauo-ha poodomoia, ka ruu iaraimai-da Iesui-do, Iehoma geega'eega madei-to, pamarahue. ¹⁶ Ruu iimohorai-ka, Iesu oto re'ei-da, keito made aa'oi-ka. Aa'o dubui Samaria dubu-ka. ¹⁷ Iesu-ro aa'oi-ka, "Ire hiei-da turiaha imodomoiaumo teri-da (10), rairi (9), hei'e-ra? ¹⁸ Mabui ra'u-rie, mati ata meree haa-ro araimai, Iehoma emarahuei?" ¹⁹ Iesu-ro aa'o-ka ruui-do, "Eibua, odau, roo pupuo iraromoi-ro, roo mea tauo ododiai maaka."

Uubihaubi Mereei oo'ui a'ai himioi (Matu 24:23-28,37-41)

²⁰ Himio ata, Pariseia uubi aami'a-ro, Iesu atohetaimoi-ka, "Iehoma pai emidio erarai raa himiou oo'ui ma'ai?" Ruu-ro, rii imoaimai-ka, "Iehoma pai emidio erarai, roo-ro ea'ai-ri iraromo emerai-da, ea'ai a'ai bia. ²¹ Meree ata-ro, araibau aa'oi a'ai bia, 'Emee'a araarie!' Kamia, 'Au'oirie!' Mabu Iehoma pai emidio erarai ri'o re'ei-da ireirie."

²² Ida Iesu-ro ruu iimatomudio uubi eito aa'oi-ka, "Himio ata oo'ui a'ai, roo-ro rio hi'a a'ai a'ai, Uubihaubi Mereei oo'ui a'ai himioi ma ea'ai-ri, irai roo-ro ea'ai a'ai bia. ²³ Aami'ai-ro aa'oi a'ai kaumo ri'oi-do, 'Emee'aumo, au'oirie!' Kamia, 'Emee'aumo araarie!' Irai odai bia kekai eito oohoi. ²⁴ Aromoi hapuo atai-da, bereberei aia meremabeai, ruu hehei-ro aromoi adiai a'ai, ka hehei aabui a'ai hapuo atai eito, ka Uubihaubi Mereei himioi-da, aa'o emerai orododiai a'ai. ²⁵ Irai epuui-da, ruu geema hi'a riibo, omi'ai a'ai, ka maraibo duumo, do'ou ara himioi uubi-ro. ²⁶ Roa himioi-da, ioo'a emerai oo'ai a'ai, Uubihaubi Mereei himioi-da. ²⁷ Turiaha uubi, iho idioi pa'aimo, upi dubu iiorooboumo, ida poo'u aa'o himioi, Roa oroi-ka pee geegai-da, borei ioo'ui-da turiaha uubi aiha piimoto, rituo-rituo-ha. ²⁸ Roti himioi-da, ioo'a emerai, turiaha uubi iho idio, oroomoamee, iodouti, kamia ititi pa'aimo. ²⁹ Irai

aa'o himioi-da, Roti-ro, Sodoma go'oto geegai iemeheai-da, erai erara hi'a ro'oa kopi-kopi rautu, aromoi-da mihaei emerai paa'o, turiaha aiha piimoto. ³⁰ Aa'o emerai orododiai a'ai Uubihaubi Mereei himioi oo'ui a'ai-da. ³¹ Aa'o himiou-da, meree ata motoi ubui-dara, ruu oo'uoi a'ai bia, motoi rioi-da raarai ma imidai-ri. Aatu emerai meree ata hau'ii-dara, ruu araimai a'ai bia motoi eito, raarai ma imidai-ri. ³² Iraromaimo Roti, ooboi! ³³ Boi'o-ro miraromo duumo, rii oroi'ioi iraaho'oi, iatoai a'ai kaumo, kamia boi'o oroi'ioi miatoai duumo, rii oroi'ioi iraaho'oi a'ai kaumo. ³⁴ Ri'o moo-ro ai-riduu'ai araibau, aa'o duoi-da, reto'a mereeti, gaa'u-ha irobui a'ai, atai eidai a'ai, atai emeheai a'ai. ³⁵⁻³⁶ Reto'a (2) ooboti, raa-hurai iatu'uti a'ai kaido, atai eidai a'ai, atai emeheai a'ai.” ³⁷ Iimatomudio mereei-ro, Iesu atohetai-ka, “Hei'erie, Paidubu-o?” Ruu-ro imoaimai-ka, “Rituo tuupi ratii-darie, oa'oai odabuai a'ai kaumo, hi'ei-da.”

18

Irudeme obeegiri-ka

¹ Ka Iesu-ro ruu iimatomudio mereei obeegiri imoadu'oi-ka, rii ma imatomudioi-ri, rii turiaha ma irudemeumo aiboi, ka irudemei-da rii ha'ima a'aimo'ai-ri. ² Iesu-ro aa'oi-ka, “Go'oto ata-to ai-pemidio bubui umoo hi'a dubu ata, Iehomai-do toe i'atidio bia, kamia uubi imaabeedio bia. ³ Ka oobo himu ata, aa'o go'otoi-da pemidio, ruu ai-poroohodio, aa'o dubui eito, ruu kiritooto iema'atidio mereei bubui-da ma omodadeai-ri. Ruu-ro aa'oi-ka, ‘Moo romoabai, moo meree ata-ro kiritooto rema'atidio!’ ⁴ Tutuu himio, ruu rio tiato pi'atidio omoabai, irai iarai-da, ruu himiaido oromoadu'oi-ka, ‘Moo Iehomai-do toe i'atidio bia, kamia moo uubi imaabeedio bia, ⁵ irai ara oobo himui-ro, turiaha himioi moo aiha romorooho, aa'o rau-ri, moo-ro ea'ai ra'ai ruu odomoiai bubui-da. Mabu moo-ro a'ai tiato-ra, ruu aiha oroohoi a'ai, ka iarai-da, moo ha'ima ododiai a'ai!’ ”

⁶ Ka Paidubui-ro aa'oi-ka, “Oromidioumo, ire bubui umoo hi'a dubui aa'o raai, irai ruu memiho-ka. ⁷ Ida Iehoma-ro, ruu himia uubi bubui-da imoabai ama'ai, ruu himio-ra duo-raida atohai-ri, ma imoabai-ri? Modobo-ka. Kamia ruu-ro rii emera-ha imoabai ama'ai? Abiarie, modobo bia. ⁸ Moo-ro ri'o ai-riduu'ai, rii rioi-da bubui-da imoabai a'ai, ka hio hi'ai-to ododiai a'ai. Irai Uubihaubi Mereei oo'ui a'ai-da, pupuo iraromo mo'ui emee'ai ama'ai ara hepui-da?”

Reto'a dubuoti irudemeai iodaido obeegiri-ka

⁹ Aami'a uubi-ro ai-piraromoumo, rii beha mea-ka, rii iraromoi-da uubi ami'ai mea bia, kaida pimoadu'o Iesu-ro, ara obeegiri. ¹⁰ “Reto'a dubuoti, ai-pioido irudeme motoi-da irudemeai, atai Pariseia dubu-ka, atai taketi imoamee dubui-ka.

¹¹ “Ka Pariseia dubui ruu himia-ha pitoo'a, iirudemeai-da paa'o, ‘Iehoma-o, moo keito raa'o rooi-do, moo turiaha uubi aibo bia, moo iho-toto meree bia, moo erematuhuti meree bia, kamia moo imo-dubu bia, kamia moo aire taketi imoamee dubui aibo bia. ¹² Moo puura gaa'ui goroi-da reto'a himio, ima'ui emidioi-ka, kamia moo puura gaa'ui goroi-da, imee'atuti teri (10) raarai-da, gaa'ubuoi roo ema'ai-ka.’

¹³ “Irai taketi imoamee dubui au'o aibo haato pitoo'a, ruu hohoi imaromia bia aromoi eito, gomoi arama'edeai-ka, ida paa'o, ‘Iehoma-o, moo gii'epu rema'ai, moo memiho meree-ka.’ ” ¹⁴ Iesu-ro aa'oi-ka, “Ri'o moo-ro ai-riduu'ai, riiti iodaidoi-da himia-himia motoi eito, Iehoma hohoi-da mea hi'a ii'i mereei taketi iimoamee dubui-ka, Pariseia dubui bia. Boi'o-ro, moroomomiourio duumo, rii ioruoi a'ai kaumo, kamia boi'o-ro, moromomoruodio duumo, rii iioi a'ai kaumo.”

Iesu-ro meree keekei iaho'oi-ka (Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

¹⁵ Uubi aami'ai, meree keekei ai-pimoo'umo, Iesu tui rii ho'ui-da ma iaa'oi-ri, kaida iimatomudio mereei-ro, iea'aumoi-da erehe madei-to pima'oumo, ¹⁶ irai, Iesu-ro

meree keekei aiha piaho'oo, ida paa'o "Imeheaimo, meree keekei moo'umo-ka mooido, mabu Iehoma pai emidio erarai, rii aibo uubi-ro eidai a'ai kaumo. ¹⁷ Moo-ro ri'o ihaha riduu'ai, bo'u-ro eidai tiato ma'ai, meree keehi aibo, Iehoma pai emidio erarai, ruu-ro odoroi a'ai bia."

*Raara hiiro-hiiro dubui-ka
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)*

¹⁸ Iuda epuuhoro dubu ata-ro, Iesu atohetai-ka, "Mea imatomudio dubu-o, moo ra'u ododiai ra'ai tutuu oroi'ioi ma reidai-ri?"

¹⁹ Iesu-ro, ruu atohetai-ka, "Roo-ro moo ra'u-ri meai-to raho'oo? Meree gaa'u ata mea bia, Iehoma beha-ka. ²⁰ Roo umoo-ka Iehoma bubui, 'Imo a'ai bia, ma'oamo a'ai bia, piro a'ai bia, meree ata paira ematuhuti aibo, aho'oi bia, roo maamu-ra, abea-rai, ma imaabei.'"

²¹ Aa'o dubui-ro omoaimai-ka, "Moo keehibuoi imoo'u do'ou, moo-ro ara bubui turiaha tauo pirimaabedio."

²² Iesu-ro aa'o madei ioroomai-da, ruui-do aa'oi-ka, "Gaa'u hi'a raa ireirie, roo-ro ma ododiai, roo re'ei-da ii'aa raarai turiaha ta'ii-to ita omameumo, ka mori raara tiato uubi ita ima'ati, kaida roo-ro, meamea raarai imee'ai a'ai aromoi-da, ka oo'u, moo robodo." ²³ Irai aa'o dubui-ro, ara madei ioroomai-da, ruu gii'epu hi'a pa'ai, mabu ruu raara hiiro-hiiro dubu-ka.

²⁴ Iesu-ro, ruu gii'epu hohoi iea'ai-da, paa'o, "Aahuu hi'a-ka, raara hiiro-hiiro mereei-ro, Iehoma pai emidio erarai goroi odoroi, ²⁵ aahuu-ka kameri, iroi ga'erei ma odoroi, kaida aahuu hi'a-ka raara hiiro-hiiro mereei-ro, Aiai Iehoma pai emidio erarai goroi odoroi."

²⁶ Ioromidioumo uubi-ro, ruu atohetaimoi-ka, "Ka roo aa'o raarai ihaha-ro oo'aato, tutuu oroi'ioi bo'u-ro eidai ma'ai?"

²⁷ Iesu-ro imoaimai-ka, "Ra'u-rie modobo tiato raai uubi eito, Iehomai-do modoboka."

²⁸ Kaida Petero-ro aa'oi-ka, "Ka ma emee'a, rimo go'oto-go'otoi ai-pirimeheaimo, roo ma robodoumoi-ri."

²⁹ Iesu-ro aa'oi-ka rii-do, "Moo-ro, ri'o ihaha riduu'ai, meree ata-ro, go'otoi aia memeheai, ooboi-re, riarauui-re, maamu-ra abea-raire, kamia mereei-re, Iehoma pai emidio erarai iraromoi-ri, ³⁰ ruu-ro hiiro hi'a meai imidai a'ai ara oo'a himioi-da, ka tutuu oroi'ioi, ema'ai a'ai oo'ui a'ai himioi-da."

*Iesu iihiai ioadu'oi-ka Ierusaremaato
(Matiu 20:17-19; Maka 10:32-34)*

³¹ Iesu-ro ruu iimatomudio tuero (12) mereei, imodadeai-ka kekai eito, ida paa'o rii-do, "Oromidioumo! Rimo ai-riioo kaumo Ierusaremai-to, ka turiaha raarai iaha hi'ai oobodi a'ai kaumo himogabo uubi-ro i'atimo emerai Uubihaubi Mereei-ri. ³² Ruu ema'ai a'ai kaumo Iuda guui-da paira tiato uubi eito, ka madei-da emerioi a'ai kaumo, omomoruodioi a'ai kaumo, ka oobei-da mamouti duumo. ³³ Ka rii-ro ruu ororihoi a'ai kaumo, ka mai'ia duumo rituo-ha, irai reto'a-gaa'u (3) himioi didimoi-da, oroitorai a'ai oroi'ioi eito."

³⁴ Irai iimatomudio tuero (12) mereei-ro, umoo ii'imo bia, ruu turiaha iaa'o raarai, madei iha hi'ai ai-pimoapi'oma rii re'ei-da, kamia rii-ro umoo ii'imo bia, Iesu ioroadu'uti raarai.

*Iesu-ro idomai tiato dubui iodomoiai-ka
(Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)*

³⁵ Iesu Ieriko taitai ioohiai-da, idomai tiato dubu ata, gaboi barai-da pemidio, ai-poroarodio. ³⁶ Kaida piromidio uubi hiroi iorohotutimoi-da, ruu-ro araatoi-ka, "Ra'u ma'ai duumo?"

³⁷ Rii-ro ruu oduu'aimoi-ka, "Rasareta dubui Iesu-ro orohodi."

³⁸ Ruu-ro geema madei-to aa'oi-ka, "Damida mereei Iesu-o, moo gii'epu rema'ai!"

³⁹ Iesu hoho re'ei imada'uimo uubi-ro udoi-to ai-pemaa'oumo, ka oduu'aimoi-ka piroha ma ii'i-ri, irai pairautu hi'a madei-to aa'oi-ka, “Damida mereei-o, moo gii'epu rema'ai!”

⁴⁰ Iesu iimada'ui-da, oto'ai-ka, ida paa'o, “Omoo'umo,” ka omoo'umoi-ka Iesu taitai eito, Iesu-ro atohetai-ka, ⁴¹ “Roo ra'u rio ma'ai, moo-ro ma romododiai?” Ka ruu-ro omoaimai-ka, “Paidubu-o, moo rio-ka ma ria'a.”

⁴² Iesu-ro aa'oi-ka ruui-do, “Ka ia'a! Roo pupuo iraromoi-ro, tauo odomoia maaka.”

⁴³ Ruu idomai gaa'u hi'a-ha odomoiai-ka, kiauka aiha pomahoro Iesu obodoi, Iehoma emarahue-ha. Turiaha uubi-ro iea'aumoi-da, Iehoma aiha pemarahunueumo.

19

Iesu-ra Sakaio-rai

¹ Iesu Ieriko iodoro-i-da, go'otoi tui'ai imada'ui omahoro-i-ka. ² Aa'o re'ei-da taketi iimoamee uubi epuuhoro dubu ata pairai-ka, Sakaio, ruu raara hiiro-hiuro dubu-ka. ³ Ruu rio-ka Iesu ma emee'ai, ruu bo'u-rie, uubi hiuroi tui'ai-da, irai modobo bia mabu ruu komubuo dubu-ka ⁴ Aa'o ra'u-ri, ruu hioi-to podau rii epuui-da gaabi aibo ru'ai piro Iesu ma ea'ai-ri, mabu Iesu aa'o re'ei gaboi-ha orohodi a'ai-ri. ⁵ Iesu aa'o mati eito ioo'ui-da, imaromia-i-da paa'o Sakaio-i-do, “Sakaio, oruo hioi-to, mabu moo roo motoi-da emidioi ra'ai ara himioi.” ⁶ Sakaio hio hi'a-ha poo'uo, ka Sakaio-ro Iesu ge'ii hi'a rautu po'opai. ⁷ Turiaha iomahoro-i-da, iea'aumo uubi piro-piro made aa'oumoi-ka, “Ara dubui ai-odau memiho dubui motoi eito.” ⁸ Sakaio ioto'ai-da paa'o, Paidubui eito, “Paidubu-o, oromidio! Moo raarai itodei ra'ai raara tiato uubi ma rima'ati-ri. Kamia moo-ro meree ata aia rematuhia, ruu iroidai raai omoaimai ra'ai, kamia ata reto'a-gaa'u (3), ruu ho'ui-da, ta'ii a'ai ra'ai.” ⁹ Ka Iesu-ro aa'oi-ka, ruui-do, “Ara motoi eito omoaabai, oroi'ioi tauo oo'u maaka, ara himioi-da. Mabu ara dubui Aberahamo aramui ata-ka. ¹⁰ Uubihauhi mereei ai-poo'u iaratoaimoi iohoi, ka ma imoo'ui oroi'ioi eito.”

Tuuoti (10) moto himo'a mereei obeegiri-ka (Matiu 25:14-30)

¹¹ Ida uubi-ro ara madei ioromidiumoi-da, Iesu-ro iemahurai re'ei-da omahoro-i-ka, ida pimoadu'o ara obeegiri. Ruu taitai hi'a-ka Ierusaremaato, kaida rii-ro ai-piraromoumo Iehoma pai emidio erarai ihaha-ka, oobodi a'ai. ¹² Kaida Iesu-ro paa'o, “Ho'u epuuhoro dubu ata, ai-podau au'o hi'a hepui-to, Pai ma edee'aumoi-ri, ka didimoi-to ma araimai go'otoi eito, pai ma emidioi-ri. ¹³ Ruu emehei tiatoi-da, ruu tuuoti (10) moto himo'a uubi iaho'otiai-ka, mori gaa'u-gaa'ui iima'ati-da, piduu'ai, 'Ita oroomaemeumo, ara mori-da, moo odai a'ai muioi-da.’ ¹⁴ Ruu himia uubi-ro, rio tiato pema'aimo, ruu pai ma emidioi-ri, ka aa'o ra'u-ri, made himo'a uubi pemetiidoaimo, didimoi-da, pai epuuhoro dubui, ma omoadu'oumoi-ri, 'Rimo rio bia ara dubui, rimo pai emidioi.’

¹⁵ “Aa'o dubui paidubu tauo pododiaimo, kaida iaraimai-da, made ede'ai-ka, ruu moto himo'a uubi ma oobodimoi-ri ruu hohoi-da, umoo ma ii'i-ri ra'aibou idodiaimo.

¹⁶ Epuu mereei oo'ui-ka, ida paa'o, 'Paidubu-o, moo tuuoti (10) mori hura-hura piridodiai, roo-ro irema'ai mori gaa'ui-da.’ ¹⁷ Ruu-ro aa'oi-ka, 'Mea hi'a pa'ai. Roo mea moto himo'a meree-ka. Roo keeke raarai-da iraromoi oo'ai-ri, roo moo-ro tuuoti (10) paipai go'oto epuuhoro ede'ai ra'ai.’ ¹⁸ Epuui moto himo'a mereei didimoi mereei, oo'ui-ka, ida paa'o, 'Paidubu-o, moo-ro tu-hapuo (5) mori hura-hura piridodiai, roo-ro irema'ai mori gaa'ui-da.’ ¹⁹ Aa'o moto himo'a mereei eito, ruu-ro aa'oi-ka, 'Roo tu-hapuo (5) paipai go'oto epuuhoro a'ai a'ai.’

²⁰ “Ata moto himo'a mereei oo'ui-ka, ida paa'o, 'Paidubu-o, ara-rie roo mori, moo-ro ai-piremedee'a, hipura keehi-da iretebei. ²¹ Mabu roo aahuu dubu-ka, kamia

roromo-ka, moo rooi-do toe pira'ai, roo raa bia, irai eidai-ka, ido'oi-ka roo-ro iodouti tiatoi.' ²² Ruu-ro aa'oi-ka aa'o mereei eito, 'Roo memiho moto himo'a meree-ka! Moo-ro roo himia madei modoboi-da odoboai ra'ai! Roo umoo-ka moo aahuu dubu-ka, kamia roromo-ka, moo raa bia irai eidai-ka, ido'oi-ka moo-ro iiodouti tiatoi. ²³ Kamia ra'u mabu ato-ra, roo-ro moo mori ii'a motoi-da emede'a tiato? Kaida moo-ro ma rimidai ho'ui-da ema'oai mori rautu, iiraimai-da.'

²⁴ "Kaida ruu-ro iotimo uubi eito aa'oi-ka, 'Mori omodadeaimo ruu re'ei-da, ka ema'aimo tuuooti (10) mori hurai i'apudio moto himo'a mereei eito.' ²⁵ Irai rii-ro paa'oumo, 'Paidubu-o, ruu tuuotii (10) mori hura-hurai imiohidio!' ²⁶ Ruu-ro pimoaimai, 'Moo-ro ri'o ai-riduu'ai, bo'ou re'ei-da mii'a raarai, ka hiiroi ruui-do ma ema'ai. Irai bo'u-ra raara tiatoi, ka ruu re'ei oo'a keehibuo rautu, turiaha ooaidai a'ai. ²⁷ Ka, do'o hi'ai, ire mooi-do heamo uubi, rii boi'o-ro rio tiato a'aimo, moo rii Paidubu ma rii'i, imoo'umo, ahioi eito ma imotoumo moo hohoi-da.' "

Iesu Ierusarema iodoroika
(*Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Ioare 12:12-19*)

²⁸ Iesu aa'o madei iaa'o didimoi-da, ruu rii epuui-da pidiai Ierusaremai-to. ²⁹ Ka ruu ioo'ui-da, Betapagi-re Betari-re go'otoi taitai, Orime ro'oai-da, ruu iimatomudio mereei-da, reto'ai (2) itiodoai-ka, epuui-da ma odaidoi-ri, ³⁰ ara madei rautu, "Odaido auoirie epuui oo'a go'otoi eito, ri'oiti iidoi-da emee'ai a'ai kaido oto'a hoho doriki ata orotohiatidioi-da, meree ata-ro emi'ei bia ruu ohui-da. Ita omopimoido, ka ita omoo'uido ara hiou eito. ³¹ Meree ata-ro aia maraato, ra'u-ri momopimo duumo, ita omoadu'oumo, 'Epuuhoro dubui rio-ka.' "

³² Iodaidoi-da, turiaha raarai Iesu-ro iaa'o emerai-ha pime'aaido. ³³ Riiti-ro doriki imi iomopimoidoi-da, doriki abeai-ro paa'o, riiti-do, "Ra'u-ri momopimo duido ri'oiti-ro?"

³⁴ Riiti-ro pomaaimaido, "Epuuhoro dubui rio-ka." ³⁵ Ka riiti-ro doriki aiha pomodaido Iesui-do, riiti turiaha ohui hipura tutu'utui, doriki ho'ui-da aiha piho'outido, Iesu omoabaidoi-ka, ma ioroi-ri. ³⁶ Iesu doriki-da ioo'ui-da, uubi hipura tutu'utui aiha piho'outimo gaboi ipi-da.

³⁷ Ruu ioo'ui-da Ierusarema taitai eito, Orime ro'oai ioruodio gaboi-da, ruu iimatomudio uubi geemai-ro, Iehoma pairautu madei-to pamarahueumo, kamia keito made aa'oumoi-ka, rii-ro turiaha pai raarai ia'aumoi-da.

³⁸ Rii-ro paa'oumo,
"Iehoma meai ai-oo'a, Paidubui-da,
bo'u-ro moo'u Iehoma pairai-da,
kamia miroi ai-oo'a aromoi-da,
ka ho'u hi'ai Iehomai, ai-remarahue kaumo!"

³⁹ Kaida aami'a Pariseia uubi-ro paa'oumo uubi tui'ai-da Iesui-do, "Imatomudio dubu-o, roo iimatomudio mereei erehe madei-to imaa'o piroha ma ii'imo!"

⁴⁰ Iesu-ro imoaimai-ka, "Moo-ro ri'o ai-riduu'ai, rii piroha amii'i duumo, ro'oa kopi-kopi-ro geega'eega made aa'oi a'ai kaumo."

Iesu-ro Ierusarema gii'epu pema'ai

⁴¹ Ruu iohi'iai-da go'oto geegai taitai eito, kaida ruu-ro iea'ai-da, idebi pema'ai. ⁴² Ka ruu-ro aa'oi-ka, "O, ri'o umo'u-ha umoo ita ii'imo, ri'o ge'ebadi ra'u-ro imomoo'ui ma'ai! Irai ri'o-ro do'ou ea'aa bia! ⁴³ Himio ata oo'ui a'ai, ri'o boho uubi-ro, ro'oa hepu marai-da iimoaa'ei a'ai kaumo, ka ri'o rioi-da imomurai a'ai kaumo, turiaha hapuo-hapuo-da. ⁴⁴ Ri'o ihaha itoe'auti a'ai kaumo, ka ri'o hoai rioi uubi-re, ro'oa kopi ata emehei a'ai bia, ruu himia boboi-da. Mabu ri'o-ro oibomaimo bia, Iehoma ioo'u himioi, ri'o imoabai."

Iesu irudeme motoi iodoroika
(*Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Ioare 2:13-22*)

⁴⁵ Iesu irudeme motoi iodoro-da, raarai ioromoameumo uubi ibodidioi omahoroika kekai eito. ⁴⁶ Ka rii iduu'ai-ka, "Iehoma made bukai-da tauo pi'atimo, 'Moo motoi irudeme moto-ka,' irai ri'o-ro ai-pemehe'eaimo piroi opi'o mati-to!"

⁴⁷ Turiaha himioi Iesu ai-pimatomudiotuti, irudeme motoi-da. Ka Iehoma poue ema'ati uubi epuuhoro uubi-re, bubui imatomudio uubi-re, kamia uubi epuuhoro uubi-re, rii rio-ka Iesu ma ai'iaumo. ⁴⁸ Irai rii-ro ruu ma ai'iaumo gabo emeeme'a bia, mabu turiaha uubi ruu-ha poromidioumo. Rii rio bia made ipi ata ihimoi.

20

Iesu erarai bo'u-ro ema'ai
(Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

¹ Ata himioi Iesu irudeme motoi-da uubi pimatomudio, ka pai meai madei imoadu'uti-ka, Iehomai-do poue ema'atidio uubi epuuhoro'oi-re, bubui imatomudio uubi-re, ka pai uubi-re turiaha oo'umoi-ka Iesui-do. ² Kaida paa'oumo ruui-do, "Rimo ma riduu'ai, ra'u eraraato ma'ai roo-ro ara raarai? Bo'u-ro ema'ai roo erarai, ara raarai ma a'ai-ri?"

³⁻⁴ Iesu-ro rii pimoaimai, "Do'ou moo-ro ri'o ai-riatohetai, moo ma roduu'aimo, Ioare uubi oboi-da imaaheemo erarai Iehoma re'ei-da agoo'u, ee, uubi re'ei-da agoo'u?"

⁵ Rii himia-ro omahoroika oromoamoi, "Rimo-ro ra'u aa'oi ra'ai duumo? Rimo-ro aia raa'o duumo, 'Iehoma re'ei-da poo'u,' ruu-ro aa'oi a'ai, 'Ka ra'u mabu-ra ri'o pupuo iraromoi Ioareato ide'a, tiato?' ⁶ Kamia rimo-ro araibau araa'o duumo, 'Uubi re'ei-da poo'u,' ara uubi hiiroi-ro, rimo ro'oa kopi-da iama'adei a'ai kaumo rituo-rituoha, mabu rii iraromoi-da umoo tauo pii'imo, Ioare himogabo dubu-ka." ⁷ Kaida rii-ro pomaaimaimo, "Rimo umoo bia ara erarai aati-da oo'u."

⁸ Kaida Iesu-ro paa'o rii-do, "Ka moo-ro ri'o iduu'ai a'ai bia, ra'u eraraato ra'ai ara raarai."

Mire pa'eai ea'a uubi
(Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)

⁹ Kaida pimoadu'o Iesu-ro uubi ara obeegiri, "Dubu ata, mire pa'ea pioodouti, ka ima'ai-ka ma emea'aumoi-ri uubi eito, ka go'otoi iemeheai-da, tutuu hi'a-ha pemidio iodau mati-da. ¹⁰ Himioi iohiai-da mire hurai ma ido'oumoi-ri, himo'a mereei otiodoai-ka, ruu mire pa'eai emea'ai imeheai uubi eito, ruu omotoodeai mire hurai ma ema'aimoi-ri, irai pa'eai emee'ai imeheai uubi-ro himo'a mereei ai-pamo'oboumo, imotiodoaimo araimai tuhaito-ha. ¹¹ Ka ata himo'a mereei otiodoai-ka, irai mire pa'eai emea'ai imeheai uubi-ro ai-pai'iaumo, iema'aumo, otiodaimoi-ka araimai tuhaito-ha. ¹² Kaida potiodoai ata himo'a mereei, mire pa'eai emea'ai imeheidio uubi-ro aiha pama'adeumo, rato-ratoi rautu omohu'oi-ka kekai eito. ¹³ Kaida mire pa'eai rautu mereei-ro paa'o, 'Moo ra'u a'ai ra'ai? Moo himia hi'a meree ohioi otiodoai ra'ai, ea'ai-da ihaha-ka, rii-ro ruu emaabei a'ai kaumo.' ¹⁴ Irai mire pa'eai ea'aumo uubi-ro iemee'aumoi-da, rii himia poroduu'aimo, 'Ara pa'eai rautu dubui mereei-ka, ma rai'iaumo rituo-ha, ka ruu raarai, rimo raara-ro ma ii'ai-ka.' ¹⁵ Kiauka rii-ro, ruu omohu'oi-ka, mire pa'ei-da, rituo-ha imai'iaumo."

Iesu-ro iatohetai-ka, "Ka ra'aibou-rie, mire pa'eai rautu mereei ra'u a'ai ma'ai mire pa'eai ea'a uubi eito? ¹⁶ Ruu oo'ui a'ai, aa'o uubi rituo-ha mimoto-die, ka mire pa'eai ima'ai a'ai aami'a ea'a uubi-do."

Uubi-ro ara madei ioromaimoi-da, kaida paa'oumo, "Ihaha bia!"

¹⁷ Ka Iesu-ro rii hohoi iarodio ida piatohetai, "Irai Iehoma made bukai ra'u oroadu'o toto ma'ai, ara made diamoi-da?"

'Ro'oa kopi moto ititi uubi-ro memihoi-ri araiboi, oroameheai a'ai, ka ruu emaabe ro'oa kopi-ro orododiai a'ai, rii turiahai-do.'

18 Turiaha uubi boi'o-ro mirahio duumo ara ro'oa kopi ho'ui-da, orotoe'auti a'ai kaumo kerekere-ha, kamia ire ro'oa kopi meree ata ho'u ato amirahiai, aa'o mereei patapata hi'a-ha ododiai a'ai."

*Iesu taketi-ri iatohetaimoi-ka
(Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)*

19 Bubui imatomudio uubi-re, ka Aiai Iehomai-do poue ema'atidio epuuhoro uubi-re, ai-piraromoumo Iesu aiha ma o'apuaimo. Mabu rii umoo tauo pii'imo, Iesu-ro iimoadu'o obeegiri-da rii ai-pimoo'amo, irai rii toe pa'aimo uubi eito. 20 Ka rii-ro a'ai emera pororohoumo. Rii-ro uubi aami'a ta'ii pa'aimo, Iesui-do ma orooahu'omaimo, rii aa'oi a'ai madei iaha-ka. Kaida pitiodoaimo Iesu ora'e ma emede'aumo aami'a atohetaiato. Ka ma ema'aimo ruu Roma Gamarai erara a'ai epuuhoro uubi tui eito. 21 Ara ta'ii ia'aimo uubi-ro paa'oumo Iesui-do, "Imatomudio Dubu-o, rimo umoo-ka roo aa'o raai-re, kamia imatomudioi-re, meaha-ka, rimo umoo-ka roo gaa'u emera-ka turiaha uubi eito, kamia Iehoma gaboi iha hi'ai imatomudio. 22 Rimo riduu'ai, rimo himia bubui imoamoi ara'ai duumo, Gamara Kaisarai-do taketi a'ai-da, ee, imoamoi a'ai bia-ra?"

23 Irai Iesu-ro umooi ii'i-da, rii erematuhuti, ida paa'o rii-do, 24 "Moo meree ata-ro mori hura gaa'u ma romoahu'omai. Bo'u paira-ra hoho-rai-ra ara?"

Rii-ro pomaaimo, "Gamara Kaisara."

25 Ka Iesu-ro paa'o, "Ka meaha-ka, Kaisara raai ma ema'ai Kaisarai-do, Iehoma raai ma ema'ai Iehomai-do."

26 Hie'ei-da uubi hohoi-da, ruu ora'e emede'ai modobo bia, ruu himia madei-da, ka rii madei iimoaimai emerai ioromidioumoi-da, hoho-ha pereme'aumo kiauka piroha pii'imo.

*Oroihi iraimai a'ai kaumo oroi'ioi eito
(Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)*

27 Sadusi uubi-ro aa'oi, uubi oroihi-da ireibuai a'ai bia, rii ami'a-ro oo'umoi-ka Iesui-do ida paa'oumo, 28 "Imatomudio dubu-o, Mose-ro ara bubui rimoi-do pi'ati, 'Dubu ata aia miihiai, ida ooboi meree tiato-ha amemeheai, ruu riararamui-ro oobo himui ma omiai, ka meree ma ime'aido, ka iihiai dubui mereei-to ma iaho'oumoi-ka.' 29 Ai-pemidioumo riararamui, turiaha semeri (7), epuu mereei oobo omiai-ka, irai meree imee'a tiatoi haato piihiai. 30 Ka ruu iobodoi-ro omiai-ka aa'o oobo himui. 31 Ka meree ipiai-ro omiai-ka, aatu emerai raaha-ro pobodi turiaha aa'o semeri (7) eito. Rii aiha poroihimo meree ime'atuti tiatoi haato. 32 Iarai aa'o oobo himui iihiai-ka. 33 Kaida oroihi ireibuai a'ai himioi-da oroi'ioi eito, ruu bo'u oobo-ro oo'ai ma'ai? Mabu turiaha semeri (7) dubu-ro poromoameheumo."

34 Iesu-ro pimoaimai rii, "Do'ou ara himioi-da, upi dubui ai-orobo kaumo. 35 Boi'orie Iehoma aa'oi-da meai, rii ireibuai a'ai kaumo ioroihimo re'ei-da, ka emidioi a'ai kaumo oo'ui a'ai himioi-da, irai rii oroboi a'ai bia. 36 Rii arerui aibo orododiai a'ai kaumo, oroihi a'ai bia. Rii Iehoma meree-ka, mabu rii ireibuai a'ai kaumo oroi'ioi eito. 37 Ka Mose himia-ro aahuu pododiai oroihi ireibuioi a'ai kaumo oroi'ioi eito. Erai-ro iiruro bu'i ioadu'o made ipi-da Paidubu ai-poadu'o, 'Aberahamo Iehomai-ka, Isa'ako Iehomai-ka, kamia Iakobo Iehomai-ka.' 38 Ruu oroi'io uubi Iehoma-ka, ruu oroihi uubi Iehoma bia, turiaha uubi ai-roroi'io kaumo Iehoma hohoi-da."

39 Bubui imatomudio uubi aami'ai-ro paa'oumo, "Imatomudio Dubu-o! Roo madei oaimai mea hi'a-ka." 40 Kamia rii toe piraromoumo aami'a atohetai made ma aa'oumoi-ri.

*Iehoma-ro iapui mereei iaratoumoi-ka
(Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)*

⁴¹ Iesu-ro iatohetai-ka rii, “Ra'aibou-da maa'o duumo, Aiai-ro iapui mereei, Damida aramui-ro oo'ai a'ai? ⁴² Kamia Damida himia-ro ai-paa'o rahoa'e bukai-da, 'Paidubui-ro, moo Pai eito paa'o, “Emi'ei ara hio'ou-da, moo iha-tui hapuoi-da, ⁴³ modau-die moo-ro roo boho uubi aia ride'a roo otoi goroi-da oto imoti toto aibo”’ ⁴⁴ Ka ra'aibou-darie ruu Damida aramui? Damida-ro ruu ai-poibomai ida paho'o, 'Paidubu.’”

Bubui imatomudio uubi ma eremaabei
(Matu 23:1-26; Maka 12:38-40)

⁴⁵ Ka turiaha uubi ruu ioromidioumoi-da, Iesu-ro paa'o ruu iimatomudio mereei eito, ⁴⁶ “Ri'o ita eremabeumo bubui imatomudio uubi eito, boi'o-ro moroa'oiadio duumo muari hi'a hipura tutu'utui rautu, rii rio-ka imaabe rautu ma i'opoumo eremaro mati-da. Hoho re'ei totoi rio-ha a'ai-ka, idabu motoi-da ma emi'eitutimo, kamia meamea mati-ha ma iiohoumo mahuai-da. ⁴⁷ Rii-ro imatuhutidio kaumo himu upibai'oi, motoi piro ma ima'aimoi-ri. Kamia irudeme made tutu'utui aa'oi-ka ma imarahueumoi-ri! Rii imidai a'ai riiboi memiho hi'a-ka!”

21

Oobo himui gii'epu raai-ka
(Maka 12:41-44)

¹ Iesu-ro, keka-kekai iarodioi-da pia'a, raara hiiro-hiuro uubi gii'epu raai idi'amoumoi-da, irudeme motoi mori idi'amo re'ei-da. ² Ida pea'a Iesu-ro raara tiato hi'a oobo himui-ro mori hura keeketi iiomiai-da. ³ Kaida ruu-ro paa'o, “Ri'o moo-ro ihaha riduu'ai, ara raara tiato oobo himui-ro ede'a geega hi'ai aami'ai rautu idoboai-da. ⁴ Turiaha uubi aami'ai gii'epu raai iema'aimoi hiuroi-da pitoodemo, irai oobo himui ruu raara tiato hi'ai-da pede'a, ruu ma oroi'ioi raai.”

Iesu-ro irudeme motoi ioadu'oi-ka
(Matu 24:1-2; Maka 13:1-2)

⁵ Iimatomudio meree aami'ai irudeme motoi poadu'oumo, ea'ai-da mea hi'a-ka, mea hi'a ro'oa kopi-kopi-da pididimo, kamia tomio hi'a gii'epu raarai iema'atimo emerai Iehomai-do. Kaida Iesu-ro paa'o, ⁶ “Turiaha ri'o-ro ara mia'a duumo raarai, himio ata oo'ui a'ai, ro'oa kopi gaa'u ata ruu himia boboi-da emeheai a'ai bia, turiaha ipeduai a'ai goroi eito.”

Auma-ra oromodoboarai
(Matu 24:3-14; Maka 13:3-13)

⁷ Rii-ro atohetaimoi-ka, “Imatomudio Dubu-o, ara raai ra'u himio oobodi ma'ai? Ka ra'u-ro oobodi ma'ai, aa'o raai oobodi a'ai himioi taitai-da?”

⁸ Iesu-ro paa'o, “Ita eremabeumo, meree ata-ro imatuhia'a, hiuro uubi moo pairai-da oo'ui a'ai kaumo, aa'oi a'ai kaumo, 'Moo ruu-ka!' ka 'Himioi tauo ohiai maaka!' Irai rii ibodoumo'a. ⁹ Toe a'aimo'a, ri'o-ro iromidioi a'ai raarai, boho arai'ia, kamia haharubuae a'ai, araibau raarai aiha oobodi a'ai kaumo hepui-da. Irai ara raarai-ro aa'o bia oropoi'oi himioi taitai-ka.”

¹⁰ Ruu ioroadu'uti-da, paa'o, “Pa'a atai-ro pa'a atai heamo ema'ai a'ai, gaa'u hapuoi pa'ati arai'iai a'ai kaido. ¹¹ Ka memiho hi'a mumu'oi orohoi a'ai kaumo, du tiato himioi, kamia himia-himia hoho gimoi iobodi a'ai kaumo, turiaha mati-da, ka aromoi-da toe hi'a iobodi tiato raarai, iobodituti a'ai kaumo. ¹² Moo mabu ato, ara raarai oobodi tiatoi-da, ri'o iohii a'ai kaumo, mimodoboarai duumo, ka mide'a duumo, ma imahibaimoi-ri idabu motoi-da, ka mide'a duumo, du'i motoi-da, kaida imodai

a'ai kaumo pai uubi-re, epuuhoro uubi-rei hohoi eito. ¹³ Ka ri'oi-do mea hia'ei-ro orododiai a'ai, geua ma imoadu'oumoi-ri. ¹⁴ Raarai orododiai tiato himioi-da, iraromoi gaa'u-ha ma ide'ai, ka roo iraromo hi-ro-hi-ro a'ai a'ai bia, roo himia-ro ra'aibou oromoatuei ma'ai. ¹⁵ Mabu ri'o moo-ro mea made, kamia moo'ui ima'ai ra'ai, ka roo aa'oi a'ai madei rii-do heamo meree ata-ro omotaumai modobo bia. ¹⁶ Ri'o abea maamui-ro, ri'o raami'oi-ro, ri'o guu uubi-ro, ka ri'o taitai riaroomui-ro, ima'ai a'ai kaumo epuuhoro uubi eito, aami'ai iimotoi a'ai kaumo rituo-rituo-ha. ¹⁷ Moo mabu ato, roo turiaha uubi-ro udo rautu araiboi a'ai kaumo. ¹⁸ Irai ri'o epuui-da, muho gaa'u ata araatoai a'ai bia. ¹⁹ Aahuu-ha ma ooti, ka ri'o oroi'ioi iapudui a'ai kaumo.”

Iesu-ro Ierusarema otoa'uti ioadu'oi-ka
(Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

²⁰ Iesu-ro paa'o, “Roo-ro ea'ai a'ai Ierusarema oomaa'ei a'ai kaumo, heamo uubi-ro, ka roo umoo-ha ita ii'i, taitai-ka Ierusarema otoa'uti. ²¹ Kaida boi'o-rie Iudeaato, ma odaudioi hioi-to ro'oa'i eito, ka go'oto geegai-da boi'o-rie, ma odaudioi, ka boi'o-rie aami'a mati-da, iidoi bia go'oto geegai eito. ²² Ka aa'o himioi Iehoma kamai ara'ai himioi-ka, Iehoma made bukai-da i'atimo emerai ihahai ma oobodi-ri. ²³ Aa'o himioi-da memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, topii rautu upi-re, kamia meree guge rautu maami'oi eito! Kaida, pauo hi'a oroi'ioi ara hepu ho'ui-da irahiai a'ai, ka Iehoma udoi uubi eito a'ai a'ai. ²⁴ Aami'ai hapuo-hapuo hi'ua e'akerei-ro iimotoi a'ai, aami'ai itohiti a'ai kaumo ma imodaumoi-ri aami'a hepui eito. Iuda guui-da paira tiato uubi-ro Ierusarema atu'uti a'ai kaumo, modau-die, rii himioi mohiai.

Uubihabi Mereei oo'ui a'ai emerai-ka
(Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

²⁵ “Aami'a aape raara iobodi a'ai kaumo, himioi-da, omei-da, kamia oro'ioi-da. Ara hepu geemai-da, emidioumo uubi, pauo hi'a iraromo rautu emidui a'ai kaumo, kamia toe a'ai a'ai kaumo, tibiri aubo geema'eemai diamoi oromidui a'ai-da. ²⁶ Aromoi ii'a raarai oomuoi a'ai-da, uubi toei-da iimoo'obeaitutii a'ai kaumo, rii omoti a'ai-da, ra'u-ro oobodi ma'ai duumo ara hepu geemai-da. ²⁷ Kaida rii-ro ea'ai a'ai kaumo Uubihabi Mereei dumoi goroi-da oo'ui a'ai, ruu himia erarai-re, kamia geega hi'a tomioi rautu. ²⁸ Ara raarai orododiai omahoroi-da, ita itoo'aumo, epuui ma imi'aimo, mabu ri'o oroi'ioi eidai taitai-ka.”

Ru'ai obeegiri imoadu'oi-ka
(Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

²⁹ Kaida rii pimoadu'o Iesu-ro ara obeegiri, “Ma iraromoumo, hura iihodio ru'ai gaabii aibo, kamia aami'a ru'ai-re. ³⁰ Ri'o-ro rii ia'ai-da pahai ioboodi amomahoro duumo, roo umoo ii'i a'ai, tuomoi himioi taitai-ka. ³¹ Aatu emera gaboi-da, ri'o-ro ia'ai a'ai kaumo ara raarai ooboodimoi a'ai emerai, ri'o umoo ii'i a'ai kaumo Iehoma pai emidio erarai oo'ui taitai-ka.

³² “Moo-ro ri'o ihaha riduu'ai, ara raarai ooboodimoi a'ai kaumo, do'ou emidio uubi oroihi tiatoi-da. ³³ Aromo-ra hepu-rai oropoi'oi a'ai kaumo, irai moo madei oropoi'oi a'ai bia.”

Meaha erea'aumo

³⁴ “Meaha ma erea'aumo, ri'o kaukai iiho-ra, idio-ra geega'eegai-da riibo idodiai bia, kamia kaukai iraromo hi-ro-hi-roi-da riibo idodiai bia, ara hepui oroi'ioi pauoiri, mabu aa'o himioi-ro ri'o ora'ei emerai iiohiai toe-ka. ³⁵ Mabu aa'o himioi oo'ui a'ai, turiaha uubi eito, ara hepu geegai-da. ³⁶ Meaha ma erea'ai, kamia ma irudemei pupuoi-ri, ka ri'o pupuo-ha oti a'ai kaumo, iobodi a'ai raarai goroi-da, kaida ito'ai a'ai kaumo Uubihabi Mereei hohoi-da.”

³⁷ Iesu irudeme motoi-da pimatomudiodio, himioi imatomudioi-da, ka adimoi-ro ohiai-da, odai-ka kekai eito, ka duoi Orime ro'oai-da opoi'oi-ka. ³⁸ Turiaha himioi duoduo hi'ai, turiaha uubi odai-ka irudeme motoi eito, ruu ma oromidioumoi-ri.

22

Iesu piroha gabo pomoohoumo ma ai'iaumoi-ri
(*Matiu 26:1-5,14-16; Maka 14:1-2,10-11; Ioare 11:45-53*)

¹ Iaupai tiato parama mahuai a'ai himioi, taitai-ro ioohiai-da. Aa'o mahuai pairai-ka, Orohodi Mahua. ² Iehoma poue ema'atidio uubi epuuhoro uubi-re, ka bubui imatomudio uubi-re, rii toe pa'aimo uubi eito. Kaida piroha gabo pomoohoumo, Iesu rituo-ha ma ai'iaumoi-ri.

³ Ka Satari-ro Iudasi iimamii-ka, ruu paira atai Isikariota, Iesu iimatomudio tuero (12) mereei ata-ka. ⁴ Ka Iudasi odai-ka, oroadu'uti poue ema'atidio uubi epuuhoro uubi-re, kamia irudeme motoi idomai uubi epuuhoro rautu, ra'aibou ima'ai ma'ai ruu-ro, Iesu rii-do. ⁵ Rii ge'ii pa'aimo, ka rii made gaa'u paa'oumo, ruu mori-to ta'ii a'ai. ⁶ Iudasi rio ii'i-ka, ida poomahoro, mea gabo ioohoi, Iesu ra'aibou ima'ai ma'ai rii-do, uubi umoo ii'i tiato-ha.

Orohodi mahuai ireemaumodimoi-ka
(*Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Ioare 13:21-30*)

⁷ Himioi oohiai-ka, iaupai tiato parama mahuai-ri, mamoe da'oda'o ma iimotoumoi-ri, Orohodi Mahuai eito. ⁸ Iesu-ro itiodoi-ka, Petero-ra, Ioare-rai, ara madei rautu, “**Odaido, Orohodi ihoi ereemaumodi, ma riihoumo.**”

⁹ Riiti-ro atohetai-ka ruu, “Rimo-ro ratii-da ereemaumodi miraromo, roo-ro?”

¹⁰ Ruu-ro imoaimai-ka, “**Ri'oiti odai a'ai-da, go'oto geegai-da, dubu ata obo gaigaruai omodai a'ai, ruu-ro ri'oiti imee'ai a'ai. Ita obodoido, ruu odoroi a'ai motoi rioi eito.** ¹¹ **Ka ita aa'oido motoi rautu dubui eito, Imatomudio dubui-ro ai-aa'o maaka rooi-do, “Hei'e-rie, ruu iimatomudio mereei rautu Orohodi Mahuai ihoi a'ai ruu'ai?”** ¹² **Ka ruu-ro ri'o imapui a'ai geema ruu'a ata, emidiori-re, kamia ihoi totoi-rei rautu, ho'ui motoi ruu'ai-da. Ka hie'ei-da turiaha raarai ita ereemaumodiido.**”

¹³ Ka riiti iodaidoi-da, raarai Iesu-ro iaa'o emerai-ha, pimee'aido. Kiauka rii ereemaumodi-ka, Orohodi Mahuai.

Paidubui eito iraromo iho
(*Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koriti 11:23-25*)

¹⁴ Himio mabui ioohiai-da, Iesu iho totoi taitai-da emi'ei-ka, ruu iiapui made himo'a uubi rautu. ¹⁵ Ruu-ro aa'oi-ka rii-do, “Moo ihaha rio pira'ai ara Orohodi Mahuai ri'o rautu ma riihoi-ri, moo riibo ei dai tiatoi-da! ¹⁶ Kamia moo-ro ri'o araibau riduu'ai, ara mahuai moo-ro ata ihoi a'ai bia, modau-die mahuai ihahai moobodi, Iehoma pai emidio erarai-da!”

¹⁷ Ka Iesu-ro mire koimoi eidai-ka, Iehomai-do keito made aa'oi-ka, kaida paa'o, “Eidaimo araa-rie, ka ereema'atimo ri'o himia-ro. ¹⁸ Ka moo-ro ri'o ai-riduu'ai, do'ou moo-ro ara mire oboi ata idioi a'ai bia, modau-die Iehoma pai emidio erarai moo'udie.”

¹⁹ Ka ruu-ro parama hapuoi eidai-ka, Iehomai-do keito made aa'oi-ka, ehebiai-ka, rii-do ima'ai-ka, ida paa'o, “Ara moo tuupi-ka, ri'o-ri rima'ai, araibau ita i'atidioumo, moo ma riraromoumoi-ka.” ²⁰ Gaa'u emerai gaboi-da, mire koimoi ima'ai-ka rii-do, iihoumo didimoi-da aa'oi-ka, “Ara mire koimoi Iehoma oio aa'oi-da rereemedee'a kaumo, moo orai-da rahiai, ri'o-ri oruodii.

²¹ “Irai ma emee'aumo, gaa'ubuo ata, moo oa'uei a'ai mereei, ruu moo rautu-ka, araa-rie ihoi totoi-da. ²² Uubihubi Mereei iihiai a'ai, Iehoma-ro orododiai iiraromo emerai, irai memiho hi'a-ro oo'ai a'ai, moo uubi eito oa'uei a'ai mereei eito.”

²³ Ka rii himia-ro araatohei oomahoro-ka, riiato bo'u-ro a'ai ma'ai ibai.

Bo'u-ro oo'ai ma'ai pai

²⁴ Iimatomudio uubi himia oomahoroi-ka eemaa'oi, riiato uubi-ro bo'u iraromai ma'ai duumo, ruu pai-ka. ²⁵ Iesu-ro aa'oi-ka rii-do, “Tuda guui-da paira tiato pai uubi, rii erara-ka rii himia uubi, ka erara uubi-ro, araaho'oo kaumo pairai, ‘uubi imoabai uubi’. ²⁶ Irai ara hioi gaboi bia ri'oi-do, kaida, ri'o tuiiai-da geema mereei, keehibuo meree aibo ma ii'i, ka epuuhoro mereei, himo'a meree aibo, ma orododiai. ²⁷ Bo'u-ra geemai, dui iiho beha emi'ei mereei-ra, ee dui ereema'ati mereei-ra? Ie, emi'ei mereei, irai moo ri'o tuiiai-da, ereema'ati meree-ka.

²⁸ “Ri'o ihaha tauo pemidioumo moo rautu, moo iremahibaitutiimo goroi-da. ²⁹ Kaida moo Abeai-ro irema'ai pai erarai, ri'o ma rimeme'euatidiori, ka moo-ro ri'o, aatu erarai ima'ai ra'ai. ³⁰ Moo pai emidio erarai-da, ri'o moo iiho toto-i-da, iihora, idio-rai a'ai a'ai kaumo, ka ri'o pai uhui-da emi'eituti a'ai-da, imeme'euatidiori a'ai kaumo, Isara'era tuero (12) pa'ai.”

*Petero-ro Iesu atuhei ioadu'oi-ka
(Matiu 26:31-35; Maka 14:27-31; Ioare 13:36-38)*

³¹ Iesu-ro aa'oi-ka, Simora Peteroi-do, “Simora, Simora, oromidio! Satari made tauo eidai maaka, ri'o turiaha ma imahibaitutui-ri, ru'a hurai ma imamuhu'uuti emerai. ³² Irai moo tauo rirudemea maaka roo-ri, Simora-o, roo pupuo iraromoi iiraahiai'ai-ri. Ka roo erehe'eai a'ai-da moo-i-do, roo riaruumui pupuo ita idodiai.”

³³ Petero-ro omoaimai-ka, “Paidubu-o, roo aia modau du'i motoi eito, kamia iihiai eito, moo rautu-ka.”

³⁴ Iesu-ro omoaimai-ka, “Petero, roo ai-roduu'ai, roo-ro moo reto'a-gaa'u (3) atuhe made aa'oi a'ai, roo umoo bia moo, himioi ooaho taitai-da, kokoroi made aa'o tiatoi haato.”

Mori haa'oi-re, ipi haa'oi-re, ka e'akerei-re

³⁵ Kaida Iesu-ro iatohetai-ka, ruu iimatomudio mereei, “Moo-ro ri'o iiritiodoi-da, aa'o himioi mori ioidio haa'o, ipi haa'o kamia oto tama tiato, ri'o re'ei-da ata raa, agororoo?”

Rii-ro omoaimai-ka, “Ata raa bia.”

³⁶ Iesu-ro aa'oi-ka, “Irai do'ou, bo'u re'ei-da moo'a mori ioidio haa'o, kamia ipi haa'o, ma eidai, ka bo'u-rie heamo e'akere tiatoi, tuupi erara hipurai ta'ii-to ma edee'ai, ka gaa'ubuo ma eidai. ³⁷ Ka ri'o moo-ro ai-riduu'ai, Iehoma made bukai-da tauo pi'atimo, ‘Ruu memiho uubi-da ai-poodabuai’, ihahai ma obodi moo-ri, mabu moo-ri, ra'u i'atiimo, ihahai eito ai-obodii kaumo.”

³⁸ Ka iimatomudio mereei-ro paa'oumo, “Paidubu-o, ma imee'a, araa-rie reto'a heamo e'akereeti.” Ruu-ro imoaimai-ka, “Kiauka.”

*Iesu iirudemei-ka Orime Ro'oai-da
(Matiu 26:36-45; Maka 14:32-42)*

³⁹ Iesu-ro go'oto geemai emehai-ka, ruu i'atidio emerai, odai Orime Ro'oai eito. Ka iimatomudio mereei ruu rautu podaumo. ⁴⁰ Ka ruu aa'o mati-da iereedee'ai-da, ruu-ro aa'oi-ka rii-do, “Irudemeumo, mabu erematuhuti oo'ui-da, ri'o iiraahio toe-ka.”

⁴¹ Kiauka, ruu araahu'iodoi-ka rii re'ei-da, ro'oa kopi ma ehui'ai au'oi emerai, popu-popu iimohorai-ka irudemeai-ri. ⁴² Ruu-ro aa'oi-ka, “Aba-o, roo rio-ra, ara temeteme koimoi omodadeai mooato, irai moo rioi obodoo'a, roo rioi moo-ro eidai ra'ai.” ⁴³ Ka aromoi areru ata oobodii-ka ruui-do, ka ruu pupuo ema'ai-ka. ⁴⁴ Ka ruu kaukai-da geema riibo peidai, ka pupuo hi'ai-to pirudemea, ka bua'eai orai aibo paramio, hepui eito.

⁴⁵ Irudeme re'ei-da, otoo'ai-ka araimai, iimatomudio mereei re'ei eito, ida pimee'a, rii gii'epu iraromo pauoi-da, ha'ima uroi pirobu. ⁴⁶ Ka ruu-ro aa'oi-ka rii-do, “Ri'o ra'u

uro-ha mirobu? Ireibuaumo ma irudemeumo, ka erematuhuti oo'ui-da, ri'o iiraahio toe-ka.”

Iesu oohiai-ka

(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Ioare 18:3-11)

⁴⁷ Iesu ioroadu'uti haato pereede'aumo uubi hiroi, Iudasi-ro pimoo'u, Iudasi tuero (12) iimatomudio mereei ata-ka. Ruu oo'ui-ka Iesu ma ohomeai-ri. ⁴⁸ Ka Iesu-ro aa'oi-ka, “Iudasi, Uubihauhi Mereei roo-ro ohomeai-da amoa'ue?”

⁴⁹ Kamia iimatomudio mereei-ro, oobodi tooto ia'ai rai iea'aumoi-da, rii-ro Iesui-do aa'oi-ka, “Paidubu-o, rimo-ro heamo e'akerei-da, rii aia rimooto duumo?” ⁵⁰ Kiauka rii gaa'ubuo atai-ro, Iehoma poue ema'atidio uubi, epuuhoro dubui moto himo'a mereei, iha hapuoi hepato i aiha patui'a.

⁵¹ Irai Iesu-ro aa'oi-ka, “Kiauka, ata a'ai'a.” Ruu-ro aa'o dubui hepato i aihimodi-ka aiha poateai.

⁵² Poue ema'atidio uubi epuuhoro uubi-re, ka irudeme motoi idomai uubi epuuhoro uubi-re, kamia pai uubi-reiro, poo'umo Iesu oohiai, Iesu-ro aa'oi-ka rii-do, “Ri'o e'akerei-re, kamia e'ai rautu ma oo'umo, moo ri'o piro mereei-ra? ⁵³ Turiaha himioi, moo ri'o rautu piremido irudeme motoi-da, ka ri'o-ro emahibaimo bia, moo oohiai. Irai do'ou, ri'o oma'ati himioi-ka, du'i erarai oo'ai-da.”

Petero-ro Iesu iatuhei-ka

(Matiu 26:57-58,69-75; Maka 14:53-54,66-72; Ioare 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Ka rii-ro Iesu oohiaimoi-ka omodai, Iehoma poue ema'atidio uubi epuuhoro dubui motoi rioi eito, ka Petero-ro auo'auo-ha pobodoo. ⁵⁵ Erai adoroumomi-ka aa'o motoi ipitui'ai hau'ii-da, ka Petero-ro imodabu'ai-ka erai iema'oidioumo uubi. ⁵⁶ Ka moto himo'a oobo ata-ro emee'ai-ka erai kekai-da, pupuo hi'ai-to, taitai hi'ai-da poibomatidio, ida paa'o, “Ara dubui Iesu rautu-ka.”

⁵⁷ Irai Petero-ro atuhe made paa'o, “Oobo, moo umoo bia ruu.”

⁵⁸ Ka ipi-ro iopo'i didimoi-da, dubu ata-ro Petero oibomai-ka, ida paa'o, “Roo rautu, rii ata-ka!”

Irai Petero-ro pomoaimai, “Dubu-o, moo bia.”

⁵⁹ Himio mabu gaa'u iorohodi didimoi-da, dubu ata-ro erehei-to paa'o, “Thaha-ka, ruu Iesu rautu ka, mabu ruu Garereia dubu-ka.”

⁶⁰ Irai Petero-ro pomoaimai, “Dubu-o, roo ra'u maa'oi, moo umoo bia!”

Gaa'u hi'a-ha ruu ioroadu'uti goroi haato, kokoroi madei aa'oi-ka.

⁶¹ Ka Paidubui ierehe'eai-da, gamo'o-ha emee'ai-ka Petero, kaida piraromai, Petero-ro, Paidubui iaa'o madei, “Roo-ro moo reto'a-gaa'u (3) atuhe made aa'oi a'ai, roo umoo bia moo, himioi ooaho taitai-da, kokoroi made aa'o tiatoi haato.” ⁶² Ka Petero iohuu'oi-da, geega idebi pa'ai.

Iesu iomomoruodiuomo ka iama'edeumo

(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

⁶³ Ka Iesu ioohiaimo uubi-ro ai-pomomoruodiuomo, kamia iama'edeumo. ⁶⁴ Rii-ro ruu idomai omopaimoi-ka, hipura kerei-da, ida erehei-to patoheemo, “Roo bo'u-ro momihia? Ma aho'oo!” ⁶⁵ Ka rii-ro ruui-do, hiro omodoboa made aa'oumoi-ka.

Iesu epuuhoro uubi hohoi-da

(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Ioare 18:19-24)

⁶⁶ Himioi ioahoi-da, pai uubi-re, Iehoma poue ema'atidio uubi epuuhoro uubi-re, ka bubui imatomudio uubi-re, iidabuaimoi-da gaa'u-ha, Iesu omoo'umoi-ka oroadu'uti, hoho re'ei eito. ⁶⁷ Rii-ro aa'oi-ka, “Rimo ma riduu'ai, roo Iehoma-ro iapui mereei-ra, ha?”

Ruu-ro rii imoaimai-ka, “Moo-ro ri'o aia riduu'ai, ri'o-ro umooi eidai a'ai bia, ⁶⁸ kamia ri'o moo-ro aia riatohetai, ri'o-ro moo madei omoaimai a'ai bia. ⁶⁹ Irai do'ou odai a'ai Uubihaubi Mereei, erara hi'a Aiai Iehoma iha tui hapuoi-da, emi'ei a'ai.”

⁷⁰ Rii turiaha-ro atohetaimoi-ka, “Roo Aiai Iehoma mereei-ra, ha?”

Ka ruu-ro rii madei imoaimai-ka, “Ka ri'o ruu aa'o kaumo, moo-ka.”

⁷¹ Ka rii-ro aa'oi-ka, “Rimo rio bia aami'a geua uubi, rimo-ro himia tauo roromai maakaumo ruu aa'o rai!”

23

Iesu ai-pomoo'umo Pirato hohoi eito

(Matiu 27:1-2,11-14; Maka 15:1-5; Ioare 18:28-38)

¹ Turiaha pa'ai iireibuaumoi-da Iesu omodaumoi-ka Pirato hohoi eito. ² Ka ruu emaa'oi omahoroumoumou-ka, “Ara dubui rimo-ro ai-roohiai maakaumo, mabu ruu-ro rimo uubi imoadu'uti madei-da kekai imodau, ruu-ro ai-imoadu'uti taketi a'ai moo'ai-ri Kaisarai-do, ka ruu-ro ai-aa'o ruu Aiai-ro iapui mereei-ka, ruu Paidubui-ka.”

³ Pirato-ro Iesu atohetai-ka, “Roo Iuda uubi Paidubui-ra, ha?”

Ka Iesu-ro ruu madei pomoumou, “Roo ruu aa'o.”

⁴ Kaida Pirato-ro aa'oi-ka, Iehoma poue ema'atidio uubi epuuhoroi-re kamia uubi-rei eito, “Moo-ro auma ata ememee'a bia ara dubui ma romodoboamoi-ri.”

⁵ Irai rii-ro erehe rautu aa'oumou-ka, “Ruu-ro Iudea uubi ruu imatomudio madei-da, ai-piapuhuti, Garereiaato pomahoro, kaida oo'u maaka ara hiou eito.”

Iesu Heroda hohoi-da

⁶ Pirato-ro ara madei ioromai-da ruu-ro araatoi-ka, “Ara dubui Garereia dubu-ra, ha?” ⁷ Pirato umoo ii'i-da, Iesu Heroda Pai iiemidio hepui meree-ka, aa'o rau-ri ruu ai-potiodoai Herodai-do, mabu Heroda aa'o himioi Ierusaremaato-ka. ⁸ Heroda iha ge'ii pa'ai Iesu iemee'ai-da, mabu Iesu pai tauo poromidio, ka tutuu hi'a pomoti ruu ma emee'ai-ri, Heroda-ro rio pa'ai, Iesu urio odaudio raa ata ma a'ai, ka ruu-ro ma ea'ai. ⁹ Ka Heroda-ro Iesu hiio hi'a raato patohe, irai Iesu-ro madei ata omoaimai bia. ¹⁰ Iehoma poue ema'ati uubi epuuhoroi-re, ka bubui imatomudio uubi-re, iadomaimoi-ka, ida idodiaimoi-ka erehe erematuhuti made aami'a, Iesu ma omoamomoi-ri. ¹¹ Heroda ruu himia heamo uubi rautu, Iesu ai-pemerioumo, ka eremabe tiato raara aami'a iema'aimo, mea hi'a hipura tutuu atimaimoi-ka, aiha potiodoaimo araimai Piratoi-do. ¹² Aa'o himiou haato, Heroda-ra Pirato-rai riaraamu pii'iido, epuui-to ara rau obodi tiatoi-da riiti udo-udo pemidioido.

Iesu Pirato hohoi eito ata pomoo'umo

(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Ioare 18:39—19:16)

¹³ Pirato-ro turiaha iaho'oi-ka, Iehoma poue ema'atidio uubi epuuhoroi'oi-re, uubi epuuhoroi'oi-re, kamia uubi rautu turiaha gaa'u-ha, ¹⁴ ida paa'o rii-do, “Ri'o-ro ai-omoo'u kaumo ara dubui mooi-do, ida aa'o kaumo, ara dubui-ro uubi kekai imodau. Irai moo-ro do'ou ri'o hohoi-da ruu ea'ai-da, moo-ro ruu re'ei-da ata raa memiho ememee'a bia, ri'o-ro ruu hobou aho'oo kaumo. ¹⁵ Heroda-ro gaa'u emerai-ka, ruu-ro ata memiho ememee'a bia, aa'o rauri otiodoai maaka araimai rimoi-do. Ara dubui-ro ata memiho raa ododiai bia ruu ma iihiai-ri. ¹⁶ Kaida moo-ro, ruu oohiidioi ra'ai ma ororihoumou-ri, ka omopiimoi ra'ai ma odai-ri.”

¹⁷⁻¹⁸ * Turiaha uubi-ro geega madei-to paa'oumo, “Iesu ai'iaumo, rimo-ri Barabasi omopiimoumo.” ¹⁹ (Barabasi go'oto geegai goroi-da uubi haharubuae pidodiai, kamia ruu-ro meree ata rituo-ha ai-pai'ia, aa'o rau-ri ruu du'i motoi-da pibi'aumo.)

* **23:17-18** Ipi madei 17 Ruka-ro i'ati bia, irai ai-piroaidaimo Mareko re'ei-da, aa'o rauri ahiou-da ede'a bia. Araibau aa'o; “Turiaha Orohodi Mahua himioi-da Pirato-ro gaa'ubuo meree ata omopiimoi-ka du'i motoi-da.”

²⁰ Pirato rio-ka Iesu omopiimoi, ka uubi ata iatohetai-ka. ²¹ Irai rii-ro geema madei-to paa'oumo, “Odo'aumo! Emadoumo! Odo'aumo ruu!”

²² Pirato madei reto'a-gaa'ui (3) iaa'oi-da ruu-ro aa'oi-ka, “Ruu memiho a'ai bia. Moo-ro ata raa ememee'a bia, ruu ma iihiai-ri! Aa'o rau-ri moo-ro ruu ororihoi ra'ai, ka romopiimo.”

²³ Irai rii madei pairautu hi'a paa'oumo, Iesu aiha ma odo'aumoi-ri. Kiauka iarai-da rii iaa'oumo madei modobo aiha pii'i. ²⁴ Pirato-ro aahuu ododia-ka uubi ioroaroumoi, Iesu ma ai'iaumoi-ri. ²⁵ Rii-ro rio ia'aimo mereei, haharubuae ia'ai kamia dubu ata iai'ia rituo-ha, ruu-ro omopiimoi-ka, ohuu'oi-ri, du'i motoi-da. Ka Iesu ai-pima'ai rii rioi ma ododiaimoi-ri.

Iesu Satauroi-da Pemadoumo

(Matu 27:32-44; Maka 15:21-32; Ioare 19:17-27)

²⁶ Kiauka, heamo uubi-ro Iesu iomodaumoi-da, dubu ata emee'aumoi-ka, satauroi emaa'otaimoi-ka, Iesu didimoi-da ma omodai-ri. Ruu pairai Simora-ka, Sairiri dubu-ka. Taitai-da mati ataato poo'u, go'oto geegai eito.

²⁷ Hiiro hi'a uubi-ro pobodoumo, ka rii ipi tui-ri da aami'a upibai'oi Iesu didimoi-da, gii'epu idebi ema'ai-ha pobodoumo. ²⁸ Iesu-ro rii iimeteai-ka, ida paa'o, “Ierusarema upibai'o! Moo idebi ema'aimo'a, irai ri'o himiai-re ri'o himia mereei-re idebi-ha erema'aimo. ²⁹ Mabu himioi ai-oo'u, uubi-ro aa'oi a'ai kaumo, ‘Mea hi'ai-ka kaaro upibai'oi, meree iotuti tiatoi, kamia iomoto tiatoi!’ ³⁰ Ire aa'o himiou-da, uubi-ro aa'oi a'ai kaumo ro'oa eito, ‘Rimo ohui-da irahiai!’ ka ro'oa keekei eito aa'oi a'ai kaumo, ‘Rimo riiate'emai!’ ³¹ Kaida araibau raarai aia morododiai duumo, moo oio ru'ai aiboka. Moo memiho tiato-ka, irai moo ai'ia toto a'ai kaumo. Ka ra'aibou oo'ai ma'ai, ri'oi-do? Ri'o mia toatoa ru'ai aiboka, erai-ro iruro.”

³² Reto'a dubui, turiaha riiti piro-ka, gaa'u-ha pimodaumo, ma imadoumoi-ri, Iesu rautu. ³³ Rii ioo'umoi-da mati ata-ka ai-paho'oumo “epuu horo”, Iesu hiei-da podo'aumo, ka piro mereeti-re, atai ruu iha tui hapuoi-da, atai kea'i tui hapuoi-da. ³⁴ Iesu-ro paa'o, “Aba-o, rii memihoi imapihiti! Rii umoo bia rii ra'u ma'ai duumo.”

Rii-ro kase orioumoi-ka, ruu hipurai, ma erema'aimoi-ri. ³⁵ Ka uubi iotimoi-da ruu iea'aumo, kaida Iuda epuuhoro uubi-ro ai-pemerioumo, “Ruu-ro aami'ai oroi'ioi-da tauo pidi'aamo, ka ruu himia ma erede'a oroi'ioi-da, ruu Aiai Iehoma-ro iapui Paidubui-ro oo'aato!”

³⁶ Ka heamo uubi-ro aatu emerai iemerioumoi-da, rii-ro didia mire obo ema'aimoi-ka. ³⁷ Ida paa'oumo, “Roo himia oromoabai, roo Iuda uubi Paidubui-ro oo'aato!”

³⁸ Ruu-ro omiorai-da pi'atimo ara madei, “Ara Iuda uubi Paidubui-ka.”

³⁹ Iamitidio piro mereeti atai-ro pupuoi-to aa'oi-ka Iesui-do, “Roo Iehoma-ro iapui Paidubui-ra? Roo himia-ro oroi'ioi-da erede'a, ka rimoiti-re.”

⁴⁰ Kamia piro atai-ro atai erehe rautu-ha pomoaimai, “Roo toe a'ai bia-ra Aiai Iehomai-do? Rimoiti temetemei emera temeteme eidai ruu. ⁴¹ Rimoiti himia ira'aido memihoi ta'ii rimidai kaido, irai ara dubui ata raa memiho ododiai bia.” ⁴² Kaida paa'o ruu-ro Iesui-do, “Iesu-o, roo pai emidio erarai rautu oo'ui a'ai-da, moo ita riraromo!”

⁴³ Iesu-ro ruu omoaimai-ka, “Roo moo-ro ihahai roduu'ai, do'ou roo moo rautu emidioi a'ai oropoi'o tiato oroi'io oo'a mati-da.”

Iesu iihiai-ka

(Matu 27:45-56; Maka 15:33-41; Ioare 19:28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ka himio mabui epuui pikui ohiai taitai-da, himioi hehei aiha poropoi'o, du'i-ro hepu geemai aiha patimai iodau himio mabui reto'a-gaa'ui-da (3) erede'ai-ka. Irudeme motoi iamitidio hipura geemai, aiha poroaha'a reto'a kere imorododiai. ⁴⁶ Iesu-ro geema madei-to paa'o, “Aba-o, moo urioi roo tui eito ai-remai.” Ruu aa'o emerai iaa'oi haato piihiai.

⁴⁷ Heamo uubi epuuhoro dubui-ro iea'ai-da iorododiai raai, ruu-ro Iehoma aiha pamarahue, kaida paa'o, "Iaha-ka, ruu mea hi'a dubu-ka." ⁴⁸ Ioodabuaimo uubi hiiroi-ro, iea'aumoi-da iorododiai raai, iiraimaimoi-ka gii'epu idebi rautu moto-motoi eito. ⁴⁹ Iesu Garereiaato iobodoumo upibai'oi-re, ruu umoo uubi-re, au'oi haato pito'utimo, ia'aimo raarai ma ia'aumoi-ri.

Iesu tuupi boboi-da ede'ai-ka

(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Ioare 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Dubu ata paira-ka Iosepa, Arimatea dubu-ka, go'oto ata-ka Iudea hepui-da. Ruu mea hi'a dubu-ka, ai-pomoti Iehoma pai emidio erarai ma oo'ui-ri, kamia ruu oroadu'uti paira meree ata-ka, irai ruu orodabuai bia rii iatomudioumo aiboi-re, kamia ia'aimo raarai-re'ei-da. ⁵² Ruu aiha podoro Pirato iemidio hohoi eito, Iesu tuupi-ri oroaroi-ka. ⁵³ Kiauka Iesu tuupi omoruoi-ka satauroi-da, mea hipurai-da aupoi-ka, aiha pede'a ioboboumo ro'oa uu'ui-da, epuui-to aa'o boboi-da rituo ata ede'a bia. ⁵⁴ Aa'o himiou Paraide-ka, Sabati omahoro taitai-ka.

⁵⁵ Ka Garereiaato Iesu iobodoumo upibai'oi, Iosepa rautu podaumo boboi ma emee'aumoi-ri, ka ma ea'aumo, Iesu tuupi ra'aibou ede'ai ma'ai, boboi rioi-da. ⁵⁶ Kiauka, rii iraimai-ka motoi eito, ribo mea raabari-re kamia herei-re ma eremaumodiimo tuupi eito.

Sabati-da rii hora-ka, aiha pemidioumo bubui-ro iaa'o emerai.

24

Iesu boboi-da

(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Ioare 20:1-10)

¹ Puura ihai duoduo hi'ai upibai'oi ieremaumodiimo mea ribo raabari-re herei-re rautu podaumo ro'oa uu'ui eito. ² Rii-ro ro'oa uu'ui hohoi iopatidio ro'oa kopi kekai-da pemee'aumo, tauo para'erai. ³ Ka rii iidoumoi-ka, irai Paidubui Iesu tuupi emee'aumo bia. ⁴ Ka rii moo'ui hiiro-hiuro piraroumo aa'o rai eito, ida reto'a dubuoti iobodidoi-ka hehe hi'a hipura rautu, rii kekai-da. ⁵ Ka iha toei rautu upibai'oi ihimaimoi-ka, hepui eito, kaida aa'o dubuoti-ro aa'oidoi-ka upibai'oi eito, "Oroi'io mereei rituo uubi re'ei-da, ra'u-ri moohoo duumo?" ⁶ Ruu arahiou-da bia, ruu tauo eibua maaka! Amiraromo duumo, ruu-ro ri'o iduu'ai madei ruu Garereiaato ri'o rautu iemididoi-da? ⁷ 'Uubihauhi Mereei ima'ai a'ai kaumo memiho uubi eito, moodo'a duumo, ka reto'a-gaa'u (3) himioi didimoi-da, ruu oroitorai a'ai oroi'ioi eito.' "

⁸ Ka aa'o upibai'oi-ro iraroumoi-ka Iesu iaa'o madei. ⁹ Rii ro'oa uu'ui-da iiraimaimoi-da, Iesu-ro iimatoumudiu iremeri (11) mereei uubi aami'ai rautu, turiaha raarai aiha pimoadu'utimo. ¹⁰ Rii-ka Maria Magadara, Ioara, kamia Maria Iemisi maamui, ka upibai'oi aami'ai-re, rii-ro pimoadu'oumo turiaha iobodimo raarai iipui made himo'a uubi eito. ¹¹ Irai rii-ro upibai'oi madei eidaimo bia, mabu rii madei amaamo-ha pimee'aumo. ¹² Irai Petero eibuai-ka, hio-ha podau ro'oa uu'ui eito, ruu ihimai-ka, ka ruu-ro Iesu iiaupoumo hipurai-ha pemee'a, ata raa tiato-ha, ruu araimai-ka pauo hi'a iraroumoi rautu iobodiimo raarai-ri.

Iesu iobodi-ka Emausi gaboi-da

(Maka 16:12-13)

¹³ Gaa'u himioi-da, Iesu iobodoumo uubi-da mereeti ata, ai-podaido go'oto ata Emausi-to, odooboi-da au'oi semeri (7) maire aibo-ka Ierusaremaato, ¹⁴ ka riiti-ro himia poroadu'utiido turiaha irododiaimo raarai. ¹⁵ Riiti oroadu'uti iatomudiuo, goroi haato Iesu himia tauo-ha poohi'iai riiti taitai eito, ka gaa'u-ha pimada'uubiimo. ¹⁶ Riiti-ro Iesu iea'aido, irai ata aibo-ka, oibomaido bia. ¹⁷ Iesu-ro aa'oi-ka riiti-do, "Ra'u moroadu'uti duido, ri'oiti imada'ui hobohoboi?"

Riiti piroha poto'aido gii'epu hoho-ha. ¹⁸ Atai, paira-ka Kiriopasi, ruu-ro Iesu atohetai-ka, “Roo Ierusaremai-to do'ou-ha amoo'u, roo umoo ii'i bia-ra iorohodi duumo himioti-da iiorododiai duumo raarai?”

¹⁹ Iesu-ro paraato, “Ra'u raara-rie?”

Riiti-ro pomoaimaido, “Ia'ai duumo raarai Rasareta Iesui eito. Ruu himogabo dubu-ka, ruu madei-re, ruu ia'ai raarai erara-ka Iehomai-re uubi-rei hohoi-da. ²⁰ Rimo imei'imotatidio uubi-re, Iehoma poue ema'atidio epuuhoro uubi-reiro, ai-ima'ai duumo ma ai'iaumoi-ri, ka iodo'a duumo. ²¹ Ka rimo-ro ai-piriraromoumo, ruu beha-ro Isara'era oroi'ioi-da ede'ai a'ai! Aami'a raarai kekai-da, do'ou reto'a-gaa'u (3) himioi-ka, ara raarai iobodi duumoi. ²² Kaida aami'a upibai'o-ro rimo pa'ai-da, rimo ai-rimaparuti duumo, rii duoduo hi'a odau duumo boboi eito, ²³ irai rii-ro ruu tuupi emee'aumo bia. Ka rii iiraimai duumoi-da, ai-aa'o duumo, arerui ai-oobodii maaka, kaida arerui-ro ai-aa'o ruu ai-oroi'io. ²⁴ Rimo pa'ai aami'ai-ro iodau duumoi-da boboi eito, raarai turiaha upibai'oi-ro iaa'o duumo emerai-ha ime'a duumo, irai rii-ro Iesu ea'aumo bia.”

²⁵ Kaida Iesu-ro paa'o riiti-do, “Ri'o amaamo hi'a-ka! Ri'o iraromoi emera hi'a-ka, himogabo uubi-ro turiaha iaa'oumo raarai pupuo iraromoi-da ma ide'ai! ²⁶ Modoboka, Iehoma iapui mereei araibau memiho temeteme ma imidai, ida ma odoroi Iehoma tomioi goroi eito.” ²⁷ Ka Iesu-ro iha meai-da imoadu'oi omahoroi-ka, titi-madei-ro, ruu iioadu'o emerai, Mose titi-da pomahoro, aiha podau turiaha himogabo uubi-ro, i'atimo titi aiha pipoi'o.

²⁸ Ka riibi ioo'umoi-da iodaumo go'otoi taitai eito, Iesu au'oi eito odau emera-ha podoboa. ²⁹ Irai riiti-ro aiha podu'aido, rimoiti rautu oo'u motoi eito, “Rimo rautu emidioi, himioi taitai hi'a-ka oropoi'oi a'ai, ka mati du'i-ro ai-eidai.” Kiauka, ruu odai-ka rii rautu emidioi. ³⁰ Ka ruu emi'ei-ka iihoi, riiti rautu, paramai eidai-ka, keito made aa'oi-ka Iehomai-do, ka aiha pehebia, ima'ai-ka rii-do. ³¹ Ka riiti idomai ihaha aiha piamodiido ruu oibomai-ka, irai Iesu riiti idomai gaboi haato paraatoai. ³² Riiti himia oromoadu'oi-ka, “Ruu-ro rimoiti irimoadu'uti-da gaboi ipi-da, kaida titi-madei iha meai-da mia irimoadu'uti, iaha, rimo kaukai-da ge'ii erai emerai agiradi?”

³³ Riiti gaa'u hi'a-ha pireibuaido iraimai Ierusaremai-to, ka hie'ei-da pimee'aido iremeri (11) iimatomudio mereei gaa'u-ha poodabuaimo aami'ai rautu, ³⁴ ida iodabuaimo uubi-ro paa'oumo, “Paidubui, tauo eibua maaka, ihaha-ka! Ruu tauo oobodi maaka, Simorai-do!”

³⁵ Ka epuui reto'ai-ro, rii-do ra'u-ro oobodi gaboi ipi-da, imoadu'oi-ka, riiti-ro ioibomaido emerai, Paidubui-ro paramai iehebiai-da.

Iesu iimatomudio mereei eito ioobodi-ka

(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Ioare 20:19-23; Apositoro 1:6-8)

³⁶ Riiti-ro ararau iroadu'oidoi-da, Iesu rii tuihai haato pitoo'a, kaida paa'o rii-do, “Miroi ri'o rautu-ka.”

³⁷ Ka rii iha toei pa'aimo, rii-ro ai-piraromoumo egai ea'a kaumo. ³⁸ Irai ruu-ro aa'oi-ka rii-do, “Ri'o ra'u urio modaudio duumo, kamia ra'u-ri iraromo pauo ma'ai duumo? ³⁹ Moo tu-ra oto-rai rea'aumo, moo ihai-ka. Moo raihimoumo, ri'o umoo ii'i a'ai kaumo, mabu egai hi'o-ra horo-ra tiato-ka, ri'o-ro mooato ea'a emerai.”

⁴⁰ Ruu ibai iaa'oi-da, pimoahu'omai, ruu tu-ra oto-rai. ⁴¹ Rii geema ge'ii iraromo rautu, irai pupuo iraromoi-da aahuu ododiai modobo bia, kaida piatohetai, “Ara hiou-da, ri'o iiho raara amii'a?” ⁴² Rii-ro ruu iruro-iruro raa ema'ai-ka, ⁴³ ka aiha peidai, uuhoi-ri, rii idomai gaboi-da.

⁴⁴ Kaida paa'o ruu-ro rii-do, “Ara moo iraa'o raarai-ka, moo ri'o rautu iremidioi-da, turiaha moo iroadu'oumo titi, Mose bubui-da, ka himogabo uubi-ro i'atimo, Saramoaato, aa'o raarai ihahai eito obodi a'ai kaumo.”

⁴⁵ Kiauka ruu-ro rii moo'ui ia'eraika, titi-madei umoo ma ii'imoiri. ⁴⁶ Ida paa'o rii-do, "Ara i'atimo madeika, Iehoma-ro iapui mereei, memiho hi'a temetemei eidai a'ai, ka rituoi-da eibua a'ai, reto'a-gaa'u himioi-da. ⁴⁷ Ka ruu pairai-da, Iehoma orotomu madei, oroi'ioi imehe'eai, kamia memihoi imapihiti, ma imoadu'uti hepu gaa'u-gaa'u eito. Ierusaremaato, ma omahoroi. ⁴⁸ Ri'o geua uubi-ka, turiaha ara raarai eito. ⁴⁹ Moo himia hi'a haa-ro otiodoai ra'ai ri'oi-do, moo Abeai-ro ri'o ima'ai-ri, iimamaihidio raai. Irai omoti a'ai kaumo go'oto geegai-da, modau-die erarai aia mooruo ho'ui-da, ka ri'o iatimai a'ai."

Iesu aromoi eito iomioi-ka
(Maka 16:19-20; Apositoro 1:9-11)

⁵⁰ Kiauka, ruu-ro rii imohu'oi-ka go'oto geemai-da, Betari taitai eito, hiei-da ruu tui imi'ai-ka, meai aiha pima'ai. ⁵¹ Ka meai ima'ai haato, ruu omodadeai-ka, omioi aromoi eito.

⁵² Rii-ro ruu iemarahueumo, kiauka aiha piraimaimo, iha ge'ii rautu, Ierusaremaito. ⁵³ Ka himio tutu'utui irudeme motoi-da pipoi'utimo, Iehoma pemarahueumo.